ՄԱՍԻՍ
ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

32րդ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 39 (1589) ՇԱԲԱԹ, ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 27, 2012
VOLUME 32, NO. 39 (1589) SATURDAY, OCTOBER 27, 2012

Պաշտօնաթերթ՝ Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Արեւմտեան Ամերիկայի

MASSIS Weekly
1060 N. Allen Ave. Suite 101
Pasadena, California 91104

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ ՄԵԿՆՈՂՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԱՃԻԼ

Հայաստանի գաղթականական ծառայութեան տուեալներուն համաձայն, այս տարուայ առաջին ինը ամիսներուն Հայաստանէն մեկնած ու չէ վերադարձած 97 հազար մարդ՝ 7 հազարով աւելի, քան նախորդ տարուայ նոյն ժամանակահատուածը:

Մասնագէտները այս տարուայ ցուցանիշերու վերաբերեալ վերջնական գնահատականներ տակաւին չեն ուզեր տալ, սպասելով տարեվերջի ցուցանիշերուն, երբ Հայաստան կը վերադառնան աշխատանքի համար գաղթողները:

ՄԱԿ-ի բնակչութեան հիմնադրամի հայաստանեան գրասենեակի գործադիր ներկայացուցիչ Գարիկ Հայրապետեան «Ազատութիւն» ռատիոկայանի հետ զրոյցի ընթացքին առանձնացուց աննախադէպ չափերով Հայաստանի բնակչութեան ծերացման խնդիրը: Ըստ անոր, տարեկան Հայաստանէն հեռացողները կը կազմեն Հայաստանի բնակչութեան 1.5 տոկոսը, ինչ որ բնակչութեան կառուցուածքի փոփոխութիւն է ու ազգային անվտանգութեան խնդիր:

2024 թուականին, ըստ Հայրապետեանի, բնակչութեան մէկ ստուար մասը տարեցներ պիտի ըլլան, իսկ 2050 թուականին Հայաստանի միջին տարիքը պիտի ըլլայ 50-ը:

Հայաստանի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ինստիտուտի աշխատակից, գաղթականական հարցերով փորձագէտ Միհրան Գալստեան համաձայն, եթէ արտագաղթի համար կարեւոր գործօն նկատուող սոցիալական խնդիրները լուծում ստանան, ամէն տարի երկիրը ձգողներու թիւը կը նուազի:

Գալստեանի գնահատականով, Հայաստանէն հեռացողներու մեծ մասը կը հեռանան ոչ թէ աւելի լաւ ապրելու ակնկալիքով, այլ օրուայ հացը վաստակելու համար. - «Նրանք հիմնականում Ռուսաստանի Դաշնութիւն են մեկնում, որտեղ գոնէ կարողանում են նորմալ ապրել: Այդքան մեծ գումարներ էլ չեն վաստակում... Այդ գումարների որոշ մասը եթէ ապահովուի այստեղ, ես կարծում եմ, որ նրանց մի մասը չի գնայ Հայաստանից»:

ՄԱԿ-ի բնակչութեան հիմնադրամի հայաստանեան գործադիր ներկայացուցիչ Գարիկ Հայրապետեան եւս կը յայտնէ, որ Հայաստանի կառավարութիւնը պարտաւոր է իր հետագայ ծրագիրներում մէջ հաշուի առնել կանխատեսումները՝ արտագաղթի վերաբերեալ եւ արդէն իսկ նման փորձեր կան:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԱԿՆԿԱԼԷ ԱԶԱՏ ՈՒ ԱՐԴԱՐ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դեսպաններ՝ Անտրէյ Սորոկին եւ Տրայըն Հրիսթիան Երեւանի մէջ կայացած մամլոյ ասուլիսի ընթացքին

ԵԱՀԿ երեւանեան գրասենեակի ղեկավար, դեսպան Անտրէյ Սորոկին եւ Եւրոպային Միութեան հայաստանեան պատուիրակութեան ղեկավար, դեսպան Տրայըն Հրիսթիան Երեւանի մէջ կայացած մամլոյ ասուլիսի մը ընթաքին յայտարարեցին, որ Հայաստան-ԵՄ հետագայ համագործակցութիւնը կախուած կ'ըլլայ, թէ ինչպէս կը կազմակերպուին 2013-ի նախա-գահական ընտրութիւնները:

Եւրոպական Միութեան պատուիրակութեան ղեկավար Տրայըն Հրիսթիան ասուլիսի ընթացքին յայտարարեց, որ Եւրոպական Միութիւնը պատրաստ է աջակցելու Հայաստանին՝ նուիրատուներու համաժողով հրաւիրելու հարցով, եթէ Երեւանը շարունակէ իր ջանքերը, երկրէն ներս բարեփոխումներու իրականացման եւ ազատ ու արդար ընտրութիւններու կազմակերպման ուղղութեամբ:

Հրիսթիան շեշտեց, որ Եւրոպական Միութիւնը Հայաստանէն կ'ակնկալէ, որ 2013 թուականին նախատեսուած նախագահական ընտրութիւններու ընթացքը «համահունչ ըլլայ միջազգային չափանիշերուն». - ««Աւելին աւելիի դիմաց» սկզբունքը մեր կողմէ չէ առաջարկուած: Այդ սկզբունքը միատեղ հաւանութեան արժանացած է Եւրամիութեան Արեւելեան գործընկերութեան վերջին գագաթնաժողովին եւ կ'ընդգծէ Եւրամիութեան պատրաստակամութիւնը՝ աւելի շատ աջակցութիւն ցուցաբերել այն երկիրներուն, որոնք բարեփոխումներ կ'իրականացնեն: Մենք արդէն իսկ քայլեր առած ենք այդ ուղղութեամբ»:

«Մէկ բան պարզ է՝ մենք պիտի շարունակենք աջակցիլ այն երկիրներուն, որոնք աւելի ջանքեր կը գործադրեն բարեփոխումներու իրականացման ուղղութեամբ», - շարունակեց Հրիսթիան: - «Ինչ կը վերաբերի նուիրատուներու համաժողովի կայացման, մենք պատրաստ ենք աջակցելու մեր հայ գործընկերներուն՝ նման համաժողովի կազմակերպման հարցով եւ առաջ շարժելու այդ ուղղութեամբ»:

Ասուլիսը հրաւիրուած էր խօսելու համար Եւրոպական Միութեան կողմէ աւելի քան 1.7 միլիոն եւրոյի նիւթական օժանդակութեան մասին՝ անցած խորհրդարանական ու գալիք նախագահական ընտրութիւններուն իրաւական ու թեքնիք աջակցութեան նպատակով:

«Հայաստանի մէջ ազատ եւ արդար ընտրութիւններու կայացումը ԵՄ-Հայաստան յարաբերութիւններու հետագայ զարգացման կարեւոր նախապայմանն է», - շեշտեց դեսպան Տրայըն Հրիսթիան:

«Մայիսին կայացած ընտրութիւններու դիտորդական առաքելութեան արդիւնքով արձանագրուեցան ակնյայտ բարելաւումներ, սակայն տակաւին կայ աւելին ընելու անհրաժեշտութիւն», - ըսաւ Եւրամիութեան պատուիրակութեան ղեկավարը:

ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՅ ԹԵԼԵԹՈՆԻ 10 ՏՈԿՈՍԸ ՊԻՏԻ ՅԱՏԿԱՑՈՒԻ ՍՈՒՐԻԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչութիւնը յայտարարեց, որ «Թելեթոն 2012»-ի դրամահաւաքի ընթացքին Հայաստանի եւ Արցախի նուիրատուներու կողմէ հանգանակուած գումարի 10%-ը պիտի յատկացուի սուրիահայերու հրատապ կարիքներուն:

Նոյնանման յայտարարութեամբ հանդէս եկաւ նաեւ Հիմնադրամի Ֆրանսայի տեղական մարմինը, որ նոյն նպատակին կ'ուղղուի Նոյեմբերի 15-18 տեղի ունենալիք աւանդական՝ հեռախօսով դրամահաւաքի ընթացքին հաւաքուած գումարի 10%-ը:

Ինչ կը վերաբերի Հիմնադրամի Արեւմտեան Ամերիկայի մէջ հաւաքուելիք գումարներուն, յայտնի դարձաւ որ Թելեթոնի օրը՝ Նոյեմբեր 22-ին յայտարարուած գումարներու 10%-ը պիտի օգտագործուի Հայաստանի մէջ ապաստան գտած սուրահայերու հիմնական կարիքները հոգալու նպատակով:

Այս գումարներուն մէջ բացառութիւն կը կազմեն նպատակային նուիրատուութիւնները, որոնք բարերարներու ցանկութեամբ կ'ուղղուին միմիայն իրենց կողմէ մատնանշուած ծրագիրներուն:

Հիմնադրամի Հոգաբարձուներու Խորհուրդի նախագահութիւնը Օգոստոսի որոշում կայացուցած էր, բանալ դրամատնային հաշիւներ՝ սուրիահայութեան օժանդակելու նպատակով:

ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
125-ԱՄԵԱԿԻ ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ
ԿԻՐԱԿԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 18, 2012 ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 5.00-ԻՆ
GLENDALE HIGH SCHOOL AUDITORIUM
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

ԱՅԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՉԻ ԳՆՈՒՄ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

ՅԱԿՈԲ ԲԱԴԱԼԵԱՆ

Հայաստանի հասարակական-քաղաքական քննարկումների առանցքային թեմաներից մէկը տարիներ շարունակ եղել է եւ կայ Հայաստանի արտաքին քաղաքական կողմնորոշման խնդիրը՝ Արեւմուտք, թէ Ռուսաստան: Ներկայում, յատկապէս նախագահի ընտրութեանն ընդառաջ, Հայաստանում այդ քննարկումներն ուղղակի կամ ենթատեքստային իմաստով աշխուժանում են:

Բայց, այդ խնդիրը, թեման, Հայաստանի համար որեւէ ընտրութեամբ չէ, որ հանգուցալուծուելու են: Ընտրութիւնները դրանց հանգուցալուծման հարցում երեւի թէ նոյնիսկ առանձնակի դեր էլ չեն կատարելու: Ընտրութիւնը հայաստանեան քրէաօլիգարխացուած կեանքի եւ կենսակերպի մի հերթական դրուագ է, որ խոշոր հաշուով, մասշտաբներից բացի, որեւէ այլ բանով չի տարբերւում ասենք ՏԷՑ-ի կուռգի ռազբորկայից:

Հայաստանի արտաքին կողմնորոշման խնդիրն ունի երկու շերտ: Մի մակարդակում Հայաստանի կատարած ընտրութիւնն է՝ իշխանութեան եւ հանրութեան մակարդակում, իսկ միւս մակարդակում համաշխարհային իրավիճակն է, կամ եթէ փոքր ինչ կոպիտ բնորոշեմ՝ Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի կատարած ընտրութիւնը:

Ընդ որում, առանցքայինը հենց այդ՝ երկրորդ մակարդակում կատարուողն է:

Արեւմուտքն էլ, Ռուսաստանն էլ ընտրել են Հայաստանին: Երկու բեւեռի համար էլ Հայաստանն ունի առանցքային նշանակութիւն, եւ առկայ է մրցակցութիւն եւ պայքար Հայաստանը սեփական ուղեծրում տեսնելու համար: Այստեղ անշուշտ շատ կարեւոր է, թէ իրեն որտեղ է ուզում տեսնել Հայաստանը:

Բայց, խոշոր հաշուով, վճռորոշը լինելու են համաշխարհային միտումները, եւ այստեղ Հայաստանն ուղղակի պարտաւոր է հաշուի առնել դրանք: Իսկ դրանց ընթացքը յուշում է, որ ոչ թէ Հայաստանն է գնում դէպի Արեւմուտք, այլ պարզապէս Արեւմուտքը Հայաստանը դուրս է բերում ռուսական ուղեծրից, եւ այդ գործընթացի դէմ անզօր է ոչ միայն Հայաստանի այսպէս կոչուած «քաղաքական դասը», այլ նաեւ Ռուսաստանն իր դասով:

Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի միջեւ ազդեցութիւնների գլոբալ պայքարում ակնյայտ է ռուսական նահանջը: Ռուսաստանը նահանջում է անգամ իր համար աւանդական տարածաշրջաններից եւ երկրներից: Ազդեցութիւնների համար պայքարում կիրառուող գործիքների եւ մեթոդների բարոյականութեան հարցն այլ է: Իհարկէ, այդ հարցը կայ, եթէ անգամ զոհւում է մէկ անմեղ երեխայ: Իսկ անմեղ զոհերը շատ են, չափից շատ:

Եւ դա էլ թերեւս խնդրի կարեւոր կողմ է, որովհետեւ ի վերջոյ Հայաստանի համար էլ այն ակտուալ է, եւ պէտք է գտնուել ժամանակին հնարաւորին ադեկվատ, որպէսզի Արեւմուտք-Ռուսաստան մրցակցութիւնը Հայաստանում էլ չհասնի այն իրավիճակին, երբ հանգուցալուծումների համար բեւեռներից որեւէ մէկը կիրառի մեթոդներ, որոնք կարող են բերել անմեղ զոհերի: Թէեւ, պէտք է գուցէ նկատել, որ այդ իմաստով, Հայաստանում որոշակիօրէն արդէն իսկ զոհեր եղել են՝ այդ թւում եւ անմեղ: Ի վերջոյ, այն, ինչ երկրում տեղի է ունեցել Հոկտեմբերի 27-ին եւ Մարտի 1-ին, թերեւս հնարաւոր է տեղաւորել նաեւ Հայաստանում ազդեցութեան համար գերտէրութիւնների պայքարի կոնտեքստում: Ի վերջոյ, ամենեւին պատահական չէ, որ Մարտի 1-ին երեւանեան փողոցներում Հայաստանի զինուժի շարքերում առկայ էին ռուսաստանցի ինստրուկտորներ, որոնց լուսանկարները յայտնուեցին ընդդիմադիր մամուլում:

Բայց, այդ հանգամանքն առաւել եւս հրամայական է դարձնում Հայաստանի ադեկւատութիւնը համաշխարհային միտումներին:

Իսկ այդ մակարդակում, ակնյայտ է Ռուսաստանի լայնածաւալ նահանջը, որն արտայայտուեց անգամ ՌԴ նախագահի պաշտօնին Փութինի վերադարձից յետոյ դիւանագիտական կորպուսի ներկայացուցիչների հետ հանդիպմանը: Փութինը ՌԴ արտաքին քաղաքականութեան առանցք հռչակեց ԱՊՀ ինտեգրացիոն գործընթացի խորացումը: Դա վկայում էր, որ ՌԴ-ն ընդունում է, որ իր մրցակցային հնարաւորութիւններն աշխարհում նուազել են մինչեւ ԱՊՀ սահմաններ, եւ արտաքին քաղաքական աւելի լայն առանցքային խնդիրներ Ռուսաստանն իր առաջ հրապարակաւ չի դնում:

Ոմանք սա կարող են դիտարկել իհարկէ որպէս զսպանակի սեղմում, բայց երբ զսպանակը սեղմւում է այն ժամանակ, երբ բացուելը ռազմավարական անհրաժեշտութիւն է, ապա այստեղ արդէն ոչ թէ սեղմուող, այլ պարզապէս չաշխատող զսպանակը խնդիր է:

Ջնայած գլոբալ ճգնաժամին, Արեւմտեան քաղաքական-քաղաքակրթական մեխանիզմը շարունակում է լինել ամենակենսունակը եւ հանդիսանալ գլոբալ մրցակցութեան առաջատարը:

Բաժանարար գծի վրայ յայտնուած պետութիւնների համար շատ կարեւոր է հաշուի առնել այդ միտումը, եւ ուժերն ու ռեսուրսները, առաւել եւս եթէ դրանք շատ սուղ են՝ ինչպէս Հայաստանի պարագայում, վատնել ոչ թէ լարախաղացութեան, այլ պարզապէս առկայ միտումներին հնարաւորինս պատրաստ լինելու վրայ: Իսկ դա նշանակում է ձեւակերպել պետութեան շահն ու այն տեղաւորել համաշխարհային զարգացման կոնտեքստում: Միեւնոյն ժամանակ, անհրաժեշտ է աւելացնել ներքին դիմադրունակութեան ռեսուրսները, քանի որ նահանջող բեւեռը բնականաբար կարող է դառնալ աւելի ու աւելի ռեակցիոն, ինչի դրսեւորումներն ի դէպ նկատելի են վերջին շրջանում:

Միեւնոյն ժամանակ, դա ամենեւին առաջարկ չէ այն մասին, որ ով ուժեղ է, պէտք է տրուել նրան: Այստեղ ուժեղի եւ թոյլի հարց չէ, այլ համաշխարհային միտումների: Դրանցից դուրս յայտնուելը սպառնալիք է ցանկացած պետութեան համար, եւ եթէ ասենք կան պետութիւններ, որոնք ունեն որոշակի ինքնաբաւութեան ռեսուրսներ եւ կարող են դիմագրաւել տեւական ժամանակ՝ չնայած ժամանակի մէջ կորցնելով շարունակաբար, ինչպէս օրինակ Ռուսաստանը, ապա փոքր պետութիւնը համաշխարհային միտումներից եւ կոնտեքստից դուրս մնալու պարագայում կարող է պարզապէս կանգնել ոչնչացման առաջ՝ ֆիզիքապէս կամ բարոյապէս:

Հայաստանի պարագայում, իրավիճակն առաւել քան նպաստաւոր է այն տեսանկիւնից, որ առկայ միտումները բխում են պետութեան շահից: Անշուշտ, որեւէ երաշխիք չկայ, որ դա այդպէս էլ կարող է շարունակուել: Բայց, քանի կայ այդ ներդաշնակ հնարաւորութիւնը, պէտք է այն օգտա-

Շար.ը էջ 16

ՀԱՅԻ ՅԵՏԻՆ ԽԵԼՔՆ ՈՒ ՅՈՅՍԸ

ԿԱՐԻՆԷ ՍԱՐԻԲԵԿԵԱՆ

Շքեղ հրավառութեամբ ուղեկցուող ճոխ տօնակատարութիւնների, խաչ դնելու, եկեղեցի կառուցելու եւ նման շարքի այլ միջոցառումների զարգացման միտումները Հայաստանում ողբերգական զաւեշտի են վերածւում: Նման կարգի միջոցառումները, սովորաբար իրենց գագաթնակէտին են հասնում նախընտրական շրջանում:

Այդ իմաստով Հոկտեմբերը բաւականին տօնառատ էր: Նախ ցածրակարգ ռուսական աստղերը դարձան 2794-ամեայ Երեւանի ծննդեան «պատուաւոր» հիւրերը, իսկ օրեր անց Արագածի լանջին քար-տառերի պուրակում ազդարարուեց 33-մեթրանոց «Յոյսի խորան» խաչի յայտնութիւնը՝ ճոխ կերուխումով, զուռնա-դհոլով, խորոված ու հարիսայով:

Երբ դատարկւում է երկիրը, երբ երիտասարդը կացարան եւ աշխատանք չունենալու համար չի համարձակւում ընտանիք կազմել, երբ հեռաւոր գիւղում դպրոցը փակւում է՝ երեխայ չլինելու պատճառով, երբ երեւանցին ամէն Աստծոյ օր քաղաքային տրանսպորտով երթեւեկում է ստորացած, խցկուած ու կռացած, երբ տաղանդաւոր սցենարիստը սոված է՝ ուտելու հաց չունի, ո՞ւմ համար է այդ յոյսի խորանը կամ տօնը: Բարեգործութիւնն ու տօնը նոյնպէս մշակոյթ են, այդ մշակոյթը կրողների արժեհամակարգը: Մի երկրում, որտեղ բնակչութեան 30 տոկոսը ապրում է ծայրայեղ աղքատութեան պայմաններում, նման կարգի միջոցառումներ կազմակերպելն ու դրանցով բարեգործի կեղծ համբաւ վաստակելը, մեղմ ասած, զաւառական մտածողութեան դրսեւորում է, դեգրադացիայի նոր նուաճում:

Ի՞նչ կը փոխուէր Արգիշտիի հիմնադրած Երեւանի կեանքում, եթէ հրապարակում հոգեւոր եւ իշխանական էլիտան ներկայացնող հայոց այրերը ըմբոշխնէին ոչ թէ Վերա Բրեժնեւայի սեթեւեթանքը, այլ, ասենք, Երեւանի դպրոցական երեխաների գեղարուեստական կատարումները: Մի՞թէ Աստուած աւելի շուտ չէր ների 33-մեթրանոց խաչ կառուցողների մեղքերը, եւ աւելի շատ չէին լինի անկեղծ օրհնութիւնները, եթէ փոխարէնը անօթեւանների համար կացարան կառուցուէր: Իհարկէ, Արգիշտին չէր վշտանայ, Աստուած նոյնպէս չէր զայրանայ, բայց…

Եթէ Երեւանի «աննախադէպ» տօնի կամ «Յոյսի խորան» խաչի եւ նրա հարեւանութեամբ եկեղեցու վերխոյացման համար ծախսուած գումարները ծախսուէր, օրինակ՝ անապահով երիտասարդ ընտանիքների համար թէկուզեւ մայրաքաղաքի ծայրամասերում բնակարաններ կառուցելու, հեռաւոր գիւղերում ճանապարհներ նորոգելու, կամ երիտասարդ ընտանիքներին նախնական ինչ-որ գումարներ տալու, անօթեւանների կացարան կառուցելու, տաղանդաւոր երիտասարդներին աջակցելու համար, հաւանաբար ինչ-որ անձինք կը զրկուէին պատմութեան մէջ իրենց պատկերացրած ձեւով մուտք գործելու բացառիկ շանսից: Բայց նոյն պատմութիւնը ազգային սնափառութեան դասեր մէկ անգամ չէ, որ տուել է մեզ, ուղղակի ճիշդ հետեւութիւն անել չենք կարողացել: Հարիւր տարի առաջ, երբ Արեւմտեան Հայաստանում ցեղասպանութեան զոհ դարձաւ մէկուկէս միլիոն հայ, եկեղեցիների ու խաչերի պակաս չկար. կար պետութեան, հզօր եւ կազմակերպուած հայի պակաս, այնպիսի հայի, որը կը կարողանար տէր կանգնել իր ապրելու իրաւունքին: Աւելին՝ Աստծոյ՝ բարեհաճութեան համար կառուցուած շինութիւնները, դժբախտաբար, օգտագործուեցին որպէս սպանդանոցի տարածք: Դեռ հարիւր յիսուն տարի առաջ եւրոպական կրթութիւնից ու բարձր պաշտօններից հեռու աշուղ Ջիւանին մեր ազգի քաղքենի խաչապաշտութիւնն այսպէս է բնութագրել. «Իրենք սնունդ չունեն ապրելու համար, եօթ հատ վանք ենք կառուցել՝ խելքի աշեցէք»: Դարերի հետ հայի հետին խելքը չի փոխուել, կոտրած տաշտակի առաջ կանգնելու պատմութեան հերթական վտանգը՝ նոյնպէս:

«ՀԱՅԵԼԻ»

ՄԱՍԻՍ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ՝
ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
Արեւմտեան Ամերիկայի Շրջանի

ԽՄԲԱԳԻՐ՝
ՏՕՔԹ. ԱՐՇԱԿ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ՝
ԳԱԲՐԻԷԼ ՄՈԼՈՅԵԱՆ
ՍԱՀԱԿ ԹՈՒԹՃԵԱՆ
ՅԱՐՈՒԹ ՏԷՐ ԴԱՒԻԹԵԱՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ
ԼԵՆԱ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

MASSIS Weekly
Organ of the Armenian Social Democratic Hunchakian Party of Western USA
1060 N. Allen Ave.
Pasadena, CA 91104
Phone: (626) 797-7680
Fax: (626) 797-6863
E:Mail: massis2@earthlink.net
http://www.massisweekly.com
(USPS 667-310) (ISSN 0744-334X)
Published Weekly
Except Two Weeks in August

ANNUAL SUBSCRIPTION RATES:
USA $50.00, $80.00 (First Class)
Canada $125.00 (Air Mail)
Overseas $225.00 (Air Mail).
All payments must be made in US funds & Drawn on US banks.
Periodicals Postage Paid at Pasadena CA.
Please Send Address Change To
MASSIS WEEKLY

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵԻՐԱԴԱՏԱՐԱՆԸ ՏԷՐ-ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ԲՈՂՈՔԸ ՄԱՍՆԱԿԻ Է ԸՆԴՈՒՆԵԼ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ

Հայաստանի կառավարութիւնը Եւրադատարանից եւս երկու ամիս ժամանակ է խնդրել՝ 2008-ի Փետրուարի 19-ի նախագահական ընտրութիւնների առնչութեամբ Հայաստանի առաջին նախագահ, նախագահի նախկին թեկնածու Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի դիմումի վերաբերեալ Եւրադատարանի հարցադրումներին պատասխանելու համար:

Եւրադատարանի՝ այս տարուայ Յուլիսին ուղարկուած հարցերին պատասխանելու ժամկէտը լրանում էր Սեպտեմբերի 7-ին, բայց սահմանուած ժամկէտում հարցերի պատասխանները չեն ուղարկուել:

Եւրոպական դատարանը Հայաստանի կառավարութեանն ուղղուած հարցադրումներում մասնաւորապէս հետաքրքրուել է, թէ 2008-ի Մարտի 1-ի առաւօտեան խաղաղ հաւաքը ցրելով արդեօք չի խախտուել խաղաղ հաւաքներ անցկացնելու՝ Լեւոն Տէր-Պետրոսեանի իրաւունքը, արդեօք Մարտի 1-ի առաւօտեան նա հարկադրաբար տեղափոխուե՞լ է Ազատութեան հրապարակից եւ ենթարկուել կալանքի, եւ եթէ այո՝ ապա դրանով արդեօք չի խախտուել նրա անձնական ազատութեան եւ ազատ տեղաշարժի իրաւունքը եւ երրորդ՝ արդեօք Տէր-Պետրոսեանի նկատմամբ չի ցուցաբերուել խտրական վերաբերմունք:

Հայաստանի կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն է յայտնել այս հարցերին պատասխանել մինչեւ Նոյեմբերի 7-ը, որից յետոյ Եւրադատարանը այս գործով վճիռ կը կայացնի:

Տէր-Պետրոսեանի ներկայացուցիչ Վահէ Գրիգորեանը հաստատեց, որ Եւրադատարանը ֆիլտրել է Տէր-Պետրոսեանի բողոքը եւ այն մասնակի է ընդունել քննութեան: Մասնաւորապէս, Հայաստանի առաջին նախագահի պահանջն է եղել ճանաչել ազատ ընտրութեան իրաւունքի խախտումը, արտայայտուելու ազատութեան իրաւունքի սահմանափակումը, իր անձնական ազատութեան, տեղաշարժի ազատութեան, խաղաղ հաւաքներ անցկացնելու ազատութեան իրաւունքների խախտումները եւ իր նկատմամբ խտրական վերաբերմունքի փաստը:

Եւրադատարանը, ըստ փաստաբանի, վարոյթ չի ընդունել արտայայտուելու ազատութեան եւ ազատ ընտրութեան իրաւունքի խախտումների մասը:

«Այսինքն, յստակ արտայայտուել է, որ կոնվենցիայի արձանագրութեան 3-րդ յօդուածի մասով, մասնաւորապէս ազատ ընտրութեան իրաւունքի մասում, դիմումը վարոյթ չի ընդունուել», - պարզաբանեց փաստաբանը: - «Այս մօտեցումը որեւէ կերպ չի պատճառաբանուած դատարանի որոշմամբ, բայց ես կարծում եմ, որ այն պայմանաւորուած է դատարանի այն հետեւողական դիրքորոշմամբ, որ նախագահական ընտրութիւնները չեն կարող դիտուել որպէս օրէնսդիր իշխանութեան ընտրութիւններ: Այդուհանդերձ, փաստաբանը որեւէ արտառոց բան չի տեսնում գանգատը մասնակի քննելու մէջ:

«Որպէս կանոն այդպէս է: Եւրոպական դատարան ներկայացուած դիմումների ճնշող մեծամասնութիւնը միանշանակ քննութեան չի ընդունւում», - նշեց Վահէ Գրիգորեանը:

ՓՈՐՁՈՒՄ ԵՆ ԼՌԵՑՆԵԼ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՁԱՅՆԸ ԵԽԽՎ-ՈՒՄ. ԼԵՒՈՆ ԶՈՒՐԱԲԵԱՆ

Եւրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում (ԵԽԽՎ) հայաստանեան պատուիրակութեան հիմնական կազմում «Հայ ազգային կոնգրէս» խորհրդարանական խմբակցութեան ներկայացուցիչ Լեւոն Զուրաբեանը յաջորդ տարուանից ռոտացիոն կարգով փոխարինուելու է, ինչը նա պայմանաւորում է ԵԽԽՎ-ի կառոյցներում իր հնարաւորութիւնները հնարաւորինս սահմանափակելուն ուղղուած՝ ԵԽԽՎ-ում հայկական պատուիրակութեան ղեկավար Դաւիթ Յարութիւնեանի ջանքերով:

Tert.am-ի հետ զրոյցում Լեւոն Զուրաբեանն ասաց, որ այս տեղեկատուութիւնը դեռ վերջնականապէս պէտք է ճշդի:

Նա նաեւ յիշեցրեց, որ իրեն հետաքրքրում էին ԵԽԽՎ-ում Իրաւական հարցերով եւ մարդու իրաւունքների եւ Քաղաքական հարցերով եւ ժողովրդավարութեան յանձնաժողովները, սակայն ու «ամէն ինչ արեցին», որպէսզի ինքը դրանցում ներկայացուած չլինի:

«Եթէ դա հաստատուի, սա նշանակում է, որ շարունակական ջանքեր են, որպէսզի ընդդիմութեան ձայնը ԵԽԽՎ-ում բացառուի»,- ասաց նա:

ՀԱԿ խորհրդարանական խմբակցութեան ներկայացուցիչ Լեւոն Զուրաբեան

Ի պատասխան հարցի, որ դրա բացատրութիւնը լինելու է այն, որ ընդդիմադիր ուժ միայն ՀԱԿ-ը չէ, եւ բոլորին հերթով ԵԽԽՎ ամբիոնն օգտագործելու հնարաւորութիւն է տրուելու, ապա Լեւոն Զուրաբեանը նկատեց. «Ոնց որ թէ փոխարինողը միայն Մհեր Շահգելդեանն է («Օրինաց երկիր» կուսակցութիւնից - Tert.am)»:

Լեւոն Զուրաբեանը նաեւ ասաց, որ առաւել յստակ կը պատասխանի հարցն ուսումնասիրելուց յետոյ:

«ԱԶԱՏ ԴԵՄՈԿՐԱՏՆԵՐԸ» ԱՅԼԵՒՍ ՉԵՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ «ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ»-Ը

«Ազատ դեմոկրատներ»-ը այլեւս չեն ներկայացնի «Ժառանգութիւն» յայտարարեց «Ազատ դեմոկրատներ» կուսակցութեան ղեկավար, «Ժառանգութեան» ցուցակով պատգամաւոր դարձած Խաչատուր Քոքոբելեանը:

«Ազատ դեմոկրատներ»-ի ղեկավարը այդ որոշման մասին պաշտօնապէս յայտարարեց նաեւ Ազգային ժողովի նիստի ժամանակ:

«Ես եւ Ալեքսանդր Արզումանեանը, ֆորմալ առումով մնալով խմբակցութեան անդամ, կը ներկայացնենք «Ազատ դեմոկրատներ»-ին», - մասնաւորապէս ասաց Քոքոբելեանը:

«Ժառանգութիւն» խմբակցութեան ղեկավար Ռուբէն Յակոբեանը իր հերթին յայտարարեց, որ Խաչատուր Քոքոբելեանը այլեւս որեւէ ձեւաչափով չի ներկայացնելու իրենց խմբակցութիւնը:

Այսպիսով, նոյն ցուցակով խորհրդարան մտած երկու քաղաքական ուժերը պաշտօնապէս յայտարարեցին համագործակցութեան աւարտի մասին:

«Ժառանգութիւն» խմբակցութիւնը այսուհետեւ կը ներկայացնեն Ռուբէն Յակոբեանը, Զարուհի Փոստանջեանը եւ պատգամաւորի լիազօրութիւնները առանձնած անկուսակցական Թեւան Պողոսեանը:

«Ազատ դեմոկրատներ»-ից Խաչատուր Քոքոբելեանն ու Ալեքսանդր Արզումանեանն էլ, մնալով խմբակցութիւնում, այն իրականում չեն ներկայացնի:

ԲՀԿ-Ն ՈՐՈՇԵԼ Է ԱՌԱՋԻԿԱՅՈՒՄ ՕՍԿԱՆԵԱՆԻՆ ԴԱՐՁՆԵԼ ԵԽԽՎ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

«Բարգաւաճ Հայաստան» կուսակցութիւնը որոշել է առաջիկայում նախկին արտգործնախարար, «Բարգաւաճ Հայաստան» կուսակցութեան ներկայացուցիչ Վարդան Օսկանեանին դարձնել Եւրոպայի խորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի (ԵԽԽՎ) հայաստանեան պատուիրակութեան անդամ՝ յոյս ունենալով նրան զերծ պահել հնարաւոր կալանքից:

ԲՀԿ խորհրդարանական խմբակցութեան քարտուղար Նաիրա Զոհրաբեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանի հետ զրոյցում տեղեկացրեց, որ նախկին արտգործնախարարը դէմ չէ դառնալ ԵԽԽՎ հայաստանեան պատուիրակութեան անդամ:

Օսկանեանի երկու կուսակից պատգամաւորներ՝ Նաիրա Զոհրաբեանն ու Վահէ Յովհաննիսեանը, աւելի վաղ պատրաստակամութիւն էին յայտնել խորհրդարանական վեհաժողովի անդամի իրենց տեղը զիջել Օսկանեանին՝ պատճառաբանելով, թէ ԵԽԽՎ պատգամաւոր լինելը Եւրոպայի խորհրդի անդամ երկրի պատգամաւորին օժտում է լրացուցիչ անձեռնմխելիութեամբ: ԲՀԿ խմբակցութեան քարտուղարի խօսքով, կարեւոր չէ, թէ ում կը փոխարինի Օսկանեանը ԵԽԽՎ-ի հայաստանեան պատուիրակութիւնում:

ԲՀԿ.- «ՄԵՆՔ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔ ԵՆՔ, ՈՉ ԹԷ՝ ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆ»

«Մենք այլընտրանք ենք, ոչ թէ՝ ընդդիմութիւն»,- ասում է ԲՀԿ մամուլի խօսնակ Տիգրան Ուրիխանեանը:

Ընդդիմութիւն չլինելու բոլոր քաղաքագիտական հիմքերը, ըստ նրա, ԲՀԿ-ն ունի՝ կուսակցութիւնն այլընտրանք է բոլորին, սոցիալիստներին, ձախերին, աջերին, իշխանութեանը, այլընտրանք է խորհրդարանում ներկայացուած եւ չներկայացուած բոլոր քաղաքական ուժերին:

Հնարաւո՞ր է, որ այլընտրանք համարուող ԲՀԿ-ն պաշտպանի Սերժ Սարգսեանի թեկնածութիւնը: Տիգրան Ուրիխանեանը չի շտապում ոչինչ ասել՝ կը գայ ժամանակը, կը խօսեն:

Ի դէպ, անդրադառնալով մամուլում յաճախ շրջանառուող այն լուրերին, թէ Ծառուկեանը եւ Սերժ Սարգսեանը յաճախ են հանդիպում, ԲՀԿ խօսնակը մանրամասնեց՝ գաղտնի հանդիպումներ չեն լինում:

Պարոն Ուրիխանեանը վստահեցրեց, որ առաջիկայ ընտրութիւններում կուսակցութիւնն իրեն կը պահի այնպէս, որ չյուսահատեցնի իր ընտրողներին եւ հայաստանցիներին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԴԺԳՈՀ Է «ԱՐՄԱՒԻԱ»-ԻՑ

«Արմենիա» միջազգային օդանաւակայաններ ընկերութիւնը հերթական անգամ յայտարարեց, որ հրաժարւում է սպասարկել «Արմաւիա»-ի թռիչքները, ինչից յետոյ ընկերութեան բոլոր չուերթները անժամկէտ յետաձգուեցին:

Կառավարութեանն առընթեր քաղաքացիական աւիացիայի գլխաւոր վարչութեան պետ Արտյոմ Մովսէսեանը «Ազատութիւն» ռադիոկայանին տուած հարցազրոյցում յայտարարեց, որ նման իրավիճակ իրենք երկար չեն հանդուրժի:

«Իհարկէ, մենք գոհ չենք, եւ կը զարմանայինք, եթէ մէկը գոհ լինէր ստեղծուած իրավիճակից: Երկրի ղեկավարութիւնը եւ ես ունենք մեր դիրքորոշումը այս հարցի շուրջ: «Արմաւիա»-ն պէտք է շատ կարճ ժամանակահատուածում փորձի այս հարցերին լուծում տալ, հակառակ դէպքում ընկերութեան գործունէութիւնը կարող է կանգնեցուել», - ասաց Մովսէսեանը:

«Արմաւիա»-ի եւ կառավարութեան միջեւ կայ պայմանագիր, որը լրանում է 2013 թուականի Մարտ ամսին: Փաստօրէն 5 ամսից կառավարութիւնում քննարկուելու է ընկերութեան հետ նոր պայմանագիր կնքելու հարցը: Կը շարունակի՞ արդեօք իր գործունէութիւնը աւիաընկերութիւնը, թէ՝ ոչ, ներկայումս Արտյոմ Մովսէսեանը հրաժարւում է պատասխանել: Նրա խօսքով՝ պայմանագրով ստեղծուած իրավիճակի լուծման ուղիներ չկան, այսինքն լուծումը պէտք է լինի իրավիճակային, կառավարութիւնը այս հարցի շուրջ դեռեւս չի ցանկանում կտրուկ քայլերի դիմել:

Հերթական անգամ չուերթների սպասարկումը դադարեցնելու պատճառը «Արմաւիա»-ի կուտակած մօտ 3 միլիոն 200 հազար դոլարի պարտքն է, ըստ «Արմենիա» միջազգային օդանաւակայաններ ընկերութեան մամլոյ խօսնակ Գէորգ Աբրահամեանի:

ԼՈՒՐԵՐ

ԷԴՈՒԱՐԴ ՆԱԼԲԱՆԴԵԱՆԸ ՄԵՔՍԻԿԱՅՈՒՄ ԻՐ ԴԺԳՈՀՈՒԹԻՒՆՆ Է ՆԵՐԿԱՅԱՑՐԵԼ

Էդուարդ Նալբանդեան եւ Պատրիսիա Էսպինոսա Մեճաիճոյի մէջ կայացած հանդիպումի ընթացքին

Հոկտեմբերի 22-ին Մեքսիկա այցելութեամբ մեկնարկեց արտգործնախարար Էդուարդ Նալբանդեանի այցը լատինաամերիկեան երկրներ:

ԱԳՆ մամուլի ծառայութիւնից յայտնում են, որ Մեխիկոյում Էդուարդ Նալբանդեանը հանդիպում ունեցաւ իր գործընկերոջ՝ արտաքին յարաբերութիւնների քարտուղար Պատրիսիա Էսպինոսայի հետ:

Ողջունելով Հայաստանի ԱԳ նախարարին Մեքսիկայի արտաքին յարաբերութիւնների քարտուղարը նշեց, որ իր երկիրը Հայաստանը դիտարկում է որպէս բարեկամ երկիր եւ ցանկանում է ընդլայնել փոխգործակցութիւնը եւ ԱԳ նախարարի այցելութիւնը լաւ հնարաւորութիւն է քննարկելու եւ պայմանաւորուածութիւններ ձեռք բերելու այդ ուղղութեամբ:

Շնորհակալութիւն յայտնելով Մեխիկօ այցելելու հրաւէրի համար, Նախարար Նալբանդեանը համոզմունք յայտնեց, որ իր այցն ու դրա ընթացքում ձեռք բերուած պայմանաւորուածութիւնները պարարտ հող կը ստեղծեն տարբեր բնագաւառներում համագործակցութիւնը խթանելու համար:

Հայաստանի արտգործնախարարը տարակուսանք յայտնեց անցեալ տարի Մեքսիկայի նախորդ գումարման խորհրդարանի կողմից Լեռնային Ղարաբաղի վերաբերեալ իրականութիւնը խեղաթիւրող բանաձեւերի ընդունման կապակցութեամբ՝ ընդգծելով, որ այդ բանաձեւերը կոպտօրէն հակասում են միջազգային հանրութեան դիրքորոշմանը, որը բազմիցս արտայայտուել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի եռանախագահ երկրների ղեկավարների կողմից:

Արտգործնախարարը նաեւ ընդգծեց, որ կիսում է մեքսիկացի մարդու իրաւունքների պաշտպանների տեսակէտը, որ Մեխիկոյում այսպէս կոչուած Խոջալուի յուշարձանի տեղադրումը վիրաւորանք է ցեղասպանութիւնների զոհերի յիշատակի հանդէպ, համամիտ է նաեւ ոչ միայն Մեքսիկայում, այլեւ նաեւ աշխարհով մէկ հնչած արձագանքներին՝ Մեքսիկայի մայրաքաղաքում Ադրբեջանի նախկին նախագահի արձանի տեղադրման կապակցութեամբ: Նախարար Պատրիսիա Էսպինոսան բացատրութիւններ եւ պարզաբանումներ տուեց այս կապակցութեամբ՝ նշելով, որ այդ ամէնը բացասական արձագանք է ստացել Մեքսիկայի հանրային կարծիքի կողմից:

«THE INDEPENDENT»-Ը ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՍՊԱՆԵՐԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐ Է ՀՐԱՊԱՐԱԿԵԼ՝ ԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶՈՀԵՐԻ ՖՈՆԻՆ

Բրիտանական «The Independent»-ը լուսանկար է հրապարակել, որում Հայոց ցեղասպանութեան զոհերի մարմինների ֆոնին գերմանացի սպաներ են լուսանկարուած: Լուսանկարը, հաւանաբար, արուել է 1915թ. ամռանը: Այնտեղ պատկերուած են Թուրք երկու սպաներ, քրդական հագուստով մի մարդ եւ գերմանական բանակի համազգեստով երկու գերմանացիներ:

Հրապարակման հեղինակ Ռոբերտ Ֆիսքը հարց է տալիս՝ արդեօք գերմանացիները 1915թ. հայ քրիստոնեաների զանգուածային սպանութեան կողմնակիցներ են եղել: Նա յիշեցնում է, որ սա այդ դէպքերը պատկերող լուսանկարներում գերմանացիներիների ներկայութեան միակ փաստը չէ:

«Առաջին համաշխարհայինի ժամանակ գերմանացի դիւանագէտները սարսափով եւ քննադատօրէն էին արձանագրում Թուրքական նահանգներում 1,5 միլիոն հայերի բռնագաղթը եւ զանգուածային սպանութիւնները՝ Թուրք մարդասպաններին տականքներ անուանելով», - գրում է Ֆիսքը:

Նա նաեւ նշում է, որ սպայ Արմին Վեգները կեանքը վտանգելով Ցեղասպանութեան ընթացքում լուսանկարել էր հայերին, իսկ աւելի ուշ ձերբակալուել եւ կտտանքների էր ենթարկուել Գեստապոյի կողմից:

Յօդուածում նշւում է, որ իր աշխատութիւններում հայ պատմաբան Փիթեր Բալաքեանը պատմել է, թէ ինչպէս Deutsche Bank-ն զբաղուել է երկաթուղու ֆինանսաւորմամբ, որով տեղի է ունեցել հայերի արտաքսումը: Ըստ պատմաբանների՝ բանկի աշխատակիցներն ապշել են տեսածից: «Պրոֆեսոր Բալաքեանը եւ այլ պատմաբաններ նոյնպէս յայտնաբերել են Հայոց ցեղասպանութեան գերմանացի որոշ վկաների կապը նացիստների վարչակարգի հետ»,- ընդգծում է Ֆիսքը:

Այսպէս, մասնաւորապէս Կոնստանտին ֆոն Նեյրաթը կցուած է եղել Թուրքական բանակին եւ հայերի դէմ դիտարկումներ անցկացրել: Արդիւնքում Հիտլերի օրօք նա դարձել է արտգործնախարար:

Ռուդոլֆ Հեսսը 1916 թուականին Թուրքիայում եղել է գերմանական կապիտան: 1940-43թթ. նա եղել է Օսվենցիմի պարետ: Նա դատապարտուել է եւ կախաղան հանուել 1947 թուականին:

ՈՐՔԱ՞Ն Է ԾԱԽՍՈՒՄ ԱԴՐԲԵՋԱՆԸ ՌԱԶՄԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՈՎ

Ադրբեջանում հրապարակուել է 2013 թ. պետական բիւջէի նախագիծը: Եկամուտները կազմում են 19.1 մլրդ մանաթ (մօտ 24.4 մլրդ դոլար), իսկ ծախսերը՝ 19.8 մլրդ մանաթ (մօտ՝ 25.3 մլրդ դոլար): Բիւջէի եկամուտների մօտ 60%-ը պէտք է ձեւաւորուի Պետական նաւթային հիմնադրամի փոխանցումներից: Ըստ ադրբեջանական մամուլի՝ առաջիկայում սպասւում է նաւթային դոլարների նուազում ու դեռ պարզ չէ՝ թէ որքանո՞վ դա կը փոխհատուցուի գազի արտահանման աճի հաշուին:

Ըստ ադրբեջանցի փորձագէտների մի մասի՝ Ադրբեջանի կառավարութիւնն այդ հարցում չափից աւելի լաւատես է: Ռազմական նպատակներով բիւջէում նախատեսուած է ծախսել մօտ 2.9 մլրդ մանաթ (մօտ 3.7 մլրդ դոլար): Այդ գումարներից ուղղակի բանակի համար նախատեսուած է 1.5 մլրդ մանաթը (մօտ 2 մլրդ դոլար), ինչը 8.5%-ով գերազանցում է 2012 թ. մակարդակը:

Յիշեցնենք, որ Հայաստանի 2013 թ. պետական բիւջէի նախագծում ռազմական նպատակներով յատկացուած է 184 մլրդ դրամ (մօտ 500 մլն դոլար):

«ՍԻՐԻԱՑԻՆԵՐԸ ՓԱԽՉՈՒՄ ԵՆ ԱՅՆ ՔԱՂԱՔ, ՈՐՏԵՂԻՑ 1922-ԻՆ ՓԱԽԵԼ ԵՆ ՀԱՅԵՐԸ«-. BBC

«Իզմիր դարձած Զմիւռնիայի Ուրուականները». հետեւեալ վերտառութեամբ իր անդրադարձում BBC-ն ներկայացնում է, թէ ինչպէս են սիրիացի փախստականներն այժմ հանգրուանում Թուրքիայի Իզմիր (Զմիւռնիա) քաղաքում, որն Առաջին Աշխարհամարտի շրջանում «այլանդակ սպանդի եւ աւերածութիւնների» գօտի էր:

Աղբիւրը գրում է, որ «այսօր անհնար է լսել սիրիացի փախստականների պատմութիւնները եւ չմտածել այն ամէնի մասին, ինչ բաժին ընկաւ Զմիւռնիայի յոյն եւ հայ բնակչութեանը 1922-ի սեպտեմբերին»:

Նշւում են զմիւռնացիներին բաժին ընկած «թալանը, բռնաբարութիւններն ու հրդեհները»:

BBC-ին նաեւ նշում է «աւելի քան մէկ ու կէս միլիոն քրիստոնեաների բնաջնջման» մասին՝ ընդգծելով, որ «փողոցներից անհետացել են» այդ բազմազգ ու բազմամշակութային քաղաքի ներկայացուցիչների՝ «հայերի, յոյների, հրեաների ձայները»:

ԵՐԵՒԱՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒԵԼ Է ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԱՐԱԳ ՄԱՀԱՑՈՂ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ՑԱՆԿՈՒՄ՝ ԸՍՏ ՄԱԿ-Ի

Հայաստանի մայրաքաղաք Երեւանը յայտնուել է աշխարհի ամենաարագ մահացող 28 քաղաքների ցանկում, որը կազմուել է ՄԱԿ-ի՝ քաղաքների վիճակի մասին զեկոյցի հիման վրայ:

Այդ ցուցակում Երեւանը զբաղեցրել է 24-րդ հորիզոնականը: Աշխարհի մայրաքաղաքներից այդ ցանկում են նաեւ Հռոմը, Բուխարեստը, Բուդապեշտը, Պրահան, Հաւանան եւ Թբիլիսին:

Ցուցակի 28 երկրներից 11-ը ռուսական քաղաքներ են, այդ թւում՝ Սանկտ-Պետերբուրգը, 5-ը՝ ուկրաինական, 3-ը՝ իտալական, երկուսը՝ հարաւ կորէական մեգապոլիսներ եւ մէկական քաղաքներ Հունգարիայում, Վրաստանում, Լիբերիայում, Ռումինիայում, Չեխիայում Հայաստանում եւ Կուբայում:

Քաղաքների վարկանիշը կազմելու համար վերցուել են աւելի քան 750 հազար բնակիչ ունեցող քաղաքների 1990-2010 թուականների տուեալները: Բացի այդ, օգտագործուել է այդ քաղաքների բնակչութեան թիւի կանխատեսումը 2025 թուականի համար:

Ըստ այդմ, աշխարհի ամենաարագ մահացող քաղաքը ռուսական Նիժնի Նովգորոդն է, որը 2025 թուականին կը կորցնի 1990 թուականին ունեցած իր բնակչութեան 12 տոկոսը:

Աշխարհի ամենաարագ բարգաւաճող 30 քաղաքների վարկանիշում ռուսական քաղաքներից յայտնուել է միայն Մոսկուան:

www.massisweekly.com

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՊԷՐ ԳԱՐԱՕՂԼԱՆԵԱՆ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԴՐՕՇԱԿԸ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՑ ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԱԳԱԹԻՆ

Հարցազրոյցը վարեց՝ ԶՕՀՐԱՊ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆ

Թուականէս 3 ամիս առաջ, 18 Յուլիս 2012-ին, զրաւեալ Արարատ լերան վրայ բարձրացաւ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան 125-ամեակին նուիրուած դրօշակը: Այս նուաճումը եւ անոր առթած հպարտութիւնը իրագործեց լիբանանահայ լեռնագնաց Ռոպէր Գարաօղլանեանը, որ իր անձնական միջոցներով Արարատի գագաթը բարձրանալով, օժանդակեց նաեւ 8 անձերէ բաղկացած խմբակի մը, որ նոյնպէս հետեւի նոյն ճամբուն եւ բարձրանայ Արարատի գագաթը:

«Արարատ» թերթի խմբագրատան մէջ ընդունեցինք այցելութիւնը Պր. Ռոպէր Գարաօղլանեանին, որ սիրայօժար ու մանրամասնեալ ձեւով խօսեցաւ իր »արարատեան ուխտագնացութեան» մասին, պատասխանեց անոր վերաբերող հարցումներուն, պատմեց իր զգացումներուն մասին եւ յորդորեց ու քաջալերեց, որ հայ երիտասարդներ հետեւին իր օրինակին եւ նման նուաճումներ իրականացնեն եւ հայութեան անունը բարձրացնեն նաեւ ա՛յս բնագաւառին մէջ:

Ռուպէրին հետ կատարուած հարցազրոյցէն կարելի է նշել իր տուած տեղեկութիւնները, զգացումները, իր ապրած ուրախ թէ դժուարին պահերը եւ իր յայտնած միտքերն ու գաղափարները ե՛ւ այս մարզաձեւին եւ հայութեան ապրումներուն վերաբերեալ:

Լեռնագնացութիւնը իրեն համար նախասիրութիւն է (հոպի), բնութեան սէր եւ մարզանք, որ տարբեր է միւս մարզաձեւերէն:

Ունի իր հաճելի կողմերը, նաեւ դժուարութիւնները: Արարատի գագաթը բարձրանալու պատրաստութիւններուն սկսած է երբ այդ գաղափարը ունեցած է տարի մը առաջ: Այդ միտքը ունեցած է մէկէ աւելի առիթներով, երբ կը քալէր դաշտերու կամ քաղաքէն դուրս վայրերու մէջ: Երեւան գտնուած միջոցին ամէն օր կը դիտէր Արարատը եւ կ՚երազէր օր մը բարձրանալ անոր գագաթը: Այս նպատակին համար, 10 ամիս առաջ Հայաստանի մէջ սկսած է փորձերու եւ բարձրացած է Արագած լերան 4 գագաթներէն ամենաբարձրը:

Ուրեմն, որոշումը առնուած էր բարձրանալու Արարատ: Առաջին հերթին կար արտօնութիւն ստանալու հարցը: Կ՚իմանայ, որ 3-4 տարիներ առաջ ամերիկահայ մը բարձրացած է Արարատի գագաթը: Վերջինս ըրած է յայտարարութիւն մը, որ դժգոհութիւն պատճառած է թրքական իշխանութիւններուն:

Այս պատճառով, Թուրքիա պայման դրած է լեռ բարձրանալ փափաքող ոեւէ անձի, որ արտօնութիւն ստանայ Անգարայէն: Կար «Թիմ Լեպանոն»ը, որուն միջոցաւ կ՚ուզէ արտօնութիւն ձեռք ձգել, սակայն կը մերժուի: Կը գտնէ թրքահպատակ քիւրտ մը, որ Արարատի մօտակայ Տոկույապազիւթ գիւղի բնակիչներէն է, որ ուղեցոյցի գործով կը զբաղի: Ան կը դիւրացնէ գործը եւ կ՚ապահովէ արտօնութեան ձեռք բերումը:

Գարաօղլանեան կը պատմէ. «Անհրաժեշտ էր լաւապէս ու գործնականապէս պատրաստուիլ լեռնագնացութեան: Լման 10 ամիս պատրաստուեցայ փորձերով: Ամէն օր արեւածագէն առաջ, նաեւ տարբեր ժամերու, կը քալէի ու կը վազէի: Սկսայ վարժութիւններ ընել թէ՛ պաղին եւ թէ տաքին դիմանալու նպատակով: Ի վերջոյ որոշեցի բարձրանալու Թուականը: Օդանաւով մեկնեցայ Վան, անկէ ալ ինքնաշարժով տեղափոխուեցայ լերան մօտիկ վայր մը:

Ուղեւորութիւնը տեւեց 14-22 Յուլիս 2012: 18 Յուլիսի առաւօտեան ժամը 7:00-8:00-ի միջեւ հասանք Արարատի գագաթը:

Նախ կը մտադրէի մինակս բարձրանալ: Բայց առաջնորդող ուղեցոյցը պնդեց, որ նախընտրելի է խումբով բարձրանալ:

Նախ ես սկսայ բարձրանալ, ապա Լիբանանէն մեկնած խումբին անդամները: Առաջին 4000 մեթրը աւելի դիւրութեամբ բարձրացայ, դժուարութիւնը անկէ ետք էր: Հոն թթուածինը կը սկսի պակսիլ, ձիւնին զարկած լոյսի ցոլքը կ՚անհանգստացնէ աչքերդ, նաեւ մեր գործածած ակնոցը, արեւու լոյսէն թէ ցոլքերէն պաշտպանուելու համար, մեր շունչի շոգիէն կը քրտնի:

Կարեւորը այն է, որ վերոնշեալ Թուականին եւ ժամուն հասայ գագաթ, ուրկէ սկսայ դիտել չորս կողմս, հայեացքս ուղղելով մանաւանդ Հայաստանի կողմը: Ստորոտէն գագաթ հասնիլը տեւեց 3.5-4 օր: Գագաթին վրայ կանգնելիք տեղը շատ նեղ էր՝ շուրջ 3x3 մեթր տարածութեամբ: Քիչ մը վարը աւելի լայն էր՝ մօտ 15 մեթր տարածութեամբ:

Երբ արդէն իրականացուցած էի երազս եւ կը գտնուէի մեր սուրբ լերան գագաթին վրայ, նախապէս գոյացած կարգադրութեան հիման վրայ գագաթէն փորձեցի կապուիլ Պէյրութի «Ռատիօ Սեւան»ին հետ, բայց այդ մէկը չյաջողեցաւ: Բաւական մը իջնելէ ետք սակայն կարողացայ կապ հաստատել ռատիօկայանին հետ»: «Ինծի համար կարեւոր նպատակակէտ էր իմ նախասիրութեանս կողքին իրականացնել այլ քայլ մը, որն է Արարատի գագաթին պարզել Հնչակեան դրօշակը: Այդ նպատակին համար, հետս տարած էի ՍԴՀԿ-ի 125-ամեակին նուիրուած յատուկ դրօշակը, զոր պարզեցի գագաթ հասնելէս քիչ ետք: Հետս առած էի նաեւ Հայաստանի դրօշակներ, թիւով 3 հատ: Նոյնպէս, հետս ունէի Լիբանանի եւ հայկական չորս ռատիօկայաններու դրօշակներ:

Իսկ ինչո՞ւ տարի հնչակեան դրօշակը եւ զայն բարձրացնելու քայլը ի՞նչ նպատակ ունէր: Անվերապահօրէն կրնամ ըսել, որ այդ գործողութիւնը կը նուիրեմ մեծ հօրս՝ Արթին Գարաօղլանեանին, որ նիւթապէս, բարոյապէս թէ այլ ձեւերով կ՚օժանդակէր ՀՄՄ-ին եւ կուսակցութեան կառոյցներուն: Նաեւ դրօշակը պարզեցի ի պատիւ հօրս՝ Գրիգոր Գարաօղլանեանին, ինչպէս նաեւ Սոցիալ Դեմոկրատ Հնչակեան Կուսակցութեան 125ամեակին, անոր գործունէութեան եւ առաքելութեան կատարեալ յաջողութիւն մաղթելով:

Արարատի գագաթին պարզուած հնչակեան այդ դրօշակը, որ «շնչած» է մեր սրբազան լերան մաքրամաքուր ջինջ օդը, միասին բերի Պէյրութ: Գացի ՍԴՀԿ-ի կեդրոն, ուր զայն յանձնեցի Լիբանանի շրջանի վարիչ մարմնի ատենապետ ընկ. Ալեքսան Քէօշկէրեանին, զայն պահելու համար կեդրոնի եւ կուսակցութեան թանկարժէք մասունքներուն շարքին:

Վերադառնալով Արարատի գագաթ, նշեմ, որ իջնելու ճամբուն վրայ, ինչպէս բարձրանալուն, շատ ուշադիր պէտք էր ըլլալ, մանաւանդ երբ ոտքդ հաստատ պիտի դնես որոշ տեղ մը: Հակառակ ուշադրութեանս, սահեցայ եւ ... իմ բախտէս, հանդիպեցայ միջակ ծա-

Շար.ը էջ 18

ՀՀ ՍՓԻՒՌՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐՆ ԱՅՑԵԼԵԼ Է ՍԻՐԻԱՀԱՅԵՐԻ »ԿԻԼԻԿԵԱՆ« ԴՊՐՈՑ

Սփիւռքի նախարար Հրանոյշ Յակոբեան Երեւանի «Կիլիկեան» դպրոց այցելութեան ընթացքին

ՀՀ Սփիւռքի նախարար Հրանոյշ Յակոբեանն այցելած է շուրջ 3 շաբաթ առաջ Հայաստանում բացուած եւ սիրիական կրթական ծրագրով դասաւանդուող «Կիլիկեան» դպրոց, այս մասին տեղեկացնում են Սփիւռքի նախարարութիւնից:

Մինչեւ ուսումնական գործընթացին ծանօթանալը նախարարը խորհրդակցութիւն է անցկացրել դպրոցի տնօրինութեան, Երեւանի քաղաքապետարանի մասնագէտների, ուսուցիչների եւ Կիլիկեան բարեսիրական միութեան ղեկավարների մասնակցութեամբ:

Ներկաները նախարարին տեղեկացրել են, որ ապահովուած են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները, երեխաները դասերն անցկացնում են վերանորոգուած դասասենեակներում, ֆիզկուլտուրայի դասերը կայանում են կահաւորուած մարզադահլիճում, իսկ Սոֆի Դեւոյեանի շնորհիւ անվճար յաճախում են պարի դասերի:

Ներկայումս դպրոցում սովորում է 1-9-րդ դասարանցի 265 աշակերտ, դասաւանդում են Սիրիայից Հայաստան եկած ուսուցիչներ, արդէն իսկ բազմացուել եւ աշակերտներին են տրուել համապատասխան դասագրքերը:

Նախարար Յակոբեանը հետաքրքրուել է դասաւանդման եւ ուսման որակով՝ կարեւորելով առանց թերացումների դասապրոցեսի կազմակերպումն ու աշակերտների՝ ուսման նկատմամբ տրամադրուածութիւնը:

«Ուզում եմ շնորհակալութիւն յայտնել բոլոր նրանց, ովքեր փորձեցին օգտակար լինել այս նախաձեռնութեանը: Մեր ուսուցչուհիներն այսօր հերոսական գործ են անում, նուիրեալ աշխատանք, որպէսզի ոչ մի աշակերտ խորթութիւն չզգայ»,- ասել է նա:

«Բնականաբար մենք չէինք կարող անտեսել սիրիահայերի ցանկութիւնը՝ ունենալ սիրիական ծրագրով դպրոց: Այս դպրոցի բացումն առաջին հերթին ՀՀ նախագահի քաղաքական կամքի դրսեւորումն էր: Եւ երբ կարգաւորուի իրավիճակը Սիրիայում, մեր հայրենակիցները որոշեն գնալ հետ, երեխաները որեւէ դժուարութիւն եւ ուսումնական բացթողում չեն ունենայ շնորհիւ նրանց համար կազմակերպուած դպրոցի»,- աւելացրել է նախարարը:

Այնուհետեւ Հրանոյշ Յակոբեանը շրջել է դասասենեակներում, զրուցել երեխաների հետ, լսել նրանց տպաւորութիւնները հայաստանեան կեանքի, ժամանցի ու կենսակերպի վերաբերեալ, ինչպէս նաեւ՝ ծանօթացել նրանց ընտանիքներին յուզող տարաբնոյթ խնդիրներին:

ՎԱՐԴԱՆ ՕՍԿԱՆԵԱՆ ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ

ՀԱՅԿ ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

Հայաստանի իշխանութեան կողմէ նախկին նախագահ Ռ. Քոչարեանի վստահելին եւ տասը տարուան Արտաքին Գործոց նախարար եւ ներկայիս խորհրդարանի անդամ Վարդան Օսկանեան իր հիմնած «Սիվիլիթաս» հիմնարկին նուիրուած գումարներ սեփականացուցած ըլլալու ամբաստանութեամբ պատժամիջոցներու եւ հալածանքի ենթակայ է: Օսկանեանի դէմ այս արարքը գլխաւոր հետապնդողը ընդհանուր դատախազ Աղուան Յովսէփեանն է, որ խորհրդարանի Հոկտեմբեր 2-ի նիստին օրակարգի հարց ըրաւ զայն, որուն ի նպաստ 64 եւ 6 դէմ պատգամաւորներ քուէարկեցին: Քուէարկութեան չմասնակցեցան Բարգաւաճ Հայաստան, Ժառանգութիւն, Հ.Յ.Դաշնակցութիւն եւ Հայ Ազգային Գոնկրէսը:

Հարցը Օսկանեանի խորհրդարանին անդամ ըլլալն էր, որմէ զրկուելով վերջ կը գտնէր նաեւ իր անձեռնմխելիութիւնը՝ վերոյիշեալ քուէարկութեան հետեւանքով:

ՄԱԿի հիմնումին 60-ամեակին առթիւ, 2005 Մարտ 15-ին, Մարդու Իրաւունքներու Յանձնաժողովի նիստին, ՄԱԿի պատասխանատուութիւններն ու պարտականութիւնները թուելէ յետոյ, ան անցաւ հայկական ոլորտ, ակնարկը կեդրոնացնելով Ցեղասպանութեան վրայ, «որ Մարդու իրաւունքներու խախտման ամենէն ծայրայեղ դրսեւորումն է», ըսաւ ան: Ցեղասպանութեան հարցը լայն քննարկումի նիւթ ընելով, ան կոչ ուղղեց միջազգային ընտանիքին «երկակի չափանիշներու եւ խաղաղական հաշիւներու նպատակայարմարութիւնը մէկ կողմ դնելով, անյալայլ կերպով ճանչնան Հայոց Ցեղասպանութիւնը»: Անդրադառնալով Թուրքիոյ կողմէ ցեղասպանութեան մասին բանավէճ սկսելու առաջարկին, Օսկանեան իր մերժողական կտրուկ պատասխանը արդարացուց, յայտարարելով որ պատահածին մասին փաստերն ու պատմական արձանագրութիւնները յստակ ըլլալով, Թուրքիա պարտի ընդունիլ իր գործած ոճիրը, որուն պատասխանատուները՝ դատուեր ու դատապարտուեր էին Թուրքիոյ դատարանին իսկ կողմէ:

Ինչ կը վերաբերի Ռ. Քոչարեանի յայտարարութեան, թէ Հայաստան հողային պահանջք չունի Թուրքիայէն, համազգային դատապարտութեան արժանացեր էր եւ այժմ անոր սրբագրութիւնը կը կատարուէր Արտաքին Գործոց Նախարարին կողմէ:

Անցնելով Ղարաբաղի հարցին, Վ. Օ. մերժեց Ատրպէյճանի յառաջ մղած «հողային ամբողջականութեան» սկզբունքը, ըսելով թէ զայն պէտք է դիտել «Մարդկային իրաւունքներու» ծիրին մէջ: Ան շարունակեց. «Հեգնական է որ ներկայիս, երբ աջակցութիւն կ՚ընծայենք ընտանեկան բռնութիւններու զոհերուն, տակաւին չենք հասած իշխանութիւններու զոհերուն աջակցելուն: Եւ եթէ ինքնապաշտպանութեան դիմած զոհերը յանկարծ յաջողին, աշխարհ ետ կը քաշուի պետական ինքնիշխանութեան թմբկահարութեամբ: Այդ է որ պատահեցաւ Ս. Միութեան փլուզման օրերուն, երբ Ղարաբաղի ժողովուրդը ընտրեց ինքնորոշման ուղին, որուն դէմ Ատրպէյճան բռնութեամբ պատասխանեց, խաղաղ բնակչութեան պարտադրելով ինքնապաշտպանութեան դիմելու: Ան եզրակացուց. «Մեզի համար Մարդու Իրաւունքները վերացական սկզբունք չէ, այլ տարբերութիւնը՝ գոյատեւման կամ բնաջնջման: Զինք հալածող հայրենի իշխանութիւնը պէտք է նկատի ունենայ նաեւ անոր ազգօգուտ աշխատանքները՝ եւ շատ աւելի մեծ ուշադրութեան կեդրոնացնելով Հայրենիքի ներկայ վիճակին, ուրկէ օրական հազարաւոր հայեր կ՚արտագաղթեն՝ շատ մտահոգիչ ապագայ մը կանխատեսելու մղելով: Աշխուժօրէն Օսկանեան հալածող Հայաստանի իշխանութիւնը Հայրենիքի պարպումը արգիլելու համար պէտք է մտածէ ժողովուրդը կուշտ պահելու մասին, օրէնք եւ արդարութիւն կիրարկելու մասին:

Այլապէս, Ատրպէյճանի պաշտպանութեան նախարարութեան պաշտօնաթերթին 2004 Օգոստոս 4ի համարին մէջ քօլոնել Ռամիզ Մելիքովի արտայայտութիւնը՝ թէ 25-30 տարի յետոյ, Հայաստանի պետութեան գոյութեան կործանումը կրնայ իրականանալ՝ դարձեալ ենթարկուելով Ատրպէյճանի:

Հայաստանի պետութեան կործանման մասին միջազգային մամուլին տեսակէտներն ալ նկատի առնելով, լրջօրէն մտահոգիչ կը դարձնեն այդ հաւանականութիւնը, որուն առաջքը առնելը պարտականութիւնն է Հայրենի պետութեան՝ որեւէ այլ նկատումէ վեր:

Ձեր Ծանուցումները Վստահեցէք «Մասիս» Շաբաթաթերթին

T: (626) 797-7680 F: (626) 797-6863
Massis2@earthlink.net

ԳԻՏԱԺՈՂՈՎ ՎՈՒԴԲԸՐԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Դոկտ. Ժիրայր Դանիէլեան

Շաբաթ, Հոկտեմբեր 13ին, առաւօտեան ժամը 9:30էն մինչեւ կէսօրէ յետոյ ժամը 1:00 Վուտպըրի Համալսարանին մէջ տեղի ունեցաւ գիտաժողով: Նախաձաշը կազմակերպուած էր Սրբոց Ղեւոնդեանց Մայր Տաճարի Տիկնանց Օժանդակ Մարմնի կողմէ:

Գիտաժողովը սկսաւ առաւօտեան ժամը 10:00ին, որուն ներկայ էր Թեմիս Նախորդ Առաջնորդ՝ Գերշ. Տ. Վաչէ Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան:

Բացման խօսքը կատարեց Յանձնախումբի Անդամ Դոկտ. Մինաս Գոճայեան:

Բացման աղօթքը կատարեց Գերշ. Տ. Վաչէ Արքեպիսկոպոս Յովսէփեան, ապա ողջունեց ներկաները եւ յաջողութիւն մաղթեց բանախօսներուն:

Դոկտ. Գոճայեան հակիրճ կերպով խօսեցաւ գիտաժողովի նպատակի եւ ընթացակարգի մասին:

Ներկայացուեցան երեք բանախօսութիւններ.-

Յանձնախումբի Անդամ Հայկ Մատոյեանի նիւթն էր «Հայ Գրքի պատմական զարգացումը մինչեւ Ուրբաթագիրք»:

Լիբանանէն յատկապէս հրաւիրուած Վաստակաշատ Մատենագէտ՝ Դոկտ. Ժիրայր Դանիէլեան, որ նախկին Տնօրէնն էր Յովակիմեան Մանուկեան եւ Դարուհի Յակոբեան Վարժարանի, որուն նիւթն էր. «Հայ առաջին գիրքի ողիսականը եւ անոր վերջնագոյն բացայայտումը»:

Կարճ դադարէ մը ետք ներկայացուեցաւ վերջին բանախօսութիւնը, որմէ առաջ ցուցադրուեցաւ 500ամեակի նուիրուած տեսանիւթը, որ պատրաստուած էր Վահէ Սարգսեանի եւ Արամ Մուսոյեանի կողմէ:

Դոկտ. Արժ. Տ. Զաւէն Աւագ Քհնյ. Արգումանեան, որուն նիւթն էր. «Յակոբ Մեղապարտէն մինչեւ Ոսկան Վարդապետ Երեւանցի 1512-1666 (Ուրբաթագիրքէն մինչեւ Սուրբ Գիրքի առաջին տպագրութիւն)»:

Հանդիսավար Դոկտ. Գոճայեան իր խորին շնորհակալութիւնները յայտնեց բանախօսներուն՝ իրենց կատարած հիանալի ներկայացումներուն համար, ինչպէս նաեւ ներկաներուն, որոնք ուշադրութեամբ հետեւած էին բանախօսութիւններուն եւ իրենց հարցումները ուղղած էին բանախօսներուն:

«ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ»Ի 13ՐԴ ԹԵԼԵԹՈՆԸ ՊՍԱԿՈՒԵՑԱՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ

«Քաջ Նազար» երգիծաթերթի կողմէ կազմակերպուած «Հայաստանի Ծնողազուրկ եւ Հաշմանդամ Երեխաներու Օգնութեան Ֆոնտ»ի 13րդ թելեթոնը աւարտեցաւ յաջողութեամբ:

Կիրակի, Հոկտեմբեր 21ին, կ.վ. ժամի 5էն մինչեւ ուշ գիշեր, կայացած հանգանակութենէն գոյացաւ շուրջ 140,000 տոլար: Այս գումարը պիտի յատկացուի գիւղերու եւ աւաններու կիսաւեր դպրոցներու եւ մանկապարտէզներու վերանորոգումին:

Ուղիղ եթերով թելեթոնին իրենց մասնակցութիւնը բերին ազգային, հասարակական եւ պետական դէմքեր, ինչպէս նաեւ կարգ մը արուեստագէտներ:

ՀԱՄԵՐԳ ՔԱՂՑԿԵՂՈՎ ՏԱՌԱՊՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻՆ

ՀՀ գլխաւոր հիւպատոսութեան նախաձեռնութեամբ, Լոս Անճելոսի Իրանահայերի միութեան դահլիճում, համերգով հանդէս եկան աշխարհահռչակ օպերային երգչուհի Արաքս Մանսուրեանը եւ նրա աշակերտուհին՝ Աւստրալիայի լաւագոյն սոպրանօ Լիզա Բելլը: Ծրագրում ներառուած էին Կոմիտասի, Բելլինիի, Գերշվինի ստեղծագործութիւններից:

Համերգին ներկայ էին բազմաթիւ ամերիկահայեր, արուեստագէտներ, օտարազգի հիւրեր:

ՀՀ գլխաւոր հիւպատոս Գրիգոր Յովհաննիսեանը, ողջունելով հիւրերին, տեղեկացրեց, որ երգչուհիները Լոս Անճելոսից կը մեկնեն Երեւան, որտեղ կայանալիք բարեգործական համերգի հասոյթը կ'ուղղուի քաղցկեղով հիւանդ երեխաների բուժման ֆոնտին:

Ծանր հիւանդութեամբ տառապող երեխաներին աջակցելու ծրագրին աւստրալացի երգչուհու մասնակցութիւնը պատահական չէ. նա ինքն էլ երկու անգամ տառապել է քաղցկեղից, յաջողութեամբ բուժուել եւ այժմ օգնում է միւսներին՝ յաղթահարել հիւանդութիւնը:

Լիզա Բելլի ուղեւորութիւնը Հայաստան նամակով ողջունել է Աւստրալիայի վարչապետ Ջուլիա Գիլարդը: Նա նշել է. « Հպարտութեամբ լսեցի, որ համերգից գոյացած հասոյթը կ'ուղղուի Հայաստանում քաղցկեղով տառապող երեխաների բուժման նպատակին:

Աւստրալիան գնահատում է Հայաստանի հետ բարեկամութիւնը, մենք, երկրի ներսում, ունենք յաջողակ հայ համայնք, որը հպարտ է իր ժառանգութեամբ եւ ազատութեան համար պայքարի ճանապարհով»:

ՀՆԱՏԻՊ ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Ուրբաթ, Հոկտեմբեր 12ի երեկոյեան Առաջնորդարանի Զօրայեան Թանգարանի Սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հնատիպ Գիրքերու Ցուցահանդէսը՝ համեմուած Աթանեան Արուեստի Դպրոցի Սաներու Նկարներով:

500ամեակի նուիրուած եւ լուսաբանիչ տեսաերիզի մը ներկայացումը կատարեց Վահէ Սարգսեան: Սրտի խօսքով հանդէս եկաւ Վլատիմիր Աթանեան, իսկ Ուրբաթագիրքը սքանչելի կերպով ներկայացուց Հայկ Մատոյեան:

Սրբազան Հայրը իր գնահատութիւնը յայտնեց կազմակերպիչ յանձնախումբին, յայտագրի մաս կազմողներուն եւ յատկապէս իր հիացումը յայտնեց Աթանեան Արուեստի Դպրոցի Սաներու նկարներուն մասին եւ քաջալերեց, որ անոնք նոր տեսիլքով շարունակէին իրենց աստուածատուր արուեստի տաղանդները:

Սրբազան Հայրը անդրադարձաւ Նախորդ օրը հայ վարժարաններու ուսանողութեան կողմէ Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցած ճոխ յայտագրին՝ շեշտելով, որ Լիբանանէն յատկապէս 500ամեակի առթիւ հրաւիրուած Յովակիմեան-Մանուկեան եւ Դարուհի Յակոբեան Վարժարանի Տնօրէն՝ Պրն. Ժիրայր Դանիէլեան իր սրտի խօսքը ուղղած էր աշակերտութեան եւ Շաբաթ, հոկտեմբեր 13ին բանախօսներէն մին պիտի ըլլար կազմակերպուած գիտաժողովին:

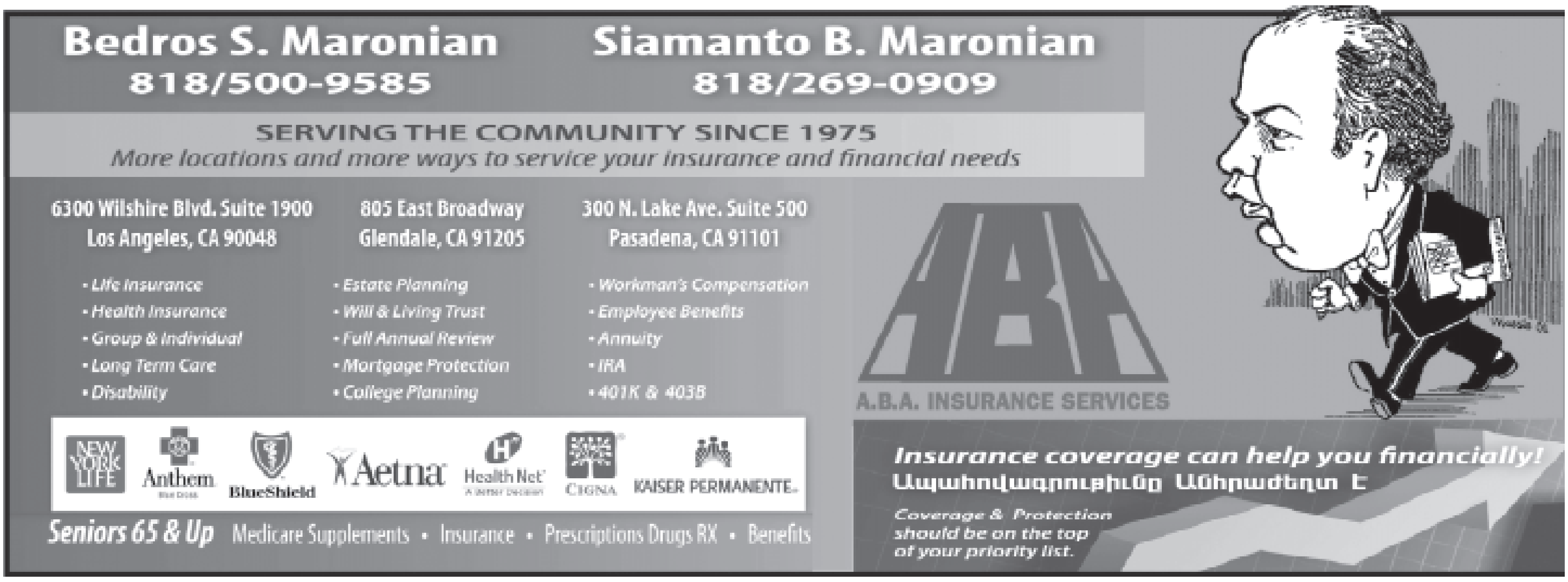

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԷՋ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ «ՎԱՉԷ ԵՒ ԹԱՄԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Հոկտեմբեր 18ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ հանդիսապետութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ մասնակցութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ Սերժ Սարգսեանի ու մատենադարանի բարերարներ՝ Տէր եւ Տիկին Վաչէ եւ Թամար Մանուկեաններու, տեղի ունեցաւ «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» մատենադարանի բացումը:

Արարողութիւնը բացուեցաւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Վանական Խորհուրդի Նախագահ՝ Գերշ. Տ. Նաթան Արքեպիսկոպոս Յովհաննիսեանի խօսքով, ապա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Նախագահութեամբ կատարուեցաւ Մայր Աթոռի նորակառոյց մատենադարանի օրհնութեան կարգը:

Արարողութեան աւարտին ներկաներուն օրհնութեան իր խօսքը կատարեց Վեհափառ Հայրապետը: «Յիշարժան եւ տօնական է այս օրը Մայր Աթոռի համար: Եկաւ բարի պահը, եւ մեր ժողովուրդի առջեւ կը բանանք դուները «Վաչէ եւ Թամար Մանուկեան» մատենադարանի: Նորակառոյց մատենադարանը, ինչպէս կը տեսնէք, գեղեցկակերտ եւ ոգեշէն կառուցուած՝ առանձին շուք կը հաղորդէ մեր նուիրական հնագոյն Մայրավանքին: Հոգիի եւ մտքի լուսաւորութեան այս նոր կաճառը, ապահովուած է լաւագոյն պայմաններով ու հնարաւորութիւններով Մայր Աթոռի մեծաթիւ գրականութեան պահպանման եւ ուսումնասիրման համար եւ համոզուած ենք, նոր լիցք պիտի հաղորդէ մեր հոգեւոր ու գիտա-մշակութային կեանքին:

Առաքեալը կը հաղորդէ՝ «Թող ձեր սէրը աւելի եւ աւելի առատանայ գիտութեան եւ ամենայն իմաստութեան մէջ» (Փիլիպ. 1:9): Դարերու ընթացքին մեր Սուրբ Եկեղեցին օրրան եղած է դպրութեան ու գիտութեան եւ Աստուծոյ օրհնութեամբ այսօր ալ իր առաքելութեան ծիրին մէջ վառ կը պահէ իմացութեան ջահը՝ աղբիւրը հոգեւոր այն զօրութեան, որ կը բարեփոխէ մարդկային կեանքը, կը կերտէ անոր առաջընթացն ու բարօրութիւնը: Այս առաքելութեան կոչուած է Մայր Աթոռի նորակառոյց Մատենադարանը, որ մեր կեանքին մէջ պիտի աւելցնէ գիտութեան լոյսը եւ հարստացնելու իմացութեան շտեմարանները, հաւատքով ու քրիստոնէական ճանաչողութեամբ պիտի զօրացնէ Մեր զաւակները, որպէսզի ամուր ու հաստատուն քայլերով ընթանան դէպի Աստուած եւ իրենց մտքի ու հոգիի արգասիքները ծառայեցնեն հոգեւոր մեր կեանքի եւ մեր Հայրենիքի առաջընթացին: Մատենադարանի գործունէութեան այս հեռանկարը կ՚ուրախացնէ եւ քաջալերութիւն կը պարգեւէ մեր հոգիներուն: Գոհութիւն Աստուծոյ, այսօր առաւել պայծառ ու զօրացած կը տեսնենք Հայաստանեայց Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի առաքելութիւնը, որ հաւատքի լոյսով եւ հայրենեաց սիրով առաւել ամուր պիտի շարունակէ շաղկապել ու միաւորել ազգս հայոց:

Սիրելիներ, մատենադարանի այս հոյակերտ կառոյցով մարմնաւորուած են եկեղեցասիրութիւնն ու ազգասիրութիւնը ազգային բարերարներ՝ Տէր եւ Տիկին Վաչէ եւ Թամար Մանուկեաններու: Մատենադարանը կը համալրէ բարեգործութիւններու այն շարքը, որ ազնիւ ու նուիրեալ բարերարները տարիներ շարունակ յանձն առած են նախանձախնդիր ու պատրաստակամ ոգիով՝ նշանակալի աւանդ բերելով եկեղեցական եւ ազգային մեր կեանքին: Մեր գահակալութեան շրջանէն մեծազնիւ բարերարներ ամէն տարի իշխանավայել նուիրատուութիւն կը կատարեն ի նպաստ Մայր Աթոռի ծրագիրներուն: Անոնց սրտաբուխ ընծայաբերումներով նորոգուած են Մայր Աթոռի «Շողակաթ» հեռուստաընկերութեան եւ տպարանի շէնքերը: Հոգեկան խնդութեամբ ու գնահատանքով կ՚անդրադառնանք, որ ազգային բարերար Տիար Վաչէ Մանուկեան ի յիշատակ իր հանգուցեալ հօր՝ Սուրբ Եղիշէ Եկեղեցին պարգեւած է Լոնտոնի հայ համայնքին՝ ձեռք բերելով եւ նորոգելով Անգլիքան Եկեղեցւոյ պատմական արժէքաւոր շէնքը: Ձեր վաստակը մեծ է, սիրելի բարերարներ: Կանգուն են Ձեր բարեպաշտութեան եւ բարի գործերու վկայութիւնները: Այսուհետեւ Մայրավանքին մէջ՝ Արարատի դիմաց, սերունդներու համար դարէդար պիտի մնայ Մատենադարանը, իսկ Առաքեալը կ՚ըսէ. «Եթէ մէկուն շինած գործը մնայ՝ ան վարձք պիտի ստանայ» (Ա. Կորնթ. 3:14):

Սիրելիներ, վերջին տարիներուն Մայր Աթոռին մէջ իրագործուող այս ամբողջ բարեզարդութիւնը, մեծածաւալ աշխատանքները, որոնք տակաւին ընթացքի մէջ են, հանարաւոր կը դառնան մեր ժողովուրդի բարերար զաւակներու շնորհիւ, անոնց առատաձեռն նուիրատուութիւններով: Այդ աշխատանքները վկայութիւնն են իրենց հաւատքին, եկեղեցասիրութեան, Մայր Աթոռի հանդէպ որդիական սիրոյ եւ նախանձախնդրութեան, որոնցմով կը բարեզարդուի եւ կը պայծառանայ Մայր Աթոռը:

Երկիցս գոհութիւն եւ փառք կը բարձրացնենք առ Տէրը՝ ազգիս պարգեւած բոլոր բարիքներուն համար, որոնք կը վկայեն, որ Աստուծոյ շնորհը մեզի հետ է եւ կը շարունակէ ըլլալ հաւատաւոր, աստուածահաճոյ մեր գործերու ու նպատակներու հետ՝ քաղցր պտուղներով ու բարի վաստակով արդիւնաւորելով մեր կեանքի ճանապարհը: Տիրոջ բարի կամքով ազատ ու անկախ մեր Հայրենիքին մէջ մեր Եկեղեցին կը զօրանայ՝ վայելելով մեր ժողովուրդի հաւատաւոր զաւակներուն սէրը եւ հայրենի պետութեան ուշադիր վերաբերմունքը եւ բարիացակամ զօրակցութիւնը, որու համար Մեր գնահատանք ու օրհնութիւնը կը յայտնենք հայրենի իշխանութիւններուն՝ ի գլուխ Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ Տիար Սերժ Սարգսեանի, որ այսօր իր ներկայութեամբ կը պատուէ Մայր Աթոռի Մատենադարանի բացման հանդիսութիւնը եւ մասնակից է այս յիշարժան օրուան խնդութեան:

Գոհունակ սրտով վերստին մեր բարձր գնահատութիւթիւնը կը յայտնենք մեծազնիւ Տէր եւ Տիկին Մանուկեաններուն՝ իրենց նախանձաւոր ոգիի ու սրտաբուխ բարերարութիւններուն համար: Կը հայցենք Աստուծոյ եօթնարփեայ շնորհները եւ եկեղեցանուէր եւ ազգաշահ գործերուն՝ յաջողութիւններ: Աստուծմէ օրհնեալ են ձեր ծնողները, որոնք մեծցուցած եւ կրթած են բարեպաշտ, ազգասէր եւ հայրենասէր արժանաւոր զաւակներ:

Աղօթքով առ Աստուած Քրիստոսահաստատ Սուրբ Էջմիածնի օրհնութիւնը կը բաշխենք ձեզ բոլորիդ՝ սիրելիներ, եւ համայն մեր ժողովուրդին, որ կ՚ապրի հայեացքը դէպի Արարատ ու Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին: Կ՚աղօթենք, որ Ողորմած Տէրը խաղաղ եւ զօրացած պահպանէ մեր Հայրենիքը, օրհնէ մեր ջանքերը շէնցնելու համար մեր վանքերն ու եկեղեցիները, վերականգնելու մեր սրբութիւնները, բարեզարդելու մեր կեանքը այսօր եւ միշտ ապրելու Իր պարգեւած փրկութեան շնորհով», ըսաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ իր գնահատանքը յայտնելով նաեւ մատենադարանի ճարտարապետ Արտակ Ղուլեանին «Սպիտակ Կամար» շինարարական կազմակերպութեան (Տնօրէն՝ Արագած Ախոյեան) եւ մատենադարանի տարածքը բարեկարգողներուն:

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնին մատուցած բացառիկ ծառայութիւններուն համար՝ Նորին Սրբութիւնը Տիար Վաչէ Մանուկեանին շնորհեց «Ասպետ Սուրբ Էջմիածնի» Հայրապետական Շքանշան:

Վերջաւորութեան Նորին Սրբութիւնը, Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահը, բարերար Մանուկեան ամոլը եւ հիւրերը շրջայց կատարեցին մատենադա-

Շար.ը էջ 16

ՊԷՊՕ ՍԻՄՈՆԵԱՆ Կ'ԱՐԺԱՆԱՆԱՅ «ՀԱՅԿԱՇԷՆ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ» ՄՐՑԱՆԱԿԻՆ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցաւ «Հայկաշէն Ուզունեան 2010-2012 գեղարուեստական-գիտական գրականութեան մրցանակ»-ին բաշխումը:

Անոր հիմնադիրն է Սփիւռքի եւ Հայաստանի մէջ ազգային-հասարակական յայտնի գործիչ Հայկաշէն Ուզունեանը, որուն կամքով այս մրցանակը կը շնորհուի հայ գիրի ու գրականութեան լաւագոյն մշակներուն:

Այս տարի մրցանակակիր դարձաւ նաեւ լիբանանահայ յայտնի գրող, բանաստեղծ, հասարակական գործիչ, հրապարակագիր Պէպօ Սիմոնեանը, իր պատրաստած «Ակնթարթներ Մարդու եւ Կեանքի Առօրեայէն» գիրքին համար:

Պէպօ Սիմոնեանի առողջապահական վիճակը չներելով ան ներկայ չէր արարողութեան: Անոր գրական վաստակը ըստ արժանւոյն ներկայացուց Սուրէն Դանիէլեանը: «Ակնթարթներ Մարդու եւ Կեանքի Առօրեայէն» հեղինակային խորագիրը աւելի քան ընդգրկուն է. մեր ապրած կեանքն է այս, երկար ու ձիգ ճամբան՝ երբեմն այսպէս, ակնթարթ թուացող:

Ս. Դանիէլեան իր անդրադարձով բաւական ամբողջական ներկայացուց բանաստեղծը՝ գրական առաջին քայլերէն, անդրանիկ ժողովածուէն սկսեալ՝ անոր բանաստեղծական-գրողական ըմբռնումներն ու դաւանանքը, որուն բնորոշ է քնարական-յուզական-թէքէեանական շունչը, նախ եւ առաջ: Սակայն ի՞նչ է բանաստեղծը Սփիւռքի մէջ. ան եւ՛ հրապարակագիր է, եւ՛ խմբագիր, եւ՛ ուսուցիչ, այդպէս է նաեւ Պէպօ Սիմոնեանի պարագային: Այս նոր ժողովածուն, ըստ բանախօսին, իւրատեսակ պատուհան է՝ բացուած աշխարհին, սեփական կենսափորձով վաւերական, բանաստեղծական իր ընկալումները խորապէս ենթակայական են, միաժամանակ՝ հոգեւոր վերապրումներ. այդպիսին է Պէյրութին նուիրուած շարքը, ուր բնակավայրը զուտ միջավայր չէ, այլ հոգիի միջավայրն է:

Massis Weekly

Volume 32, No. 39 | Saturday, October 27, 2012

FM Nalbandian Slams Mexico Over Controversial Resolutions on Nagorno Karabakh

Edward Nalbandian greeted by Patricia Espinosa

MEXICO CITY -- On a visit to Mexico on Monday Foreign Minister Edward Nalbandian voiced his concern over adoption of distorting resolutions by Mexican parliament over Nagorno Karabakh.

Mexican lawmakers passed a resolution earlier this year saying that the military operation launched by Armenians near Khojalu in late February 1992 was an instance of ethnic cleansings against Azeri civilians.

Meeting with his counterpart Patricia Espinosa, the Armenian minister stressed that these resolutions roughly contradict the position of the international community voiced many times by the leaders of the OSCE Minsk Group co-chairing countries and harm the talks and regional security as well as negatively affect Armenian-Mexican relations.

The minister also stressed that he shares the viewpoint of Mexican human right defenders that the unveiling of the so-called "Khojalu monument" in Mexico is an offence to the memory of genocide victims and agreed with the responses throughout the world over placing statue of former president of Azerbaijan in Mexico's capital. Mexico's Minister offered explanations over the placing of the former president's statue, saying the Mexican public has negatively responded to it.

On the same day the Armenian minister met with the members of the Mexican Senate. He said this year the two countries are marking 20th anniversary of establishment of diplomatic relations but not everything that was done was aimed at developing the rela-

Continued on page 4

EU Wants Cleaner Election for Deeper Ties With Armenia

YEREVAN -- A further deepening of the European Union's ties with Armenia and its greater economic assistance to the country hinge on the proper conduct of the upcoming Armenian presidential election, a senior EU diplomat said on Monday.

"The European Union expects Armenia to ensure that the presidential elections scheduled for 2013 are and will be in line with international standards," Traian Hristea, head of the EU Delegation in Yerevan, told a news conference. "Armenia should therefore address effectively the shortcomings identified by the OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights during the May 2012 parliamentary elections."

"Let me stress again that whether this is done will determine the pace of our bilateral cooperation with Armenia," he said. "We expect that the full commitment of the Armenian authorities will ensure that the elections are held in a democratic and transparent manner."

Hristea reaffirmed the EU's largely positive assessment of the Armenian parliamentary elections, saying that they were marked by "noticeable improvements" in election admin-

Ambassador Traian Hristea

istration. But he said "much more is necessary" for making the presidential election, due in February, truly democratic.

"The conduct of elections is a test of successful reforms in Armenia closely monitored by the European Union," Hristea said. "It also determines the more-for-more principle from which Armenia has already benefited."

The EU allocated 43 million euros ($56 million) in fresh assistance to Armenia last month. It plans to give the Armenian government 15 million euros in additional funding soon in rec-

Continued on page 4

Archbishop Torkom Manoogian Laid to Rest

JERUSALEM -- On Monday, October 22, the funeral service was performed for His Beatitude Archbishop Torkom Manoogian, the late 96th Armenian Patriarch of Jerusalem, and former Primate of the Eastern Diocese, who passed away on October 12.

On the prior evening, the casket was carried in a procession from the Jaffa Gate to Sts. James Armenian Cathedral, where the Divine Liturgy was celebrated on Monday morning. The Patriarch was subsequently interred at the Holy Savior Monastery at the Zion Gate.

Archbishop Aris Shirvanian presided over the funeral, in his capacity as the newly elected Locum Tenens of the Armenian Patriarchate of Jerusalem. He was elected to that position last Friday, during a special meeting of the Patriarchate's monastic brotherhood. He will lead the organization of a patriarchal election following the 40-day period of mourning for Patriarch Torkom.

Archbishop Khajag Barsamian, Primate of the Eastern Diocese, paid his final respects to Patriarch Torkom in a eulogy: "He was one of the very few churchmen of his generation to carry the weight of our church on his shoulders. He stood out . . . and seemed to combine all the grace and dignity of the Armenian past, with all our fondest hopes and aspirations for the future. "

Armenia Fund Launches Telethon 2012 Campaign

GLENDALE -- Wednesday, October 10, 2012 marked the launch of Armenia Fund's 15th International Telethon campaign.

The live 12 hour program is set to air on Thanksgiving Day, November 22, 2012 and will raise funds for the construction of Multifunctional Community Centers in the remote villages of Armenia and Artsakh.

The community centers will house first aid clinics with an ambulance, computer rooms connected to the internet, an auditorium for trainings and town hall meetings, a library with audio visual equipment, as well as an administrative and accounting office. The dinner reception, hosted at the House of Armenia in Glendale, attracted long time donors and supporters of the Fund.

The event has become a tradition where the official logo of the telethon is unveiled, kicking off the campaign and rallying the greater Armenian-American community around one mission: to help strengthen Armenia.

The honor of unveiling the official Telethon 2012 Logo, designed by Los Angeles based graphic artist Edik Balaian, was given to Mr. Ara Vardanyan, Executive Director of Hayastan All-Armenian Fund and Mr. Ara Aghishian, Esq., Chairman of Armenia Fund U.S. Western Region.

Continued on page 4

Armenia and Karabakh Presidents Inspect Troops on Frontlines

Presidents Sarkisian and Sahakian inspecting Karabakh frontlines

STEPANAKERT -- President Serzh Sarkisian visited Armenian frontline positions near Nagorno-Karabakh and discussed the tense situation along the Armenian-Azerbaijani "line of contact" with the NKR's top military commanders on Monday. Sarkisian was accompanied by Karabakh president Bako Sahakian and Defense Minister Seyran Ohanian.

The Armenian leader "familiarized himself with the combat readiness of the armed forces on the spot." He also monitored fresh exercises held by the NKR Defense Army before holding a meeting with the top army brass. No details of that meeting were reported.

The Armenian and Karabakh militaries ended on October 13 more large-scale war games involving thousands of army reservists. They simulated, among other things, missiles strikes on oil installations and other strategic targets in Azerbaijan.

The two-week drills highlighted the growing risk of another Armenian-Azerbaijani war. Sarkisian, who commanded Karabakh Armenian forces during the first war, claimed earlier this month that the Azerbaijani side is "getting prepared for resuming military hostilities and settling the conflict by military means." He pointed to "a dangerous accumulation of armaments in Azerbaijan."

Armenia's Minister of Diaspora Visits Guiligian School

Diaspora Minister Hranush Hakobian visiting with Guiligian school students

YEREVAN -- Armenia's Minister of Diaspora Hranush Hakobian visited on Monday the Guiligian school, which was opened for Syrian-Armenian children about three weeks ago.

Minister Hakobian held a meeting with the school administration, attended by specialists from the Yerevan Municipality, teachers and top officials of the Guiligian charitable union.

The participants of the meeting informed the minister that the school has all the necessary conditions, the children attend lessons in renovated classrooms, the physical education classes are held at the furbished gym and the children attend dance lessons for free thanks to Sofi Devoian. Currently, there are 265 schoolchildren in the 1st-9th grades. They are taught by teachers from Syria, and the textbooks have been copied and distributed to the children.

"I would like to thank all those who made an attempt to support this initiative. What Armenian teachers are doing now is a heroic act, and they are devoted to making sure that no Syrian-Armenian child feels estranged," Minister Hakobian said.

The minister toured the classrooms, talked to the children, listened to them as they shared their impressions of life, leisure and the lifestyle in Armenia and got acquainted with the different issues concerning their families.

The Guiligian school launch was initiated by Social Democrat Hunchakian Party and implemented by the Ministry of Diaspora and Guiligian Charitable Union.

Time to Refocus on Artsakh

By Representative Adam B. Schiff

When the Soviet Union broke apart twenty years ago, simmering ethnic and regional conflicts that had been suppressed for decades reemerged with great suddenness. Concentrated in the Caucasus, the fighting has ebbed and flowed over the years, with several of the conflicts left unresolved, or "frozen," as American and European policymakers have been preoccupied with crises in the Middle East and South Asia, and economic woes at home.

The most bitter of these clashes, and the one most likely to flare anew, is the standoff between Azerbaijan and Nagorno-Karabakh or "Artsakh," an almost exclusively Armenian area that was placed under Azerbaijani administration in 1923 by the Soviet Government, despite centuries of cultural, linguistic and religious ties to Armenia.

In 1988, as Soviet central control was beginning to weaken under Mikhail Gorbachev, the Armenian population of Nagorno-Karabakh renewed their longstanding struggle for independence from Azerbaijan, touching off six years of conflict that would claim tens of thousands of casualties on both sides and push thousands more from their homes by the time a cease-fire was reached in May 1994.

The years since the end of the war have been uneasy – punctuated by frequent sniper attacks by Azeri forces along the line of contact and an unremitting stream of threats from a broad array of senior Azerbaijani government officials, including a threat to shoot down civilian airliners should the Nagorno Karabakh Republic proceed with plans to reopen Stepanakert Airport. In addition, the people of Artsakh face the daily threat from the estimated 100,000 land mines that were planted during the fighting of the early 1990s, and which remain largely uncleared.

Since 1992, the United States, France and Russia have spearheaded international efforts to mediate the impasse through the Organization for Security and Cooperation in Europe's "Minsk Group." Despite repeated efforts, including a renewed declaration of purpose by the three co-chairs in May 2012, the process has been stalled by repeated Azerbaijani demands for preconditions and added pressure on the Armenian side.

The volatility of the situation was greatly heightened last month by the egregious repatriation and release of Ramil Safarov, an Azerbaijani army captain who had confessed to the savage 2004 axe murder of Armenian army lieutenant Gurgen Margaryan, while the latter slept. At the time, the two were participating in a NATO Partnership for Peace exercise in Budapest, Hungary. After the murder, Safarov was sentenced to life in prison by a Hungarian court.

On August 31, Safarov was sent home to Azerbaijan, purportedly to serve out the remainder of his sentence. Instead of prison, he was greeted as a hero – promenading through the streets of Baku carrying a bouquet of roses. President Ilham Aliyev immediately pardoned Safarov and he was promoted to the rank of major and given a new apartment and eight years of back pay.

Safarov's rapturous welcome in Baku is testament to the degree of anti-Armenian hatred that is being incited in contemporary Azerbaijan. That a man who nearly decapitated a sleeping comrade could be treated as a national hero is so inexplicable and appalling, it vindicates the concern of many Armenians that the forced imposition of Azeri sovereignty over the free people of Arstakh would result in a bloodbath.

The Aliyev government, for its part, by so publicly embracing a confessed murderer, has deliberately provoked all Armenians and defied the rule of law – while at the same time foreclosing any progress towards a resolution of the status of Artsakh in the foreseeable future. Azerbaijan's transgression must carry a price, but it should also serve to remind us of the pressing need to ensure the rights of the Artsakh people to determine their own destiny.

I have long supported self-determination for the people of Nagorno-Karabakh and I believe that unless the United States and its Minsk Group partners take concerted efforts to resolve the status of Nagorno-Karabakh in a way that reflects the will of the people of Artsakh, the prospect for renewed fighting and horrific casualties will grow. It is in everybody's interest to see this matter settled and it should be a diplomatic priority for 2013.

Years of fighting and economic isolation have left Nagorno-Karabakh seriously underdeveloped. With the assistance of the Armenian-American community, I have been pressing for USAID to devote more assistance to Artsakh. While I have succeeded in getting the amount for next year more than doubled (to $5 million) in the State Department funding bill pending in the House of Representatives, the need is much greater and more aid will be necessary.

Building a strong, independent Artsakh is only half of the equation, however. Azerbaijan must also be reminded that the price for its actions is high. Azerbaijan treasures the security assistance that it receives from Washington, not because it needs the money (it does not), but because it signifies a certain closeness in the bilateral relationship. By cutting off military aid to Azerbaijan, the United States would signal its disgust with the Safarov affair, while also reminding Aliyev that the United States will not tolerate any acts of aggression against Armenia or Artsakh.

The people of Artsakh – overwhelmingly Armenian and overwhelmingly Christian – cannot be allowed to fall into the hands of Aliyev. By celebrating a murderer, he and his country have shown the world their true nature and made a compelling case for hastening full recognition of independent Artsakh.

Photograph Links Germans to 1915 Armenia Genocide

Newly discovered picture shows Kaiser's officers at scene of Turkish atrocity

By Robert Fisk
The Independent

The photograph – never published before – was apparently taken in the summer of 1915. Human skulls are scattered over the earth. They are all that remain of a handful of Armenians slaughtered by the Ottoman Turks during the First World War. Behind the skulls, posing for the camera, are three Turkish officers in tall, soft hats and a man, on the far right, who is dressed in Kurdish clothes. But the two other men are Germans, both dressed in the military flat caps, belts and tunics of the Kaiserreichsheer, the Imperial German Army. It is an atrocity snapshot – just like those pictures the Nazis took of their soldiers posing before Jewish Holocaust victims a quarter of a century later.

Did the Germans participate in the mass killing of Christian Armenians in 1915? This is not the first photograph of its kind; yet hitherto the Germans have been largely absolved of crimes against humanity during the first holocaust of the 20th century. German diplomats in Turkish provinces during the First World War recorded the forced deportations and mass killing of a million and a half Armenian civilians with both horror and denunciation of the Ottoman Turks, calling the Turkish militia-killers "scum". German parliamentarians condemned the slaughter in the Reichstag.

Indeed, a German army medical officer, Armin Wegner, risked his life to take harrowing photographs of dying and dead Armenians during the genocide. In 1933, Wegner pleaded with Hitler on behalf of German Jews, asking what would become of Germany if he continued his persecution. He was arrested and tortured by the Gestapo and is today recognised at the Yad Vashem Jewish Holocaust memorial in Israel; some of his ashes are buried at the Armenian Genocide Museum in the capital, Yerevan.

It is this same Armenian institution and its energetic director, Hayk Demoyan, which discovered this latest photograph. It was found with other pictures of Turks standing beside skulls, the photographs attached to a long-lost survivor's testimony. All appear to have been taken at a location identified as "Yerznka" – the town of Erzinjan, many of whose inhabitants were murdered on the road to Erzerum. Erzinjan was briefly captured by Russian General Nikolai Yudenich from the Turkish 3rd Army in June of 1916, and Armenians fighting on the Russian side were able to gather much photographic and documentary evidence of the genocide against their people the previous year. Russian newspapers – also archived at the Yerevan museum – printed graphic photographs of the killing fields. Then the Russians were forced to withdraw.

Wegner took many photographs at the end of the deportation trail in what is now northern Syria, where tens of thousands of Armenians died of cholera and dysentery in primitive concentration camps. However, the museum in Yerevan has recently uncovered more photos taken in Rakka and Ras al-Ayn, apparently in secret by Armenian survivors. One picture – captioned in Armenian, "A caravan of Armenian refugees at Ras al-Ayn" – shows tents and refugees. The photograph seems to have been shot from a balcony overlooking the camp.

Another, captioned in German "Armenian camp in Rakka", may have been taken by one of Wegner's military colleagues, showing a number of men and women among drab-looking tents. Alas, almost all those Armenians who survived the 1915 death marches to Ras al-Ayn and Rakka were executed the following year when the Turkish-Ottoman genocide caught up with them.

Some German consuls spoke out against Turkey. The Armenian-American historian Peter Balakian has described how a German Protestant petition to Berlin protested that "since the end of May, the deportation of the entire Armenian population from all the Anatolian Vilayets [governorates] and Cilicia in the Arabian steppes south of the Baghdad-Berlin railway had been ordered". As the Deutsche Bank was funding the railway, its officials were appalled to see its rolling stock packed with Armenian male deportees and transported to places of execution. Furthermore, Professor Balakian and other historians have traced how some of the German witnesses to the Armenian holocaust played a role in the Nazi regime.

Konstantin Freiherr von Neurath, for example, was attached to the Turkish 4th Army in 1915 with instructions to monitor "operations" against the Armenians; he later became Hitler's foreign minister and "Protector of Bohemia and Moravia" during Reinhard Heydrich's terror in Czechoslovakia. Friedrich Werner von der Schulenburg was consul at Erzerum from 1915-16 and later Hitler's ambassador to Moscow.

Rudolf Hoess was a German army captain in Turkey in 1916; from 1940-43, he was commandant of the Auschwitz extermination camp and then deputy inspector of concentration camps at SS headquarters. He was convicted and hanged by the Poles at Auschwitz in 1947.

We may never know, however, the identity of the two officers standing so nonchalantly beside the skulls of Erzinjan.

Rare Findings Dating Back to 6th Millennium B. C. Excavated in Massis

Massis excavation site

YEREVAN -- The excavation of 37 different monuments has been undertaken by the National Institute of Archeology and Ethnology of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia and the results are satisfying. As the director of the Institute Pavel Avetisyan mentioned in the conversation with "Armenpress" not only excavations, but testing and research have been executed in those ancient places. Excavations in 10 archeological units are still being carried out. He said: "This year we have carried out excavation in Massis hill nearby Yerevan, which is a monument dating back to the Stone Age and probably the most part of the hill was devastated during 1970s, but the layers are still safe. The Armenian-American expedition has already discovered the constructions with round plan and dug out a large amount of instruments from bones and stones."

According to Pavel Avetisyan among other things one unique finding has been discovered and depictions on its surface tell us about the fact that probably it belongs to the first half of the 6th millennium B. C. Notwithstanding, this should be proved by an exploration.

As the Director of the National Institute of Archeology and Ethnology of the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia archeological works in Areni Cave are still in process, although currently the expedition is more focused on the procedure of settlement of the group.

Archeological excavations have been initiated in a number of Armenian capitals of various periods like Yervandashat, Artashat, Armavir and Dvin.

St. Gregory Armenian Apostolic Church
Parish Council Proudly Sponsors

ARTSAKH CARPET
EXHIBITION AND SALE

For this holiday season
A GIFT
that will be remembered
throughout lifetime

All carpets are handmade in Artsakh

Own a piece of your national treasure

Sunday , October 28, 2012
1:00 p.m. - 7:00 p.m.
Geragos Hall
2215 E. Colorado Blvd., Pasadena, CA 91107

A % OF PROCEEDS TO BENEFIT THE CHURCH

East of Byzantium: War Gods

A Graphic Novel by Roger Kupelian

GLENDALE -- Roger Kupelian, an award-winning Visual Effects Artist, will present his book East of Byzantium: War Gods on Thursday, November 8, 2012 at 7pm at the Glendale Central Library Auditorium, 222 East Harvard Street.

East of Byzantium: War Gods is a Byzantine-era saga of unparalleled bravery. A fresh new look at the world before the Dark Ages and after the fall of the Rome. It is the real story of exceptional men and women surviving in a world torn apart by war, religious strife, and the lust for world domination. The book reflects Kupelian's combined appreciation for history and sequential art. He says "I wanted to give the readers a cinematic experience of the story."

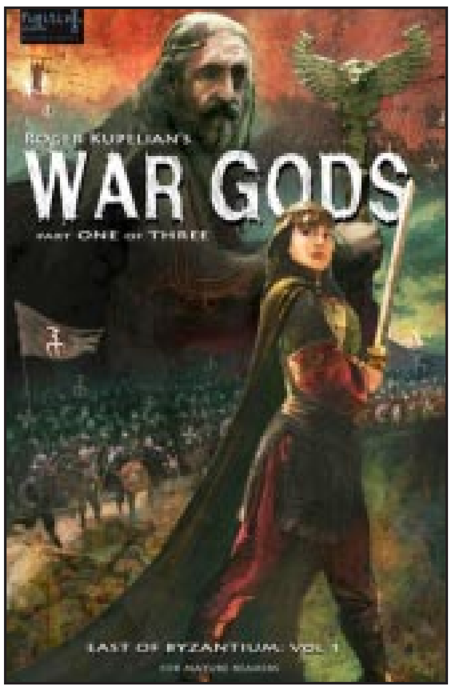

Roger Kupelian has been working in the Digital Effects industry since 1995. He is well versed in many forms of visual media, from the storyboard production to the final shots for major film projects. His film credits include the Academy award winning The Lord of the Rings, Alice in Wonderland, Charlie Wilson's War, Pirates of The Caribbean, X-Men, The Mummy, and Flags of Our Fathers. His accomplishments include published articles, short stories, and a documentary translated to three different languages and televised internationally. His artwork has been published numerous times and was featured in many of the Lord of the Rings art books (and even as part of a stamp collection for the New Zealand postal service). A Jury Prize was awarded to his war-zone documentary, Dark Forest in the Mountains, which was followed up with a sequel, Hands and A Homeland.

The presentation is in English. Admission is free; seating is limited. Library visitors receive 3 hours FREE parking across the street at The Market Place parking structure with validation at the Loan Desk.

The program is sponsored by the Library, Arts & Culture Department, the Armenian General Benevolent Union (AGBU) and the Friends of the Glendale Public Library.

BBC: A New Wave of Refugees in the City That Was Smyrna

By Fergal Keane

Greeks had lived in Izmir (then Smyrna), for thousands of years

Thousands of Syrians who have fled from the fighting in their country are living in refugee camps just inside Turkey. But some have gone further west to the coastal city of Izmir - a place itself scarred by wanton killing and destruction in World War I.

When a city is destroyed, what can we say of the buildings that rise in its place?

Are they a completely new metropolis? Or must something of the spirit of the old, no matter how fragmented, always haunt the present?

It is a question which must occur to any sentient traveller in the cities of the eastern Mediterranean. where great civilisations have risen, glittered brilliantly, then vanished into kingdoms of broken stone and dust.

But I do not think it has ever occurred to me with such poignancy as in Izmir, the city the Greeks once called Smyrna, before their 3,000-year-old living presence in Asia Minor was all but expunged.

I had not come here to reflect on the sorry story of international intrigue and massacre which led to the death of Smyrna. I was following the story of a different group of people fleeing a contemporary conflict whose own cocktail of international intrigue and massacre has displaced more than quarter of a million people.

FM Nalbandian Slams Mexico

Continued from page 1

tions, but just the opposite, there were steps that harmed them. "What I mean is the adoption of resolutions about Nagorno Karabakh by the Mexican former convocation parliament which contradict the stance of the international community and encourages the unconstructive stance of Azerbaijan and its aggressive steps," Minister Nalbandian said.

Armenia Fund Launches Telethon 2012 Campaign

Continued from page 1

Present at the event was the Honorable Grigor Hovhanissian, Consul General of the Republic of Armenia in Los Angeles, Archbishop Moushegh Mardirossian, Prelate of the Western Prelacy, Archbishop Vatche Hovsepian, former Primate of the Western Diocese of the Armenian Church, as well as the leadership of major Armenian-American organizations, who are also members of the Armenia Fund's Corporate Board.

St. Nersess Reception Brings Generations Together

V. Rev. Fr. Daniel Findikyan addresses the attendees

NEW ROCHELLE, NY -- In late September, more than 100 friends of St. Nersess Armenian Seminary attended the 5th annual 'Evening Under the Stars' benefit reception and silent auction.

College graduates and young professionals who have attended past conferences, once again volunteered their time to organize the event, greet and serve attendees, and share their recent experiences of St. Nersess with guests while learning the similarities from early conference alumni in attendance.

The Guardians and Shepherds of the Seminary were the first to hear the details of the new property purchased in Armonk, NY, 16 miles from the current New Rochelle location. This 5.5 scenic, tree-adorned property will serve as the new home of the Seminary and will boast the Karekin I Theological Center, St. Hagop chapel, library, classrooms, offices, student housing, and a dean's residence.

This new facility, along with the ultimate sale of New Rochelle, will provide a more sound financial foundation to build upon the institution's already renowned theological program. The Seminary will soon launch a fundraising campaign for the new site, specifically including naming opportunities for the renovated buildings. Additionally, the Board will begin the process of selling the New Rochelle location.

St. Nersess, founded in 1961 and originally located in Evanston, IL, is the only Armenian Seminary specifically serving the Armenian Church and meeting the unique needs of the Armenian people across North America. Dozens of clergy and numerous lay leaders have graduated from St. Nersess and actively serve in the North American Dioceses. Additionally, the youth conferences continue to touch the lives of hundreds of teens and college-aged students each year. It is estimated that more than 6,000 youth have benefit from these conferences over the past five decades, with many – now as adults — serving their parishes in a variety of capacities.

The 'Evening Under the Stars' reception is one of the Seminary's major annual fundraising events. During the evening, a silent auction was held with twelve items up for bid ranging from the popular Alex and Ani bangles to a Tufenkian oriental rug. A live auction was also held with an exclusively designed cross pendant by Michael Givelekian of Royal Jewels of Rye, NY, owned and operated by Mirijohn and Anoush Givelekian. Michael, a former conference attendee, was inspired from the Seminary's stained glass entry door as the sterling silver cross pendant was inlaid with colorful hot enamel.

In addition to the guests who attended the festivities, many others generously supported this event through sponsorships. All proceeds from the reception and auction directly benefited the Seminary's Youth & Vocations programs. To learn more about these and other programs and activities of the Seminary, as well as the exciting plans for relocation, please visit www.stnersess.edu.

EU Wants Cleaner Election

Continued from page 1

ognition of economic and political reforms implemented so far.

Yerevan hopes to secure much greater economic assistance as a result of an unprecedented conference of Armenia's foreign donors planned by the EU. Visiting Yerevan in July, EU President Herman Van Rompuy indicated that the donor conference is contingent on the Armenian authorities' handling of the presidential election.

"We will be ready to assist our Armenian colleagues in organizing a possible [donor] conference and to go ahead with the preparations if this more-for-more principle will be continuously implemented," Hristea said in this regard.

The EU diplomat met journalists to announce the second phase of a $2.2 million program that the European Commission launched early this year to foster the freedom and fairness of Armenian elections. Much of this money is being spent on training of local election officials and monitors.

HayastanInfo.net

ԹՈՐԳՈՄ Բ. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԱԹՈՌՈՅՆ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Առաջնորդ, Մայր Աթոռի Կաթողիկոսական Տեղապահ, Պատրիարք (1919-2012) Ի Տէր Հանգեաւ Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Բ. Պատրիարք Մանուկեան Հոկտեմբեր 12, 2012

«Բարձրաստիճան Հոգեւորականներ»ու նուիրուած Գ. Գիրքը տպագրութեան յանձնուած պահուն իմացանք վախճանումի ցաւալի գոյժը Երուսաղէմի Առաքելական Աթոռոյ Հայոց Պատրիարք Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանի, որ պատահեցաւ այսօր, 93 տարիքի լրումին, Հոկտեմբեր 12-ին, 2012 թուին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան: Երջանկայիշատակ Պատրիարք Հայրը իր հոգին կ'աւանդէր առ Աստուած, ընծայելէ ետք իր տաղանդաւոր եւ արդիւնալից կեանքը ի պատանի տիոց իր հայրենիքին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, Ամերիկահայ զոյգ Թեմերուն եւ բովանդակ ժողովրդեան, արժանի դառնալով Երկնային Արքայութեան յոյսին եւ լոյսին որուն ճաչարթուն ճարոզիչն ու իմաստուն մատուակը եղաւ որպէս հաւատարիմ սպասաւորը Հայաստանեայց Մայր եկեղեցւոյ:

ԴՈԿՏ. ԶԱՒԷՆ Ա. ՔՀՆՑ. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ

Ներկայ Պատրիարքը

Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Տ. Թորգոմ Բ Մանուկեան, 93-ամեայ պետը Սրբոց Յակոբեանց, Պատրիարքութեան անցնող 22 տարիներուն վարեց իր բարձր եւ պատասխանատու պաշտօնները լրջութեամբ եւ արդիւնաւէտութեամբ: Նոյն ժամանակամիջոցին, եօթը ամիսներ (1994-1995) վարեց նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան Տեղապահի պաշտօնը Երջանկայիշատակ Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի վախճանումէն ետք: Երբ կը գրենք այս տողերը Նորին Ամենապատուութիւնը հիւանդագին անկողնոյ կը ծառայէ դժբախտաբար, Հայ Եկեղեցիին նուիրելէ ետք բովանդակ կեանքը, իր քահանայական օծման աննախընթաց 73-րդ ամեակի լրումին, եւ եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան ուղիղ 50-ամեակին, լիաբուռն արդիւնաւէտ դարձնելով իր տարիները վարչական եւ դաստիարակչական նուաճումներով:

Երուսաղէմի Հաւատարիմ Միաբանը

Պաքուպայէն (Պաղտատ), ուր ծնած էր 1919-ին, Դիլիջանցի հօրմէն եւ Աղբակեցի մօրմէն, տասներկու տարեկանին Աւետիք Մանուկեան Երուսաղէմի Ժառանգաւորաց Վարժարանը կը մտնէր 1931-ին, Տ. Թորգոմ Գուշակեան Պատրիարքի առաջին տարին, կ'ուսանէր անոր արմաշական շունչին տակ մինչեւ հանգուցեալի վերջին շունչը, անկէ սարկաւագ կը ձեռնադրուէր 1936-ին, ու երեք ամիս ետք քահանայական կարգ պիտի ստանար դարձեալ իրմէ, երբ 1939 Թուի սկիզբը յանկարծամահ կ'ըլլար մեծանուն Գուշակեան Թորգոմ Պատրիարք, սուգի մատնելով իր ձեռնասուններն ու համայն Միաբանութիւնը: Աւետիք սարկաւագ եւ իր օծակիցները քահանայական կարգ կը ստանային մի քանի ամիս ետք, յուլիսի 23-ին, նորընտիր Մեսրոպ Պատրիարք Նշանեանի ձեռամբ: Աւետիք կը ստանար նորոգ վախճանեալ պատրիարքին անունը՝ դառնալով Թորգոմ աբեղայ Մանուկեան:

Թորգոմ աբեղայ վարդապետական չորս աստիճանները կը ստանար Կիւրեղ Բ. Իսրայէլեան Պատրիարքէն ու Վանքէն ներս կը դառնար ընտիր, ուսումնասէր, մարմնակրթանքի եւ մարզախաղերու առաջնահերթ համակրելի միաբանը, եւ տասնամեակ մը չանցած, 1946-ին Ամերիկահայ Թեմի Առաջնորդ Տ. Տիրան Եպիսկոպոս Ներսոյեանի հրաւէրովն ու իր մեծաւորին՝ Կիւրեղ Բ. Պատրիարքի հաւանութեամբ կը մեկնէր Նիւ Եորք, Թեմէն ներս սկսելու եւ յաջորդող տասնամեակներուն վրայ ծաւալելով իր նուիրեալ եւ երախտաշատ աշխատանքը:

Առաջնորդ Ամերիկահայ Երկու Թեմերուն (1962-1990)

Թորգոմ Վարդապետ Մանուկեան 1962-ին Միացեալ Նահանգաց Ամերիկայի Արեւմտեան Թեմին առաջնորդ կ'ընտրուէր եւ Գալիֆորնիա կը փոխադրուէր, որուն վրայ ալ նոյն տարւոյ աշնան եպիսկոպոս կը ձեռնադրուէր Երջանկայիշատակ Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն, ուղիղ 50 տարիներ առաջ: Չորս տարուան առաջին շրջանը բոլորելէ ետք, Թորգոմ Եպիսկոպոս 1966-ին առաջնորդ կ'ընտրուէր Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին:

Գալիֆորնիա իր պաշտօնավարութեան կարճ շրջանին կը կառուցուէին եւ իր ձեռքով կ'օծուէին երեք Հայաստանեայց եկեղեցիներ՝ Լոս Անճելըսի Ս. Սարգիս՝ 1962-ին, Փասատինայի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ 1964-ին, եւ Վէն Նայսի Ս. Պետրոս՝ 1966-ին: Տողերս գրողը, որ Լոնտոնէն նոր ժամանած էր եւ ստանձնած հովուական պաշտօն Արեւելեան Թեմէն ներս, 1964-ի ամրան Թորգոմ Եպիսկոպոսէն կը հրաւիրուէր Հայ Եկեղեցւոյ Երիտասարդաց Կազմակերպութեան ամառնային Ջամբարին շարք մը դասախօսութիւններ տալու:

Արեւելեան Թեմի Բարեխնամ Առաջնորդը (1966-1990)

Ամերիկայի Արեւելեան Թեմը շատ բան կը պարտի Ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Պատրիարք Մանուկեանին ուր ան անդուլ աշխատանք տարաւ 24 տարիներ: 1966-ին Թեմակալ առաջնորդ ընտրուելով Թորգոմ Եպիսկոպոս Նիւ Եորք կը ժամանէր ձեռնարկելու համար իրեն վստահուած երկար եւ արդիւնալից առաջնորդութեան: Նոյն տարին Նիւ Եորքի առաջնորդանիստ Ս. Վարդան Մայր Տաճարը արդէն կառուցուած էր իր նախորդին՝ Սիոն Արքեպիսկոպոս Մանուկեանի աշխոյժ գործունէութեան ներքեւ: Օծման պատրաստութիւնները տեսնուելէ ետք, Թորգոմ Եպիսկոպոս համազգային խանդավառութեան մէջ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ.Տ. Վազգէն Հայրապետը հրաւիրելով, Նորին Սրբութեան ձեռամբ օծել կուտար Տաճարը 1968 ապրիլին: Միեւնոյն ատեն Հայրապետը արքեպիսկոպոսութեան կը բարձրացնէր Թեմակալ Առաջնորդ Թորգոմ Եպիսկոպոս Մանուկեանը:

Իսկոյն բացումը կը կատարուէր նաեւ Կիւլլապի Կիւլպէնկեան Մշակութային Կեդրոնին եւ Հայկ եւ Ալիս Գավուգճեան հանդիսասրահին, որոնք Տաճարին հետ միասնաբար պիտի դառնային մեծագոյն Նիւ Եորքի հայկական պատկառելի եւ գործօն հոգեւոր եւ մշակութային կեդրոնը՝ քաղաքի ամենայայտնի խաչմերուկներէն մէկուն անկիւնը: Երբ այս եւ յետագայ տողերը կ'արձանագրենք ականատեսի եւ գործակիցի վկայութեամբ է որ կը գրենք, հովուական եւ թեմական մակարդակներու վրայ, մասնակից եղած ըլլալով Մայր Տաճարի օծման իբր գաւազանակիր Վեհափառ Հայրապետին եւ Ատենադպիրը Թեմական Խորհուրդին:

Թորգոմ Արքեպիսկոպոսի շնորհիւ Սուրբ Վարդան Մայր Տաճարը Թեմի բազմահազար հաւորդիներու լոյսի եւ յոյսի փարոսը պիտի դառնար, ինչպէս նաեւ Ամերիկայի եւ օտար շրջանակներուն ծանօթ առաջին եւ միակ կեդրոնը, ուրկէ Հայ Եկեղեցին պիտի բացուէր արեւմտեան աշխարհին: Քաղաքապետներն ու յարանուանութեանց պետեր պիտի այցելէին հանդիսաւոր առիթներով: Առաջնորդարանի ներքին կառոյցները կ'ուռճանային իրենց ուսումնական եւ ակադեմական հաստատութիւններով:

Առաջնորդը հաստատեց նաեւ Գրիգոր Զոհրապի յիշատակին եւ անունով, բարերարութեամբ Զոհրապի դստեր Տոլորըս Զոհրապ Լիպմընի, հայագիտութեան յատուկ հետազօտութեան բաժինը եւ բազմացուց Առաջնորդարանի անձնակազմը: 1967 Թուի 140,000 տոլարի պիւտճէն 20 տարի ետք արդէն բարձրացած էր 2 միլիոնի: Միջեկեղեցական յարաբերութիւնները զարգացան յաճախակի փոխ այցելութիւններով եւ Ամերիկայի Եկեղեցեաց Ազգային Խորհուրդին որպէս վարչական Առաջնորդ Սրբազանը իր գործօն մասնակցութիւնը բերաւ:

Թորգոմ Արքեպիսկոպոսի առաջնորդութեան 24 տարիներուն Գանատայի Թեմն ալ, որ միշտ ենթակայ էր Արեւելեան Թեմին, կազմուեցաւ իր հետեւողական ջանքերով եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի 1984 Թուակիր Կոնդակով: Առաջնորդ Սրբազանը իր ձեռքով օծեց 16 եկեղեցիներ, առաջինը՝ Ֆիլատելֆիոյ Նորակառոյց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին որուն հոգեւոր հովիւն էր այն ատեն տողերս արձանագրողը: Նոյն համայնքի հին եկեղեցւոյ հովուութիւնը Սրբազանը ինք կատարած էր իր Ամերիկա առաջին գալուն՝ 1946 Թուին: Իսկ վերջին եկեղեցին զոր Սրբազանը օծեց Երուսաղէմ մեկնելէն երկու տարի առաջ, 1988-ին, եղաւ Ֆլորիտայի Ս. Դաւիթ նորաշէն եկեղեցին որուն հովիւ կարգած էր գիս 1984 Թուին, համայնքը կազմակերպելու եւ շինարարութեանց ձեռնարկելու եւ աւարտելու համար:

Քահանայից դասը բազմապատկուեցաւ Թորգոմ Սրբազանի օրով, թէ՛ արտասահմանէն հրաւիրուած հոգեւորականներով եւ թէ՛ Ս. Ներսէս Շնորհալի Ընծայարանէն շրջանաւարտ 10 ամերիկածին թեկնածուներով, զորս ինք ձեռնադրեց: Իր առաջին տարիներուն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հաւանութեամբ, 20 տարիներ շարունակ, բանակցութիւններ տեղի ունեցան Ամերիկահայ Առաջնորդութեան եւ Կիլիկեան Թեմին յարած հատուածին հետ՝ վերջինս միացնելու յոյսով Մայր Աթոռի իրաւասութեան ներքեւ: Իմ կարծիքով աւելորդ փորձ մըն էր որ անշուշտ մնաց ապարդիւն՝ բոլորիս յայտնի պատճառներով:

Իր առաջնորդութեան վերջին երկու տարիներուն Թորգոմ Արքեպիսկոպոս դիմակալեց Հայաստանի ահռելի ճգնաժամը, երբ 1988 Դեկտեմբերին մահասփիւռ երկրաշարժը բնաջնջեց մեր երկրի հիւսիսային շրջանները, խլելով տասնեակ հազարաւոր կեանքեր: Թեմը բազմապատկեց իր օժանդակութիւնը, հաստատելով յատուկ հիմնադրամ եւ մնայուն գրասենեակ Առաջնորդարանէն ներս:

Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապետ Ամերիկահայ Թեմերուն շնորհեց չորս հովուապետական այցելութիւններ: Վերջինը՝ արդէն 80-ամեայ, սրտաբեկ, տրտում եւ սակայն հայրախնամ սիրտով, երբ ժամանեց 1989-ի յունուարին, համազգային օժանդակութիւն հայցելու համար ամիս մը առաջ պատահած ահաւոր երկրաշարժի անհամար զոհերու ընտանիքներուն ի նպաստ, որոնք մնացեր էին անտուն եւ անտէր:

Հայրապետին շուրջ հաւաքուեցան մեծ թիւով բարերար ազգայիններ աշխարհի չորս ծագերէն ու կատարեցին իրենց պարտքը: Վազգէն Հայրապետ թելադրած էր Ամերիկահայ Թեմին վերակառուցանելու փլատակներու ներքեւ մնացած Ստեփանաւան քաղաքը, որուն համար բարերար եւ շինարար Գէորգ Ս. Յովնանեան գլուխն անցաւ այդ մեծ ծրագրին հոն կառուցանելով շարք մը բնակարաններ մի քանի տարիներու ընթացքին: Այս անշուշտ մին էր Թեմի այն շարունակական ծրագիրներէն որոնք այլ եւ այլ ուղղութիւններով, մեծագումար կամ փոքր հանգանակութիւններով ի գործ դրուեցան նոյն Հիմնադրամին շնորհիւ:

Թորգոմ Բ. Պատրիարք Երուսաղէմի

Երուսաղէմի հայոց Եղիշէ Պատրիարք Տէրտէրեան յանկարծամահ կ'ըլլար 1990 Թուի փետրուար 1-ին: Թորգոմ Արքեպիսկոպոս որպէս միաբան Սրբոց Յակոբեանց ուխտին, ինչպէս նաեւ այլ միաբաններ կը փութային Երուսաղէմ հանգուցեալ Պատրիարքի յուղարկաւորութեան մասնակցելու: Միաբանական Կանոնադրութեան

Շար.ը էջ 19

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ԱՐՏԵՄ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՎԱՀԱՆ ԲԱՀԱՐԵԱՆ
(Շարունակուածնախորդ թիւէն)

Գրքում հեղինակը շօշափում է մարդկային կեանքի համարեա բոլոր ոլորտների թերութիւններն ու բացասական կողմերը, եւ գիտութեան զարգացումով տեխնիկայի բերած բարիքները, չմոռանալով յիշել նաեւ նրանց վնասակար կողմերի մասին: Ահա մի դրուագ. Վիեննայի օդանաւակայանից տաքսիով տուն գնալիս, Հանսը Լարիսային ասում է, որ Արմենիայում կարելի է տաքսի նստել չորս հոգով՝ մի հոգին վարորդի կողքը, իսկ Վիեննայում միայն երեք հոգի է թոյլատրւում: Տաքսու վարորդն անմիջապէս արձագանքում է, որ այդ երկրի Արարատ լերան վրայ է նստել Նոյի տապանը, եւ որ հիմա Արարատը Թուրքիայի տարածքում է...: Սրանով հեղինակն ակնարկում է, որ Հայաստանով հետաքրքրուողներ կան: Հանսն ուրախանում է վարորդի գիտելիքներով ու նրա հետ հաճելի զրոյցով, բայց դժգոհում է այսօրուայ սերնդից, որի մեծ մասը ոչինչ չգիտի իր քթից այն կողմ, բաւարարւում է համացանցով, որը գերել է նրան ու նեղացնում է նրա աշխարհայեացքը:

Այս կապակցութեամբ նշենք, որ գիտութեան աննախընթաց զարգացումով էլեկտրոնային հաշուիչ մեքենաների (կալկուլիատրի) ստեղծումը աշակերտներին դիւրութիւններ են ստեղծում, նրանք նոյնիսկ հասարակ թուաբանական աղիւսակը չեն սովորում եւ եթէ խնդրում ես երկու թուեր բազմապատկել, անմիջապէս դիմում են կալկուլիատորին: Նոյն բանն է բժշկութեան մէջ: Խորհրդային շրջանում Հայաստանում բժիշկները իրենց ուղեղներով էին ախտաճանաչում մարդու հիւանդութիւնը, իսկ Ամերիկայում եւ բոլոր զարգացած երկրներում այսօր ամէն ինչ արւում է գերզարգացած տարրալուծարաններում (լաբորատորիաներում), անալիզների միջոցով յայտնաբերելով մարդու հիւանդութիւնները: Եթէ կոպիտ արտայայտուենք, գիտութեան զարգացումը բթացնում է մարդու ուղեղը եւ նա կարծեք վերածւում է ռոբոթի՝ նրա փոխարէն ամէն ինչ անում է զարգացած գիտութեան տեխնիկան: Համոզուած ենք, որ գիտութեան օրէցօր զարգացումով ապագայում շատ աւելի անակնկալներ են սպասում մարդուն...:

Հանսի մօտ հարցերի շարանն այնքան շատ է, որ նրա մտքում դրանք հրմշտելով իրար, ձգտում են մէկը միւսից առաջ անցնել: Հիմա էլ «Արմենիկում»: Արդեօ՞ք պատահականութիւն է. «Արմենիկում-փրկութեան դեղամիջոց» *դեղը յայտնաբերւում է Արմենիայում, Նոյի տապանն իջնում է Արմենիայի բիբլիական Արարատ Սուրբ սարի վրայ, Էջմիածինը հիմնւում է միածնի ցոյց տուած վայրում...: Նա եզրակացնում է, որ ոչ մի բան պատահական չի լինում, եւ՛ տիեզերքում, եւ՛ երկրի վրայ ամէն ինչ փոխ-կապակցուած է: Նոյը լինելով ազնիւ մարդ, արժանանալով Բարձեալի վստահութեանը, իրեն հետ կապուած բոլոր առեղծուածները պէտք է կատարուէին այն Սուրբ երկրում՝ Արմենիայում, որի տէրն է ինքը:*

Նոր հարցեր են արթնանում ուղեղում. եթէ յանկարծ էլեկտրականութիւն չլինի, կը ստացուի «Քաոս՝ աշխարհի վերջի վկայութիւն» (Էջ 175) *կամ մթնոլորտում շարունակուող աղտոտուածութիւնը, օդ նետուող ջերմութիւնը եւ այլ ազդակներ սկսեն հալել սառոյցներն ու նոր ջրհեղեղ սկսի, այդ եւս վկայում է աշխարհի վերջի մասին: Ուստի պէտք է միջոցներ ձեռնարկուեն, որպէսզի մարդկային կորուստները նուազագոյնի հասնի: Այդ ազդակների և փրկութեան միջոցների մասին նա մանրամասն խօսում է իր ունեցած հեռուստատեսային ելոյթներում ու ռատիոյով: Այդ նպատակով Հանսը Վիեննայի ազգային գրադարանին նուիրում է 50 միլիոն տոլար, որպէսզի նրան կից ստեղծուի տարբեր ուղղութեան գիտնականներով գիտական կենտրոն, որոնք ուսումնասիրեն ու ներկայացնեն առաջարկներ՝ երկիրը աղէտից փրկելու կամ կործանումը նուազագոյնի հասցնելու համար:*

Հանսը շարունակում է պրպտումները ու այդ նպատակով կնոջ հետ ուղեւորւում է Իսրայէլ և Յորդանան: Երուսաղէմում զոյգը զարմանում է, որ Հայկական *վանք կայ՝ Սրբոց Յակոբեանց տաճարը եւ Հայոց պատրիարքարանը Սիոնի բարձունքի վրայ, որը այցելում են Բեթղեհէմից յետոյ: Հայկական տաճարում նրանք հիանում են պատարագի արարողութեամբ և հոգեւոր երաժշտութեամբ: Այնուհետև նրանք այցելում են Քրիստոսի խաչելութեան ու Յարութեան վայրը՝ Ս. Յարութիւն տաճարը, որից տպաւորուած դուրս գալիս, մի խորհրդաւոր ծերունի է մօտենում Հանսին ու ասում, որ նա գիտի նրան եւ նրա բոլոր քայլերը, որ նա ճիշտ ուղու վրայ է, սակայն անարդիւնաւէտ է պրպտումները գումար ծախսելով, աշխարհի փրկութիւնը հաւատքով պիտի լինի, ու խորհուրդ է տալիս Հանսին նորից ընթերցել Ս. Գրքի Նոյի հատուածը: Տաճարում նա ծանօթանում է հայկական, յունական, լատին հատուածներին՝ խորհելով, որ այստեղ էլ հատուածական ենք՝ բաժան-բաժան, իսկ Քրիստոսը խաչ բարձրացաւ, որ դառնանք միասնական հաւատացեալ հանրութիւն:*

Հիւրանոցում Հանսը նորից է կարդում Հին Կտակարանի Նոյին նուիրուած հատուածը. «Եւ եօթերորդ ամսում՝ ամսի տասնեօթերորդ օրը տապանը Արարատ սարի վրայ նստեց: Եւ ջրերը գնալով բչանում էին մինչև տասներորդ ամիսը, տասներորդ ամսի մէկին սարերի գլուխները երեւացին» (Էջ 348): *Նա մտածում է, թէ ինչ սարեր է տեսել Նոյ Նահապետը, որ երեւում են Արարատից...: Իսրայէլում հեռուստատեսութեամբ հարցազրոյցում նա կրկնում է մարդկութեան սպառնացող վտանգները, որոնք բերում են աշխարհի կործանման եւ նշում, որ մարդկանց փրկութեան համար Ամերիկայում կառուցուած են բունկերներ աւելի քան 150 մեթր խորութեան վրայ ու արդէն վաճառուած են, չնայած նրանց մէկ միլիոն տոլար արժէքին մի ընտանիքի համար՝ այն համարելով փրկութեան բանալին: Հանսը ցանկանում է, որ մարդը, ժողովուրդը, պետութիւնները ձգտեն խաղաղ գոյակցութեան, ունենան ազնիւ վարք, որը կը լինի շօշափելի առաջընթաց: Իր տարբեր (բիբլիական) երկրներում լինելու նպատակը պրպտել և գտնել է փրկութեան բանալին գոնէ մի խումբ անմեղ մարդկանց համար:*

Ս. Գրքի ուսումնասիրութեան ընթացքում, Հանսը համոզւում է, որ կրօնը չի հակասում գիտութեանը, որ նա է գիտութեան հիմքերի հիմքը, ինչպէս շատերն են կարծում:

Յորդանան գետի ափին Հանսն ու Լարիսան մտաբերում են աստուածաշնչեան դրուագը գետի մէջ առաջին քրիստոնեաների կնքման մասին, այցելում են նաեւ Պետրա քարեղէն հոգեւոր կառոյցը, որը յիշեցնում է Գեղարդը:

Եգիպտոսում փարաւոնների բուրգերը այցելելիս, նրանք յիշում են իրենց տեսած հրաշալի պատկերներն ու շարժանկարները նրանց մասին Մխիթարեանների մօտ եւ այլուր: Փարաւոնները անսահման հարուստ են եղել, բայց մեռնելիս ձեռքերն ակամայ դուրս են հանել սարկոֆագից՝ կարկառելով դէպի երկինք՝ դէպի յաւերժական հանգիստ: (էջ 366):

Յորդանան եղած ժամանակ, Երեւանից Էրվինը զանգահարում է Հանսին ու յայտնում, որ բուժման արդիւնքները հիանալի են ու ինքը սպասում է նրան, որ իր խոստումը կատարի «Արմենիկում» բժշկական կենտրոնին: Հանսը գնում է Երեւան, իսկ Լարիսան՝ Վիեննա: Հանսի երթուղին Ստամպուլով էր, որտեղ նա պատմութիւնից յիշում է, որ այդ քաղաքը՝ Կոնստանդնուպոլիսը եւ Այա Սոֆիա Ս. տաճարը կառուցեց հզօր Բիւզանդիայի Կոնստանդին կայսրը, 500 տարի առաջ, իսկ թուրքերը այն գրաւելով արեան ծով դարձրին՝ կոտորելով բնակչութեանը, մեր ժամանակի արտայայտմամբ՝ նրանք ցեղասպանութիւն գործեցին:

Երեւանում Հանսն ու Էրվինը գնում են «Արմենիկում» բժշկական կենտրոնը և Հանսը կատարում է իր խոստումը: Էրվինի ձրի բուժումը զարմանք է պատճառում Հանսին, ուստի նա ուզում է մեծ նուիրատուութիւն անել «Արմենիկում» բժշկական կենտրոնին, բայց նրա ղեկավարի առաջարկով նուիրում է 2 միլիոն տոլար՝ կենտրոնը նոր սարքաւորումներով համալրելու համար, այդ ընթացքում մտածելով, թէ ինչ վեհանձն է ու ինչպիսի հպարտութիւն ունի հայը: Նուիրատուութիւնը նշւում է Նոյի ստեղծած գինու շառաւիղով՝ շամպայնով:

Հանսը Էրվինի հետ այցելում է Արագած լեռը: Օտար լեզուի ինստիտուտ աւարտած Մերսետես մակնիշի տաքսու վարորդը, անկախ իր կամքից, գիդի դեր է ստանձնում, ծանօթացնում է նրանց շրջապատի և Բիւրականի նշանաւոր աստղադիտարանի, նրա հիմնադրի ստեղծած տեսութեան հետ, որ տիեզերքում այսօր շարունակում են ստեղծուել նոր գալակտիկաներ, Արա լեռան և քառագագաթ Արագածի հետ:

Այստեղ հեղինակը մտահոգւում է, որ Հայաստանում բուհ աւարտած մասնագէտը տաքսի է վարում՝ իր մասնագիտութեամբ գործ չլինելու պատճառով, իսկ միւս կողմից՝ նա բազմակողմանի զարգացած անձնա-

Շար.ը էջ 18

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ

ՈՒՍՈՒՑՉԱՊԵՏ ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

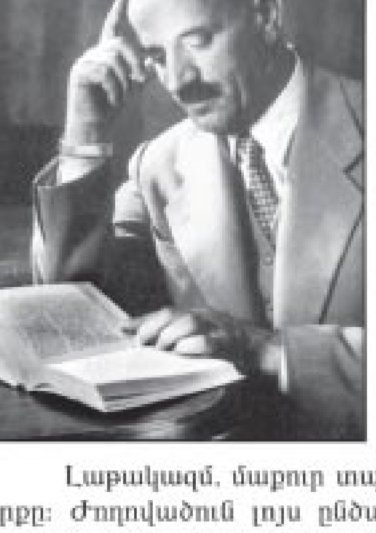

Սրտաբուխ նուէրով գիրքէն օրինակ մը ստանալու համար հեռաձայնել՝
(626) 797-7680 կամ
(818) 429-2322 թիւերուն

Լաթակազմ, մաքուր տպագրութեամբ, 580 էջերէ բաղկացող գիրքը: Ժողովածուն լոյս ընծայուած է Բենիամին Ժամկոչեանի նախկին սաներուն կողմէ, որպէս երախտիքի տուրք անոր ծննդեան 115 ամեակի առիթով:

Յուշարձան ժողովածուն, նաեւ իր մէջ կ՛ամփոփէ իրենց սիրեցեալ տնօրէնին կրթական, մանկավարժական, ազգային-մշակութային, Պէյրութի Սահակեան վարժարանի կէս դարեայ կենսապատումը:

Յուշարձան ժողովածուն կը մատուցէ Բենիամին Ժամկոչեանի ժամանակիցներուն յուշերու ծաղկաքաղը:

ԿՈՉ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՍԱՆ-ՍԱՆՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ

Բազմավաստակ տնօրէն Բենիամին Ժամկոչեանի սան-սանուհիներէն անոնք որոնք Սահակեան Բարձրագոյն Վարժարանի կապակցութեամբ լուսանկարներ ունին իրենց մօտ, թող բարի ըլլան հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն:
(818) 429-2322 Տիկ. Վարդուհի Գազանճեան
(626) 422-9121 Տիկ. Արուսեակ Գրիգորեան

ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

125 Ամեակի

ԵՋՐԱՓԱԿԻՉ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպութեամբ՝

Ս.Դ.Հ.Կ. 125 Ամեակի Յոբելինական Մարմնի

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԵՒ ՅԱՏՈՒԿ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

ՅԱՐՈՒԹ ՅԱԿՈԲԵԱՆ • ԱՌՆՕ ՄԿՐՏՉԵԱՆ • ՇԻՐԱԶ
ԷԼՍԻ ՓԷՀԼԻՎԱՆԵԱՆ • ԱՆԻ ԵՓՐԵՄԵԱՆ
ԼԻԼԻԱ ՊԱՐԱԽՈՒՄԲ

Կիրակի, 18 Նոյեմբեր 2012 • երեկոյեան ժամը 5:00-ին
Glendale High School-ի հանդիսասրահէն ներս՝
1440 E. Broadway, Glendale, CA 91205

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ

Ո՞Վ Է ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԸ

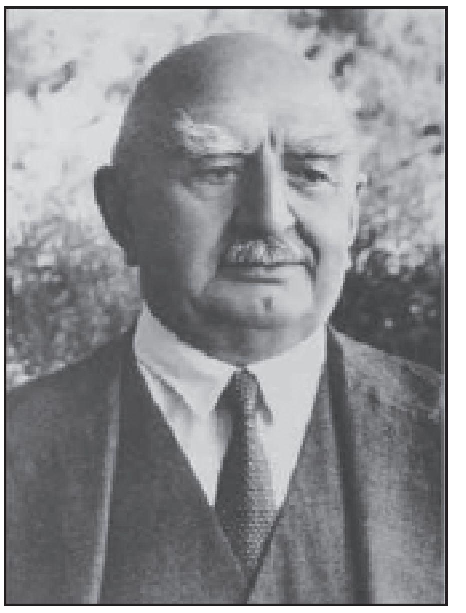

1917 թ. բռնկուած ռուսական յեղափոխութիւնը դարձաւ համատարած սովի պատճառ, որից փրկուելու միակ յոյսն Արեւմուտքն էր: Ռուսաստանը տարադրամի կարիք ունէր՝ ժողովրդին կերակրելու եւ տնտեսութիւնը ոտքի կանգնեցնելու համար, ուստի որոշում ընդունեց երկրի բուրժուական յորջորջուած հսկայական հարստութիւնը՝ արուեստի գործերը, ցարական ունեցուածքը, ամբողջական պալատները արեւմտեան երկրներին ու ԱՄՆ-ին վաճառելու մասին: 1929 թուականին հերթը հասաւ Էրմիտաժին: Վաճառքի հանուած արժէքներն սպառւում էին ակնթարթօրէն, եւ այդ ամէնը երկրից «արտահոսում էր» ուղղակի ջրի գնով: Էրմիտաժի հարստութեան գնորդներից էր այն ժամանակ արդէն նաւթային մագնատի համբաւ ձեռք բերած եւ արուեստի գործերի հրաշալի հաւաքածու ունեցող Գալուստ Կիւլպէնկեանը:

Նա նաւթի վաճառքով զբաղուող իր գործընկերներին դիւանագիտօրէն համոզում էր արեւմտեան շուկայում իրացնել նաեւ ռուսական նաւթը՝ այդպիսով Ռուսաստանի համար ապահովելով այնքան անհրաժեշտ տարադրամը, իսկ իր համար՝ Էրմիտաժից առաջինը գնումներ կատարելու իրաւունքը: Զորս յաջողուած գործարքների շնորհիւ Գիւլբենկեանն իր հաւաքածուն հարստացրեց 18-րդ դարի ֆրանսիացի վարպետների գործերով, «Դիանայի» քանդակով, որը ժամանակին պատկանել էր անձամբ Եկատերինա Թագուհուն, շատ էժան ձեռք բերեց նաեւ մի քանի բարձրարուեստ կտաւ:

Ամբողջ այս հարստութիւնը հետագայում պէտք է հանգրուանէր նրա՝ աւելի քան 60 տարուայ ընթացքում կուտակած անձնական հաւաքածուի բազմաթիւ նմուշների կողքին, իսկ մահուանից 14 տարի անց ցուցադրուէր Լիսաբոնում բացուած եւ իր անունը կրող թանգարանում, որը աշխարհի լաւագոյն թանգարաններից է:

Սակայն Կիւլպէնկեանի համաշխարհային փառքն ու անունն առնչւում են մէկ այլ առաքելութեան հետ, որը մանկուց էր կանխորոշուած:

1869 թուականի Մարտի 23-ին Կոստանդնուպոլսի Սկիւթար թաղամասում յաջողակ եւ ունեւոր գորգավաճառ Սարգիս Կիւլպէնկեանի ընտանիքում ծնւում է առաջնեկ որդին՝ Գալուստը: Նրանից գոհ սուլթանը, որպէս շնորհակալութիւն՝ ճարպիկ վաճառականին նշանակում է սեւծովեայ Տրապեզունդ նաւահանգստի կառավարիչ: Նաւահանգիստը իւրօրինակ կամուրջ էր Ռուսաստանի եւ Փոքր Ասիայի միջեւ, ուստի ձեռներէց գործարարն առիթը բաց չի թողնում զբաղուելու նաեւ Ռուսաստանից Օսմանեան կայսրութիւն ներկրուող նաւթի վաճառքով: Հօր հարստութիւնը Գալուստի համար փայլուն կրթութիւն ստանալու հեռանկարներ է բացում: Նախնական ուսումն ստանում է Գատըգիւղի Արամեան-Ունճեան դպրոցում, ապա «Սուրբ Յովսէփ» ֆրանսիական վարժարանում: Այնուհետեւ ֆրանսերէնը կատարելագործելու համար սովորում է Մարսէյլի երկրորդ կարգի դպրոցում, յետոյ՝ Լոնդոնի Թագաւորական քոլեջի ճարտարագիտութեան բաժնում, որն աւարտում է 1887-ին՝ փայլուն գնահատականներով եւ բարձրակարգ ճարտարագէտ-նաւթարդիւնաբերողի որակաւորմամբ: Այնուհետեւ հայրը որդուն ուղարկում է Անդրկովկաս՝ ուսումնասիրելու Բաքուի քարիւղի հանքերը: Այս ճամփորդութիւնը «նաւթային գործի» սիրահարին առիթ է ընձեռում հեղինակելու լուրջ մի աշխատութիւն՝ Միջին Արեւելքի նաւթային պաշարների շահագործման եւ մշակման վերաբերեալ, ինչպէս նաեւ զանազան յօդուածներ հրատարակել ու փարիզեան «Revue des Deux Mondes» թերթում: 21 տարեկանում Կիւլպէնկեանը համարւում էր նաւթային հարցերի առաջնակարգ փորձագէտ՝ ողջ աշխարհում: Եւ պատահական չէ, որ նրա վրայ ուշադրութիւն է բեւեռում Օսմանեան կառավարութեան հանքերի նախարարը՝ խնդրելով մի տեղեկագիր պատրաստել կայսրութեան եւ Միջագետքի քարիւղի հանքերի մասին: Բանիմաց երիտասարդը բաւականին համոզիչ տեղեկագիր է պատրաստում, որով ապացուցում է, որ կայսրութեան տարածքները հսկայական նաւթային ներուժ ունեն: Բանեցրած դիւանագիտութեան շնորհիւ նա մի քանի մեծահարուստ նաւթարդիւնաբերողների համոզում է գումարներ ներդնել՝ այդ հանքերի շահագործումը կազմակերպելու համար: Աւելին՝ Կիւլպէնկեանը որոշում է հօր տուած 30000 ֆունտ ստերլինգ դրամագլխով միանալ նրանց եւ սեփական գործ սկսել: Իսկ դրա համար նախ հարկաւոր էր ազդեցիկ կապեր ձեռք բերել: Այդ նպատակով մեկնում է Լոնդոն եւ այնտեղ եռանդուն գործունէութիւն ծաւալելու շնորհիւ նոր ծանօթութիւններ հաստատում, բանակցութիւններ վարում ու պայմանագրեր կնքում: Այդպէս մեկնարկում է Միջագետքի նաւթի հանքերի մշակման դարաշրջանը, ինչպէս նաեւ Կիւլպէնկեանի գլխապտոյտ վերելքը՝ փառքի աստիճաններով:

Անգլիայում նա հանդիպում է կեանքի ընկերուհուն՝ Նուարդ Եսայեանին: Նուարդը հայկական ազնուական ընտանիքից էր, շատ խելացի, կենսուրախ մի կին, ով ողջ կեանքում մնաց ամուսնու կողքին՝ որպէս հաւատարիմ նեցուկ:

1896 թուականին ծնուեց նրանց առաջնեկը՝ Նուբարը: Այդ ժամանակ ամուսինները դեռ Թուրքիայում էին, սակայն համիդեան ջարդերի պատճառով լքեցին երկիրը՝ հաստատուելով Լոնդոնի կենտրոնում:

Տեղափոխուելով Եւրոպա՝ երիտասարդ գործարարն առաւել մեծ աւիւնով է սկսում զբաղուել նաւթային գործերով: Այդ տարիներին նա իր ուժերը ներդնում է երկու խոշոր գործընկերների՝ Օսմանեան կայսրութեան եւ Անգլիայի շահերը պաշտպանելուն՝ երկար ժամանակ նրանց համար ապահովելով Միջագետքի նաւթը շահագործելու մենաշնորհը եւ ինքն էլ ունենալով իր հասանելիքը: Սակայն Առաջին համաշխարհայինի նախաշեմին արաբական նաւթի հանդէպ յաւակնութիւններ է ներկայացնում Գերմանիան: Անգլիացիները խնդրում են Կիւլպէնկեանին բանակցութիւններ վարել Գերմանիայի հետ՝ նաւթահանքերի նրա մասնաբաժինը հնարաւորինս կրճատելու նպատակով: Երկարատեւ բանակցութիւններով Կիւլպէնկեանին յաջողւում է համաձայնագրի նախագիծ կազմել, որը բաւարարում է բոլոր շահագրգիռ կողմերին:

Պատերազմի աւարտից յետոյ, երբ փլուզուել էր Օսմանեան հսկայական տէրութիւնը, եւ Գերմանիան էլ խաղից դուրս էր մնացել, Կիւլպէնկեանը ստիպուած էր նոր բանակցութիւններ սկսել հին եւ ասպարէզում յայտնուած նոր գործընկերների հետ: Պատերազմում յաղթանակած Ֆրանսիան Միջին Արեւելքի քարիւղի պահեստների տիրակալներից մէկը դառնալու նոր յաւակնորդների թւում էր: ԱՄՆ-ը նոյնպէս աչք էր դրել Միջագետքի եւ յատկապէս՝ Հիւսիսային Իրաքի քարիւղի հանքերի վրայ: Եւ Կիւլպէնկեանի շնորհիւ, Թուրքական նաւթային ընկերութեան կազմաւորումից 14 տարի անց, նոր համաձայնագիր է կազմւում (պատմութեան մէջ յայտնի է «Կարմիր գծի» համաձայնագիր անունով) նորաստեղծ Իրաքեան նաւթային ընկերութեան շրջանակներում, որի բաժնեթղթերը կիսւում են նախկին անգլիական եւ անգլո-պարսկական, նոր ֆրանսիական ու ամերիկեան ընկերութիւնների միջեւ, որոնք էլ դարձան քարիւղի ապագայ հսկաները: Հետաքրքիր է, որ այս դէպքում եւս պահպանուեց ընդհանուր դրամագլխից Կիւլպէնկեանին հասանելիք 5 տոկոսը, որի համար նրան սկսեցին կոչել «պարոն 5 տոկոս», եւ որը բազմապատկեց նրա միլիոնները:

Սակայն հարստութիւնը նրա համար թշուառներին, կարիքաւորներին ու դժբախտութեան մէջ յայտնուածներին ձեռք մեկնելու միջոց էր, ինքն անձամբ չէր սիրում անտեղի գումարներ վատնել, եթէ խօսքն իհարկէ չէր վերաբերում արուեստի հերթական գործը ձեռք բերելուն: Լինելով շատ խնայող ու ժուժկալ մարդ սեփական ընտանիքում՝ նա գումարներ չէր խնայում Թուրքիայի, Սիրիայի, Լիբանանի, Իրաքի, Յորդանանի հայկական համայնքներին առատաձեռն նուիրատուութիւններ անելու համար: Համբաւաւոր հայ մեծահարուստը մեծ գումարներ է ներդրել նաեւ Երուսաղէմի պատրիարքարանի, Կ.Պոլսի «Սբ.Փրկիչ» հիւանդանոցի եւ Էջմիածնի Մայր տաճարի վերանորոգման, ինչպէս նաեւ Երեւանի ծայրամասում կառուցուած Նուբարաշէն եւ Նոր Կեսարիա թաղամասերի շինարարութեան գործում:

Կեանքի վերջին տարիներին Կիւլպէնկեանը բնակութիւն է հաստատում Պորտուգալիայում՝ իր համար ժամանակաւոր կացարան դարձնելով լիսաբոնեան «Աւիզ» շքեղ հիւրանոցի համարները: Հաւատարիմ քարտուղարի ուղեկցութեամբ զբօսանքները նրա ամէնօրեայ արարողութիւններից էին: Դրանց միակ անյարմարութիւնը Կիւլպէնկեանի աճող հռչակն էր. նա ասես Լիսաբոնի տեսարժան վայրերից լինէր. բոլորը ուզում էին գոնէ հեռուից տեսնել աշխարհի ամենահարուստ մարդուն, իսկ երեխաները համարձակութիւն էին ունենում մօտենալ, շրջապատել ու ամենատարբեր հարցերով անհանգստութիւն պատճառել հանգստացող ծերունուն: Սակայն Կիւլպէնկեանը նրանց դէմ պայքարելու սեփական՝ զուտ «կիւլպէնկեանական» եղանակն ունէր. երեխաներին թոյլատրում էր կողքին գտնուել միայն այն պայմանով, եթէ լուռ մնան: Այդ լռութեան համար իւրաքանչիւրը մէկական մանրադրամ էր ստանում:

Կեանքի մայրամուտին՝ 81 տարեկանում զրկւում է հաւատարիմ կողակցից: Դա նրան ստիպում է մտածել կտակի մասին, որում ցանկութիւն է յայտնում Լիսաբոնում յատուկ ֆոնդ ստեղծել՝ Եւրոպայով մէկ ցրուած իր հաւաքածուի բոլոր նմուշները՝ իր բոլոր «զաւակներին» մէկտեղելու համար: Ֆոնդին նա կտակում է 2,6 միլիարդ դոլար եւ 102 միլիոն բիւջէով տարեկան շահոյթ: 2 տարի անց՝ 1955 թուականի Յուլիսի 20-ին, իր օթեւանած հիւրանոցում էլ դարի մեծագոյն մարդկանցից մէկը հրաժեշտ է տալիս կեանքին: Նրա վերջին հանգրուանը դառնում է իր միջոցներով Լոնդոնում կառուցուած Սբ. Սարգիս եկեղեցին:

ԱՅԴ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՉԻ ԳՆՈՒՄ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ

Շարունակուած էջ 2-էն

գործել հնարաւորինս արագ ու լիարժէք, յետագայ անհամադրութեան պարագայում ձայնի հնարաւորինս լայն իրաւունք ունենալու եւ դրա միջոցով սեփական շահը փաստարկելու համար: Իսկ դա նշանակում է պետութեան արդիականացում, որի պատմական հնարաւորութիւնն ընձեռուել է այժմ:

Բայց որն իհարկէ ներկայում օգտագործւում է պատմութեան համար մեղմ ասած աններելի դանդաղկոտութեամբ եւ դժկամութեամբ, իսկ աւելի ճիշդ՝ «իջիր ջրի յատակը, մինչեւ կ'անցնի վտանգը» սկզբունքով: Մինչդեռ տուեալ պարագայում դա ոչ թէ վտանգը յաղթահարելու, այլ խեղդուելու ճանապարհն է:

«ԼՐԱԳԻՐ»

«ՎԱՉԷ ԵՒ ԹԱՄԱՐ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ» ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Շարունակուած էջ 8-էն

րանի շէնքին մէջ:

Արարողութեան ներկայ էին Հայաստանի Հանրապետութեան Ազգային ժողովի Նախագահ Յովիկ Աբրահամեան, Հայաստանի Հանրապետութեան Վարչապետ Տիգրան Սարգսեան, ՀԲԸՄ Նախագահ Պերճ Սեդրակեան, մայր Աթոռի միաբաններն ու պաշտօնէութիւնը, 87րդ ընդհանուր ժողովի առիթով Հայաստան ժամանած ՀԲԸՄ անդամներ եւ հիւրեր:

ԳՈՐԻՍ, ԳՈՒՍԱՆ ԱՇՈՏ

ՊՕՂՈՍ ԱՐՄԵՆԱԿ ԼԱԳԻՍԵԱՆ
Կալիֆորնիայի Հայ Գրողների Միութեան անդամ

Սարահարթի բարձունքի անտառակի մուտքին ինքնաշարժը դադարեցնում է ընթացքը: Կանգնում եմ խճուղիի առաջին ոլորանի եզրին, հովտում աստղափունջ համայնապատկեր է փռուած: Գորիս քաղաքն է այն: Դէպի ներքեւ հոսող ուղիղ փողոցների վրայ շարան-շարան բարձր տները գնում փռւում են հովիտի կողերի դարաւանդներին, ընկողմանում այնտեղից վազող գետակի ջրերում: Հովտում իջած մշուշի սարդոստայնն էր արեւի ճառագայթներից երերում, իջնում ծառերի սաղարթներին: Աստղերի կարմիր լոյսով վառուած տների տանիքներն են ժպտում արեւին, նրա սպիտակ ճառագայթներն են իջել այնտեղ, կարմիր ու սպիտակ լոյսի պերճանք, թէ՞, լոյսի հրաշախաղ: Խնձորենիների, կեռասենիների կանաչն էր հովանի տներին, որ նրանց կարմիր տները չըռնկէին արեւի լոյսի կրակից: Հեռու կեռասենիներն էին բոցկլտում մանրիկ կրակներով: Կարմիր կեռասն էր հասունացել:

Հովիտի բարձունքին, վհուկների կախարդանքո՞վ, թէ՞, Է-ի անէծքով քարացած մարդիք են կանգնած: Նրանք, Նազարի դէմ կռուի ելած հսկաներն էին: Նազարը, նրանց տեսքից սարսափահար ու ակամայ առիւծին որպէս նժոյգ բազմած, արշաւել էր նրանց հանդիպման: Հսկաները նրա ահից քարացել էին: Մինչեւ հիմա էլ, դեռ իրենց երկար, հաստ ու կլոր բիրերը վերեւ պարզած, հայացքները հեռուներին, երեւի սպասում են արեւելքից արշաւել յանդգնող դուշմանին կռիւ տալու: Եղել եմ հսկաների կողքին: Այնտեղ բուսել են բարձր, շատ բարձր քարածաղիկներ, իրար կողքի հաւքեր, բազմագլխանի վիշապներ, բաշերը հողմին տուած նազարի առիւծներ, ոստիւնի պատրաստ վագրեր, թեւատարած արծիւներ, ճախրող եղջերուներ: Ակնապիշ կանգնել եմ նրանց կողքին, հոգուս երեւակայութեան ճախրանքով այնտեղ տեսել եմ քարացած հայոց հին աստուածներ՝ Խալտի-Հայկին, Արային, Միհրին, Անահիտին, Վահագնին: Քարացած հսկաների կողքին տեսել եմ Սիւնիաց աշխարհի ազատութեան համար Թուրք-դուշմանի դէմ մարտի ելած Մխիթարին գլխահակ, զինակիցները սպաննել էին նրան: Յիշատակութեան արժանի մեծ գործերի հետ, Արմինա երկրին ինչքա՜ն անհարիր արարքներ են կատարուել: Արդե՞օք, այդ հսկայ բարձունքը դրախտի մի կտորն էր, որը Աստծոյ անէծքով քարացել էր, կարող է . . .:

Ընկերակիցներս լուռ հետեւել էին ինձ, ձայնեցին: Նորէն վերադարձայ աշխարհ, վերդարձայ լոյսին: Ոլորաններով իջնում քաղաք, անցնում փողոցներով, ձեռքս ինքնաշարժի պատուհանից դուրս պարզած, ողջոյնում անցորդներին, բազալտէ ամուր քարերով պատած շարան-շարան տներին, նրանց առաջ հողին խոնարհած կարմիր, դեղին հագած խնձորենիներին, զուարթ լոյս էր իջել հոգուս անդաստանին:

Բնիկ Գորիսեցի Քուստունց Լեւոնի տան չեմ, Սիմա քոյրս է բազկատարած վազում դէպի ինձ, գրկախառնւում, անձկանօք նայում իրար, Արմենակի ու Զարուհիի ստուերներն են յառնում նրանց դէմքերից, կարօտի ժպիտ, ծիծաղ: Հեռու, հեռու աշխարհի Մուսանեռի լերան լանջերի չէնի Հայկական Լեգէոնի Կապորալ Արմենակի գերդաստանն էր հասել Զանգեզուրի լեռներ: Այդ գարմի դուստրը Գորիսեցի եղաւ, Լեւոնի ազնուազարմ Ասպետ որդուն պարգեւեց երեք տղաներ, մէկ դուստր: Զանգեզուրի լեռներ, Մուսաների պաշտամունքի լեռների նման այստեղ էլ քաջերի կռիւ եղաւ, քաջերի յաղթանակներ եղան:

Տան տիրոջ իրաւունքով քայլում եմ քաղաքի փողոցներով: Կանգնում Բակունց Ակսելի տան դռան շէմին, բարեւ տալիս, ունկնդրում նրա «Ծիրանի փողի» անուշ հնչիւնները: Ակսելը իր երկերում բոցավառել է Հայ գեղջուկի հոգու գեղեցկութիւնը, «Սեւ Ցելերի Սերմնացան»-ում Տիր աստծոյ մեհեանի ատրուշանից վառած գրիչի լոյսով երգել իր հայրենի բնութեան պոէզիան, իր աշխարհի լեռների լանջերի «Ալպիական Մանուշակ»ը: Ընդհատեցին իր լեռնաշխարհի գովքը երգը, հանգցրին այդ լեռների Ալպիական Մանուշակի լոյսը, այդ չարի կարգերի մարդուկը, եթէ կարողանար արեւի լոյսն էլ կը մարէր . . . :

Քայլում փոքրիկ հրապարակով, նրա եզրին է երկյարկանի բազալտակուռ տունը, ճակատին պատշգամբ, կանգնում նրա առաջ: Բնութեան պարգեւ՝ կեանքը, հէքիաթ է, ո՞վ է ասում այն կա՜րճ է: Դու, հրաշափառ բնութիւնից արարուած արորդի Արմէն-Հայ, քեզ շնորհուած երեւակայութեան ճախրանքով գնա՛ մինչեւ քու երկիր մոլորակի ծնունդ, քու դրախտային սրբազան լեռնաշխարհ, մտի՛ր մեհեանները քու հին աստուածների, նրանց առաջ Նաւասարդ տօնախմբի՛ր, զինուոր եղած կռուի ելի՛ր քու հայրենի հողի համար, գնա՛ Բզնունեաց ծով, հոգուդ տաճարի լոյսերը վառի՛ր նրան եզերած հրաբուխների կրակով, դիտի՛ր ծովակի ջրերի վրայ ծիածան լոյսի մէջ քու հին աստուածների ծնունդը, քու Անդրանիկի հետ դուշմանի դէմ կռուի ելի՛ր, եղի՛ր զինուորը դէպի Արցախ արշաւած նրա զօրքի: Տե՛ս, ինչքա՜ն հազար-հազար տարիների կեանքի հէքիաթով պիտի արբենաս, խրախճանաս: Քաջերի քաջ Անդրանիկն է ելել պատշգամբ, կողքին իր անբաժան մարտական ընկեր զօրավար Սմբատը: Բազուկները դէպի Արցախ աշխարհ մեկնած, ակներից շանթերի լոյսը դէպի հրապարակի խուռներամ արեւորդի Արմէն-հայերին, կռուի կանչում նրանց: Իր զօրախմբին միացած բազում Զանգեզուրցիների հետ Անդրանիկը արշաւեց Արցախ, Անգլիացի նենգ զօրավար Թոմսոնը կանգնեց այն ազատագրելու իր ճանապարհին, հաւատաց նրա խօսքին, խաբեցին . . . ինչքա՜ն խաբուեցին արեւորդի Արմէն-հայերը, ափսոս:

Հրապարակի միւս եզրին Գորիսի Գուսան Աշոտն է պատուանդանին կանգնած: Ակնապիշ նայում իրեն, ափերով ջուր շատրուանում դէպի իր անդրին: Իր յաւիտենական ճամբին արդեօք արդէն հասե՞լ է Վահագն Յարդագողի ճանապարհի իր ցեղի հին աստուածների տաճարներ, այնտեղ էլ հնչեցնելու Զանգեզուրի ծիրանի փողը:

Գուսան Աշոտ, Դալալեան Աշոտ Հայրապետի որդի: Արեւի կրակէ շապիկ հագած, Վահագն Յարդագողի ճանապարհի հայոց հին աստուածների տաճարից եկել է Զանգեզուր լեռներ, իր հետ բերել Տիր աստծոյ բանաստեղծական քնարը, իր երգերի Ապոլլոնի տաւիղը: Շանթերի լոյսի կրակով մրրկած նրա երգերը հրդեհուած են յուզականութեամբ, իր աշխարհի լեռների լանջերի Ալպիական Մանուշակների ծիածանով, նրանց կանաչ ծովակների կոհակների սահանքի զեփիւռով, եղնիկների թռիչքների արեւային լոյսով, նախնիների Միհր աստծոյ լոյսի հէքիաթով շիկնած: Իր քամանչայի լարերից հոսել են սիրոյ կայծեր, հայրենի լեռների հովեր, արտերի ցորեանի ծովակների ալիքների խայտանք, ծիածանացած անտառների հրացոլք, գարնանային զեփիւռի համբոյրի շշջիւն: Աշոտը յօրինել է տարբեր թեմաներով բազում տաղեր, նրանք հնչեցրել իր մով սարերի հովերի. հաւքերի դայլայլների ձայների եւեւէջներով: Հարազատ մնալով ժողովրդական երգարուեստի ռիթմական միջոցներին, նրա տաղերի երգերը, նոր ու ինքնատիպ երաժշտական լեզուով են հնչում:

Գորիսի Թիկունքի լերան ամենաբարձր գագաթի գմբէթի տակ է հանգչում Աշոտը, որ ակները յարէր իր շէնին, լեռների կանաչ ծովակներին: Լերան գագաթ եմ բարձրանում՝ այցի գնալու նրան: Ալուան ծաղիկների խուրձը գրկած հասնում գմբէթ, խոնարհում նրա շիրիմին, ծաղիկները շարում տապանին, կանգնում լուռ, որ նրա հետ զրոյց անեմ: Վեր կաց գուսան Աշոտ, վեր կաց քամանչադ վերցրու, նրա դողացող լարերի հետ քու տաղերի խօսքերը ասեմ, քեզ կարօտած արորդիները նորէն ցնծան, երգերիդ հնչիւնները անտառների ծառերի սաղարթները մրրկեն, երգի փոթորիկ լինի, երգի լոյսի անձրեւ իջնի քու շէնին, նրա բարձունքին քարացած հսկաները արշաւի ելնեն դուշմանի դէմ, քարացած ծաղիկները նորէն հուրհրացող ծիածան կապեն:

Աշոտ, Զանգեզուրի, արմէնների աշխարհի հողին ծառայ եղար, նրա արեւորդիների ցաւը տարար՝

Գուսանն էն է, որ ջրի պէս հովացնի սիրտը մարդու,

Երգով, կեանքով ծառայ լինի հայրենի հողին, ջրին,

Ուրիշի կսկիծը լայ, իրեն համար սեղմի շուրթը:

Սիրով լեցուն Աշոտ, աշուղ եղար քու եարին, նրա ալուան գովքը հիւսեցիր, նրան կրծքիդ սեղմած ծաղիկ արեցիր՝

Ոչ մի ծաղիկ քու բուրմունքը չունի,

Ոչ մի մայր քեզ պէս գէոզալ չի ծնիր:

Հազար տարուայ կեանք թէ ինձ տան,

Եա՛ր առանց քեզ ինչի՞ս է պէտք:

Սարերի, լեռների, Զանգեզուրի գուսան, նրա հովերին յենած երգեցիր նրանց հէքիաթը, ցանկացար նորէն մանկութիւն: Աշոտ, քու մանկութիւնդ կայ քու շէնի մանկանց սրտիկներում, տաղերիդ սիրոյ հնչիւնները նրանց շրթերին, անդրիիդ մատուցուած նրանց ծաղկունքի բոյրը հանգած սիրտդ կհովացնի՝

Հով սարեր, մով սարեր,
Մանկութիւնս ետ բերէք,
Ծաղիկների ծով սարեր:

Ցանկացար եարդ քեզ մեխակ բերէր, Աշոտ եարդ չկայ, սակայն քու աշխարհի արեւորդիները բագին դարձած անդրիիդ փունջերով, խուրձերով քու սարերի լանջերի ալուան ծաղիկներ, սիրոյ կրակներ կը բերեն՝

Սարի սիրուն եար, սարի մեխակ բեր,

Ա՜խ, չէ, ին՞չ մեխակ, սիրոյ կրակ բեր:

Քու լեռների կարօտով հանգչեց սիրտդ Աշոտ, ես հեռու լեռների արեւորդի, քու կողքին նստած, ակներս յառած այս վեհապանծ սարերին իմ լեռների կարօտն եմ շնչում՝

Բայց միշտ ձեր կարօտը քաշել, Սիւնիաց սարեր,

Ասես մեծ վարպետ Նաղաշի ձեռքն է հասել:

Գուսանների հետ մէջլիսների նստար, քու երեւակայութեան թեւերին բազմած հասար Սայաթ Նովու քաղաք, նրա թասով գինի ըմպեցիր, նրա ոգին յաղթանակի լոյս փռեց քու սազին՝

Երբ նստում եմ մէջլիսներում, գինի խմում անմահական,

Ձեռքիս թասը աւանդական քո հին թասն է, Սայաթ Նովա:

Իջնում եմ սարի լանջից, երեւակայութեանս պաստառին յառնում է Աշոտը, Զանգեզուրի լեռներ հասած Լագիսեան գերդաստանի պատուին տուած համերգին: Արարիչը ինչու՞ նրա, հայոց մեծերից շատ-շատերի կեանքի լոյսը վաղ մարեց: Աշոտ, Զանգեզուր լեռների մարդկանց, Արմէն-Հայ արորդիների սրտերում վառ ես՝ Արեւ ես . . . Թէկուզ հանգած:

massispost.com
daily news updates

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԼԻՆ

Շարունակուած էջ 14-էն

ւորութիւն է, որ ձեւաւորուել է հայրենիքում ուսանելու ժամանակ, նաեւ հպարտանում է, որ ունենք աշխարհին յայտնի աստղադիտարան, որտեղ ժամանակին ակադեմիկոս Վիկտոր Համբարձումեանն ու նրա սաները տիեզերքում կատարել են բազմաթիւ յայտնագործութիւններ, որոնք շարունակւում են մեր ժամանակներում:

Հիւրանոցում Հանսը նորից կարդալով Ս. Գրքի «... տասներորդ ամսի մէկին սարերի գլուխները երեւացին...» *հատուածը, նա յանկարծ գլխի է ընկնում, որ այն Արագածն է իր չորս գագաթներով ու սկսում է մտածել, որ գուցէ այդ է փրկութեան բանալին, որը հանգիստ չի տալիս իրեն և կարծէք մօտեցնում է նպատակին: Աւելի համոզուելու համար այդ հարցում, նա մտնում է «Նոյեան տապան» գրախանութը, գնում է Արարատին ու Արագածին վերաբերող գունաւոր լուսանկարներ և Հայաստանի մասին գբօսաշրջութեան վերաբերեալ գրքոյկներ ու սկսում է ուսումնասիրել դրանք: Յաջորդ օրը նրանք վերադառնում են Վիեննա:*

Վիեննայում Հանսը մասնակցում է գիտական կենտրոնում պատրաստուած նիւթերի քննարկմանը, 50 միլիոն տոլար եւս նուիրում է կենտրոնին՝ այն դարձնելու համար միջազգային, եւ արագացնելու հարցի լուծումը: Նա մի քանի ժամ պրպտումներ է կատարում վտանգաւոր գօտիների մասին՝ Ջեռնոբիլ, Սպիտակ, Արարատ, Արագած և խորհում է, որ Արմենիայի վտանգաւոր գօտում Ջրհեղեղից փրկուեց մարդկութիւնը: Պրպտումների արդիւնքները կարծէք Հանսին յուշում են, թէ որտեղ փնտռել փրկութեան բանալին: Գրադարանից դուրս գալիս, Նրա մօտ դարձեալ յայտնւում է ճերմակամորուս ծերունին ու ժպտալով ասում, որ Նա ճիշտ ճանապարհի վրայ է... ու անհետանում:

Պանքում առաջարկուած շահոյթի աղբիւրներից՝ արժեթղթեր, պանքային արժետոմսեր եւ այլն, Նա հրաժարւում է մտքում դժգոհելով, որ մարդիկ միայն շահոյթի մասին են մտածում, բայց ապագան մտքներովն իսկ չի անցնում:

Հանսը հանրային գրադարանում սկսում է պրպտել գիտական գրականութիւնը: Նա ուշադիր ծանօթանում է յատկապէս մայաների ժամանակագրութեանը, չորրորդ և հինգերորդ ժամանակաշրջանների աւարտի մասին եղած վկայութիւններին ու եզրակացութիւններին եւ պարզում է, որ գլոբալ տաքացում չի լինելու, մի տեղ ահաւոր տաքացում է սպասւում, մի ուրիշ տեղ՝ սարսափելի ցուրտ, սառնամանիքներ...:

Նա անում է մի ուրիշ դատողութիւն եւս. եթէ նորից Ջրհեղեղ լինի, այն 1/3-ով աւելի թոյլ կը լինի Նոյի ժամանակուայ Ջրհեղեղից, և Ջրից դուրս կը մնան Արարատը և Արագածը իրենց չորս գագաթներով: Արարատում կ'արթնանայ հազարամեակների ընթացքում հանգած հրաբուխը: Կասպից ու Սեւ ծովերի մակարդակների բարձրացումը հսկայական տարածութիւններ կը ծածկի, Արագածն իր գագաթներով կը յայտնուի որպէս կղզի, որպէս փարոս...: Նա մտածում է, որ աւելի լաւ չի՞ լինի 10 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն գնի Արա լերան վրայ և յատկացնի փրկութեան ելք որոնողներին, որը աւելի ճիշտ կը լինի, քան 150 մեթր սուզել մարդկանց ովկիա-նոսի բունկերները եւ յետոյ մէկիկ-մէկիկ հանել:

Գիտական կենտրոնում պարզւում է, որ երկրի ընդերքի տաքացումից յանգած հրաբուխների արթնացման արդիւնքում լաւայով կը ծածկուի 40-50 քիլոմեթր տարածութիւն: Հանսը մտածում է, որ ճիշտ ընտրութիւն է Արագածը, որովհետև լաւան չի հասնի նրան: Փոխանակ մէկ մարդու ու ընտանիքի համար մէկ միլիոն տոլար վճարելու բունկերների համար, մարդիկ այստեղ կը ստանան անվճար մէկ քառ. մեթր եւ այդ ձեւով կարելի է փրկել 10 միլիոն մարդ անվճար: Նա առաջարկում է յաջորդ հաւաքոյթը կազմակերպել մէկ ամիս յետոյ, որպէսզի աւելի բովանդակալից զեկոյց պատրաստուի:

Երեւանի «Արմենիկում» բժշկական կենտրոնի իրեն ծանօթ վարիչի միջոցով Հանսը պարզում է, որ Արայի լերան վրայ մէկ քառ. քիլոմեթր տարածքը արժէ մէկ միլիոն դրամ (մէկ եվրոն՝ 500 դրամ): Վարիչի հարցին, թէ ինչի՞ն է պէտք այդ հողատարածքը, Հանսը պատասխանում է. «Ես այն նուիրելու եմ բոլոր նրանց, ովքեր փնտռում են 12.21.12-ից փրկութեան բանալին» (էջ 416), զրուցակցի երկրորդ հարցին՝ «Այսինքն, դուք կարծում էք, որ գալիք համաշխարհային աղէտից մարդկութեան փրկութեան միջոցը Արմենիայո՞ւմ է» (էջ 416), Հանսը պատասխանում է. «Ինչպէս «Արմենիկում»-ը ՁԻԱՀ-ից փրկելու լաւագոյն միջոցն է, այնպէս էլ Արագածը լինելու է փրկութեան լեռը: Եւ ձեռք բերելով այդ հողատարածքը՝ ես այն մեթր առ մեթր նուիրաբերելու եմ բոլոր նրանց, ովքեր որոնում են փրկութեան բանալին: Դա էլ հենց փրկութեան բանալին է: ... Մարդ արարածը վեհ առաքելութիւն ունի՝ մտածել ընդհանրական, ընդհանուրի մասին... Իմ նպատակն է փրկել նուազագոյն մէկից երկու միլիոն մարդ: Նուազագոյնը...» (էջ 417):

Հանսը մտածում է, որ գիտական կենտրոնին նուիրած 100 հազար տոլարն այն արդիւնքը չի տուել, ինչ ՁԻԱՀ-ի կենտրոնին տուած 100 անգամ աւելի քիչ գումարը: Ուրեմն գումարի չափը չէ, որ որոշում է բուն արժէքը, *գլխաւոր չափանիշը ՄԱՐԴՆ է:* «Ինչ հրաշալի է ապրել մի մոլորակի վրայ, որտեղ ոչ թէ մրցավազք է շահի համար, **այլ մրցավազք է մարդ արարածին օգնելու, օժանդակելու, բարձրացնելու համար**» (էջ 417):

Հանսը խորհում է. «... իմ գնելիք տարածքը Արա լերան վրայ թէ՛ Արարատի, թէ՛ Արագածի առաջին բաղադրիչն է, վերջին աղէտի փրկութեան վայրը» (էջ 418):

Գրքի 14-րդ գլխում նա ուսումնասիրում է Աստուածաշնչի Հին ու Նոր կտակարանների գլուխները ու համոզւում է, որ. «Ի վերջոյ ինքը գտել է փրկութեան ելքը, վայրը՝ Արագածի փեշերը: Եթէ Նոյը առաջին ջրհեղեղի փրկութեան ընտրեալն էր, երկրորդինը՝ ի՞նքն է...»: ... «Հանսը հաւատում էր փրկութեան ելքին: **Հաւատքը կը փրկի մեր այս փոքրիկ մոլորակը**» (էջ 431):

Իր հայրենիքին ու ազգին ամբողջ հոգով նուիրուած հեղինակը «Փրկութեան բանալին» գրքով փորձում է տեսնել Հայաստանը՝ ազնիւ վարքով, բարոյականութեամբ ու զարգացած հայով կայացած ժողովրդավար երկիր, բարձրացնել Հայաստանի-Արմենիայի հեղինակութիւնը միջազգային ասպարէզում եւ նրան տեսնել ժողովրդավար եւ բարձր քաղաքակրթութեամբ օժտուած երկրների շարքում՝ որպէս հաւասարը-հաւասարի...:

Վերջում նշենք, որ գրախօսականը ամբողջական չէ, որովհետև հնարաւոր չէր յօդուածի սահմանափակ էջերում մանրամասնօրէն անդրադառնալ գրքում արծարծուած բոլոր հարցերին՝ ազգային, ընտանեկան, կենցաղային, ընկերային, բարոյական, համերաշխութեան, միասնութեան, խաղաղ գոյակցութեան, ազգերի և տարբեր դաւանանքների իրար նկատմամբ հանդուրժողականութեան, Ս. Գրքի Հին ու Նոր կտակարանների, որոնցից բերուած մէջբերումները զգալի տեղ են զբաղեցնում գրքում, եւ այլն:

ՌՈՊԵՐ ԳԱՐԱՕՂԼԱՆԵԱՆ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԴՐՕՇԱԿԸ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՑ ԱՐԱՐԱՏԻ ԳԱԳԱԹԻՆ

Շարունակուած էջ 5-էն

ւալով ժայռի մը, որուն վրայ կռթնեցայ ու փաթթուեցայ, մինչեւ որ քանի մը ուղեցոյցներ հասան եւ օգնեցին ինծի:

Այն զգացումը, որ ունեցայ Արարատի գագաթին, աննկարագրելի է եւ անհնար է զայն բացատրել բառերով: Իսկապէս, չեմ կրնար բառեր գտնել արտայայտելու համար հոն ունեցած զգացումներս:

Գագաթէն իջած ատեն մտածեցի, որ այս իրագործումին մասին հաղորդեմ հայրենակիցներուս, տեղեկութիւններ փոխանցելով լեռ բարձրանալու եւ անոր հետ առնչուած հարցերու մասին: Պէյրութ վերադարձէս ետք համացանցի վրայ դրած եմ անհրաժեշտ տեղեկութիւնները եւ մեծաթիւ նկարներ: Եւ կրնամ ըսել, որ մեծ թիւով հետեւողներ հաւնած են զանոնք:

Ինծի համար գոհունակութիւն է, որ հայրենակիցներս հետաքրքրուին այս մարզաձեւով: Նաեւ, մեր Արարատ լերան եւ անոր շրջակայքը գտնուող գիւղերուն եւ շրջաններուն մասին հետաքրքրութիւն եւ խանդավառութիւն ստեղծուի, ըլլա՛յ Հայաստանի եւ ըլլայ սփիւռքահայ այլ գաղթօճախներու մէջ:

Նշեմ, որ Լիբանանէն գացած խմբակը ընդհանրապէս իմ ջանքերովս կրցաւ երթալ եւ բարձրանալ Արարատ: Այս ծիրէն ներս, հակառակ գործունէութեանս եւ աշխատանքիս նկատմամբ ցուցաբերուած որոշ անտեսումին, ինծի համար կարեւորը այն է, որ հայրենակիցներս թէ՛ յաջողութիւն գտնեն այս բնագաւառին մէջ եւ թէ մանաւանդ հայրենասիրական զգացումները բոցավառին անոնց մօտ, յիշեն հայկական բունագրաւեալ հողերը եւ երբեք չմոռնան մեր պատմութիւնը եւ հայ ժողովուրդին արդար պահանջները:

Արարատի գագաթէն իջնելէ ետք շրջեցայ մօտակայ կարգ մը գիւղեր: Ըսուեցաւ, որ մօտերը կայ գիւղ մը, որ հայկական եղած է եւ խաչքարեր կան հոն: Գացի. նախ հայեր չկային, իսկ խաչքարերը պարզապէս գիւղի գերեզմանատան խաչերն են, որոնց պատմութիւնը հին է բաւական»:

Այժմ այս առաքելութիւնը աւարտած է: Մեր այն հարցումին, թէ նիւթապէս որեւէ օգնութիւն կը ստանա՞յ, Գարաօղլանեան ըսաւ, որ բոլոր տեսակի ծախսերը ինք հոգացած է անձնապէս եւ որեւէ հովանաւոր չկայ: Սակայն յոյսեր կան, որ այս յաջողութենէն ետք հովանաւորներ պիտի գտնուին:

Իսկ ապագայի ծրագիրներուն մասին ան ըսաւ, թէ յաջորդ քայլը Ֆրանսայի մէջ Մոն Պլանի գագաթը բարձրանալն է, իսկ անոր յաջորդը՝ Հիմալայեան լեռները բարձրանալը կրնայ ըլլալ:

***

Շնորհակալութիւն յայտնելով մեր հայրենակից Ռոպէր Գարաօղլանեանին, իր գործունէութեան եւ ապագայի ծրագիրներուն մէջ կը մաղթենք կատարեալ յաջողութիւն:

REQUEST FOR PROPOSALS (RFP# 7569-A) PROPERTY MANAGEMENT SERVICES

The Housing Authority of the City of Los Angeles invites proposals from qualified, experienced property management companies to perform the management and operation of its Asset Management Portfolio consisting of up to 69 multifamily and senior market rate and multifamily, senior and income-restricted scattered properties which include up to 1,163 units. Copies of the RFP may be obtained beginning October 14, 2012 online at www.hacla.org/ps. Proposals will be accepted at 2600 Wilshire Blvd 4th Fl., Los Angeles CA 90057 until 2:00 pm (PST), November 9, 2012.

10/25, 11/1/12
CNS-2393559#
MASSIS WEEKLY

INVITATION FOR BIDS (IFB) NO. 7797-A GAS RANGES AT HACLA HOUSING DEVELOPMENTS

The Housing Authority of the City of Los Angeles (HACLA) invites vendors to submit firm fixed price bids for Gas Ranges at Housing Developments. Copies of the IFB may be downloaded from the internet at www.hacla.org under "Doing Business with HACLA", then click on "Procurement Opportunities" and click "Non-Construction Goods and Services". Bids will be accepted by the General Services Department at 2600 Wilshire Boulevard, 4th Floor, Los Angeles, CA 90057, until 1:00 P.M., Pacific Daylight Saving Time, October 22, 2012

10/18, 10/25/12
CNS-2389214#
MASSIS WEEKLY

ԹՈՐԳՈՄ Բ. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Շարունակուած էջ 13-էն

համաձայն Պատրիարքական Տեղապահը հարկ էր ընտրել, եւ շաբաթ մը չանցած Միաբանական Ժողովը Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին Առաջնորդ Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանը ընտրեց Տեղապահ: Հանգուցեալի քառասունքէն ետք Միաբանական Ժողովը կրկին գումարուելով, 1990 Թուի մարտ 22-ին, Տեղապահ Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեանը Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք ընտրեց:

Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոս իր մարտ 27 Թուակիր հեռագրով «անհուն ուրախութեամբ» կ'ողջունէր Թորգոմ Պատրիարքի ընտրութիւնը: Պետական ճանաչումը կը հասնէր Իսրայէլի կառավարութենէն, եւ ապա Յուլիս 29 Թուակիր՝ Յորդանանի Թագաւորական հրովարտակով կը հաստատուէր ընտրութիւնը:

Նորընտիր Պատրիարքի Գահակալութիւնը տեղի կ'ունենար 1990 հոկտեմբեր 17-ին: Ամենայն Հայոց Հայրապետը Երուսաղէմ կ'ուղարկէր Մայր Աթոռոյ դիւանապետ Ներսէս Արքեպիսկոպոս Պոզապալեան: Ս. Աթոռի եպիսկոպոսներէն զատ ժամանեցին նաեւ Թեմակալ առաջնորդներ, Թիւով 14 Սրբազան Հայրեր, որոնք միաբանաբար իրենց աջը դնելով Պատրիարքի գլխուն՝ արտասանեցին «Պահպանիչ» աղօթքը: Ամենայն Հայոց Հայրապետի Կոնդակը կարդաց Ներսէս Սրբազան, ինչպէս նաեւ խօսք կ'առնէին Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ու Կ.Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութեան ներկայացուցիչները:

Թորգոմ Պատրիարք Մանուկեան կատարեց իր ուխտը, ըսելով.«Խոստանամ եւ ուխտեմ առաջի Աստուծոյ եւ առաջի սրբոյ սեղանոյս խղճի մտօք եւ հաւատարմութեամբ հսկել պահպանութեան իրաւանց հայոց ի սուրբ տեղիս«: Եպիսկոպոսաց դասը ապա առաջնորդեցին զինք Յակոբոս Տեառնեղբօր Աթոռը, ուր ոտքի կանգնելով կ'ընդունէր շնորհաւորութիւններ: Իր ձեռքին պատրիարքական ասան, Պատրիարքը զայն կը նկատէր խորհրդանշանը իր «տկար անձին եւ խղճմտանքին վրայ դնող ծանր լուծին ու պարտականութեան»:

Պատրիարքին Անձը

Թորգոմ Բ.Պատրիարք կը բարձրանար Առաքելական Աթոռ՝ զինուած տարիներու ծառայական փորձով: Իր աւելի քան 40 տարիներու պաշտօնավարութիւնը արտասահմանի մեծագոյն թեմերէն ներս երաշխիքն էր իր նոր պաշտօնի արդիւնաւորման: Ան եղաւ նաեւ երաժշտասէր ու գրասէր հոգեւորական մը, բանաստեղծ «Շէն Մահ» ծածկանունով, սկսեալ իր մեծ ուսուցչին եւ Հոգեւոր Հօր Գուշակեան Թորգոմ Պատրիարքին նուիրած իր առաջին «Օրերդ Որո՞ւ» զերզգայուն բանաստեղծութեամբ: Կարեւոր բաժին յատկացուցած է խղճամիտ կերպով Թեմի Դպրաց Դասերու Կազմակերպութեան՝ անոր հիմնադիրը ըլլալով, եւ հրատարակելով զոյգ հատորները հայ եկեղեցական շարականներուն՝ կատարմամբ երաժշտագէտ Վարդան Սարգսեանին:

Յատուկ սէր ունեցած է Կոմիտաս Վարդապետի գործերուն նկատմամբ ու հրատարակած երկու հատորներ՝ Կոմիտասի Հանճարը մեծ Երաժիշտին գործերը համադրելով, ու մեկնաբանելով իր անկորնչելի աւանդը հայ մշակոյթի պատ-ութենէն ներս: Գրած է նաեւ հատոր մը իր ուսուցչին՝ իմաստասէր եւ դասախօս Շահան Պէրպէրեանի երաժշտութիւնը պարունակող: Թորգոմ Պատրիարք ակադեմական պատւոյ աստիճան ստացած է Նիւ Եորքի General Theological Seminary-*էն, եւ շքանշաններ՝ Նիւ Եորքի քաղաքապետարանէն եւ* Ellis Island-*ի հիմնարկութենէն:*

Թորգոմ Պատրիարք հեղինակած է 20 մենագրութիւններ, բանաստեղծական երեք ժողովածուներ, հայ եկեղեցւոյ Ս. Պատարագի ուսումնասիրութիւններ, Մեծ Եղեռնի յատուկ «Հայ Եկեղեցւոյ Կորուստը Մեծ Եղեռնին» գիրքը, եւ Երուսաղէմի սրբավայրերու մանրամասն ուղեցոյց մը:

Պատրիարքարանի Գործերը

Իր ընտրութենէն անմիջապէս ետք Թորգոմ Պատրիարք Յունիս 2 Թուակիր մանրամասնեալ կերպով «մեծ մտահոգութիւն» յայտնած է Ժառանգաւորաց եւ Ընծայարանի ուսումնական ծրագրի մասին: Դիմում կատարած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ապահովելու համար հայագիտական դասերու յատուկ մասնագէտ ուսուցիչներ: Կարեւոր մասամբ կատարուած է իր ըղձանքը: Իսկ Յունիս 22 Թուակիր պաշտօնագրով Միաբաններուն ուղղեալ «Պատրիարքարանի իրաց կացութիւնը» յայտնած է, եւ անոնց նկատմամբ առնուելիք անմիջական քայլերը նախատեսած որպէս սկիզբը «ամբողջական, համակարգ եւ կազմակերպեալ դրութեան մը»:

Թորգոմ Պատրիարք կ'առաջարկէր անմիջական բարելաւում միաբաններու բնակութեան պայմաններուն մէջ, միաբանական Պարտիզաթաղը հիմնովին վերանորոգելով, պարտք մը զոր յաջողութեամբ պսակեց կարճ ժամանակի ընթացքին՝ զայն վերածելով արդիական բոլոր յարմարութիւններով օժտուած համալիրի մը: Պատրիարքարանի գրասենեակները բաւարար չէին, եւ ոմանց մէջ «տարիներով դիզուած կը մնային զոյքեր, գիրքեր, թղթածրարներ եւ սնտուկներ»: Գործնական քայլեր առնելով, Պատրիարքը «թղթածրարներու կեդրոնացման դրութիւնը» հաստատեց, ստեղծելով «Պատրիարքարանի տեղեկատու դիւանը», հաղորդակցութեան անհրաժեշտ եղող համակարգիչներով եւ ներքին հաղորդակցութան ցանցերով:

Թորգոմ Պատրիարք շուտով շնորհաբաշխութիւններ կը կատարէր ու երէց միաբաններուն «Ծայրագոյն Վարդապետ»ի աստիճանները կը շնորհէր, ու յաջորդ տարիներուն նորընծայ 12 միաբաններ կը ձեռնադրէր: Մշակութային ձեռնարկներու զարկ կուտար Երուսաղէմի Հայ Մարմնամարզական ակումբներն ու Բարեսիրական Միութիւնները համագործակից դարձնելով:

Պաշտօնական Այց Մայր Աթոռ

1991 Մարտ 15-ին Երուսաղէմի Հայ Պատրիարք Տ. Թորգոմ Արքեպիսկոպոս Մանուկեան իր որպէս Պատրիարք առաջին պաշտօնական այցելութիւնը կուտար Մայր Աթոռ: Մայր Տաճարէն «Հրաշափառ»ով մուտք կը գործէր ու կ'ողջունուէր Լուսարարապետ Յուսիկ Արքեպ. Սանթուրեանէ, որ Պատրիարքին այցելութիւնը «պատմական» կ'որակէր: Թորգոմ Պատրիարք յանուն Երուսաղէմի միաբանութեան իր ուրախութիւնն ու հոգեկան ապրումները կը բաժնէր, յայտնելով նաեւ «դժուարութիւնները որոնք կան թէ՛ Երուսաղէմի մեր Վանքին եւ կեանքին մէջ, եւ թէ՛ միաբանութեան ապագայի նկատմամբ», ակնարկելով Ս. Քաղաքի անկայուն վիճակին:

Վեհարան բարձրանալով Թորգոմ Պատրիարք ողջագուրանօք կ'ընդունուէր Տ.Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն՝ պաշտօնական ճաշկերոյթով: 1991 Մարտ 18-ին Կաթողիկոսն ու Պատրիարքը, ընկերակցութեամբ Սրբազան Հայրերու պաշտօնական այցի կ'երթային Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահ Լեւոն Տէր Պատրոսեանին: Միօրեայ Եպիսկոպոսական Ժողովէն ետք, Թորգոմ Պատրիարք կը վերադառնար Երուսաղէմ:

Տեղապահ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան (1994-1995)

Տ.Տ.Վազգէն Ա.Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի 1994 Օգոստոս 18-ի վախճանումէն ետք, նոյն ամսուն 15-ին Մայր Աթոռի մէջ, նախագահութեամբ երիցագոյն անդամ Յուսիկ Արքեպիսկոպոս Սանթուրեանի, կը գումարուէր Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի եւ Եպիսկոպոսներու միացեալ ժողովը՝ ընտրելու համար Մայր Աթոռի Տեղապահը: Ներկայ էին Երուսաղէմի եւ Կ.Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքներն ու 33 Թեմակալ եպիսկոպոսներ, առաւել 4 աշխարհական անդամներ՝ ընդամէնը 39 ժողովականներ: Ժողովի միակ օրակարգն էր Տեղապահի ընտրութիւնը:

Թորգոմ Պատրիարք եւ Գարեգին Գազանճեան Պատրիարք ատենապետեցին Ժողովին: Գարեգին Պատրիարք ընթացք տալով օրակարգին, Տեղապահի ընտրութեան ձեւի մասին ճշդումներ կատարեց, եւ Ժողովը առաջին եւ երկրորդ ընտրութիւններու կերպը որդեգրեց: Առաջին ընտրութեամբ 3 առաւելագոյն քուէ ստացող եպիսկոպոսներ, կրկին անգամ թեկնածու պիտի ըլլային, որոնցմէ երկրորդ ընտրութեամբ առաւելագոյն քուէ ստացողը պիտի ըլլար Մայր Աթոռոյ Տեղապահը: 39 ժողովականներ մեծամասնութեամբ Տեղապահ ընտրեցին Երուսաղէմի Հայոց ԹՈՐԳՈՄ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԸ:

Տեղապահութիւն Մայր Աթոռոյ

Թորգոմ Պատրիարք Մանուկեան եօթ ամիսներ, 1994 Օգոստոս 25-էն 1995 Ապրիլ 3, Տեղապահի իր պաշտօնը վարեց միասնաբար Երուսաղէմի Պատրիարքի իր պաշտօնին, մինչեւ յաջորդ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութիւնը: Այդ միջոցին անհրաժեշտ գործեր կը սպասէին իրենց լրումին՝ Վախճանեալ Հայրապետի մահէն ի վեր: Տեղապահը հարկ կը տեսնէր հաստատել 1995 Ապրիլ 3-ի Ազգային-Եկեղեցական Ժողովի գումարումը՝ կաթողիկոսական ընտրութեան համար, որուն համար շրջաբերականով մը կը տեղեկացնէր հետեւեալ խնդիրները:

Նախ Եպիսկոպոսական Ժողովի գումարումը յանձնարարելու Թեմերուն կատարելու պատգամաւորներու ընտրութեան վերաբերեալ աշխատանքները: Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդի Հոկտեմբեր 3-ի նիստին Տեղապահը մանրամասնեալ տեղեկագիր կը ներկայացնէր ճարտարապետական եւ շինարարական յանձնախումբին հետ ունեցած իր հանդիպումներու մասին՝ Տաթեւի վանքի, Նորավանքի, Սպիտակի նոր կառուցուելիք եկեղեցւոյն, Օշականի Ս. Մեսրոպ եկեղեցիի կողքին Թանգարանի նորոգութեան, եւ Երեւանի մէջ Քրիստոնէութեան Մեծ Դարձին 1700-ամեակի առիթով կառուցուելիք Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ շինարարութեան հետ առնչակից կարիքներուն վերաբերեալ:

1994-ի Սեպտեմբերի սկիզբը Տեղապահ Թորգոմ Պատրիարք այցելած էր Սիւնեաց Թեմ, Եղեգնաձոր, Գորիս, Տաթեւ, եւ կիրակի օր Վանքի անաւարտ եկեղեցւոյն մէջ պաշտամունք կատարած: Յաջորդեցաւ Ազգային-Եկեղեցական Ժողով հրաւիրել 1995 Ապրիլին, երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս ընտրուեցաւ Կիլիկիոյ Գարեգին Բ. Սարգիսեան Կաթողիկոսը որուն գահակալութեան նախագահեց, իր Տեղապահի պաշտօնը աւարտելով ու վերադառնալով Երուսաղէմ իր պաշտօնին:

ՎԱՐՁՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐ
1060 North Allen Ave
Pasadena, CA 91104

Գրասենեակները վերանորոգուած
եւ յարմար վարձքերով
Հետաքրքրուողներէն hեռաձայնել՝ (626) 398-0506

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀ
ՓԱՍԱՏԻՆԱՅԻ ՄԷՋ
(200 ՀՈԳԻԻ ՀԱՄԱՐ)
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՌԻԹՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

1060 N. ALLEN AVE. PASADENA CA 91104
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝
ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ (626) 797-7680

125 SOCIAL DEMOCRAT HUNCHAKIAN PARTY THROUGHOUT HISTORY

ACADEMIC CONFERENCE

Dedicated to the
125th Anniversary of the
Social Democrat Hunchakian Party

PARTICIPANTS

Prof. Richard Hovannisian
Prof. Gerard Libaridian
Prof. Kevork Bardakjian
Prof. Ara Dostourian
Prof. Ara Sanjian
Prof. Hratch Tchilingirian
Dr. Garabet Moumdjian
Prof. Vahram Shemmassian
Dr. Vartan Matiossian
Rev. Dr. Abel Manoukian
Mr. Aram Arkun

CO-SPONSORS

Richard Hovannisian Endowed Chair in Modern Armenian History at UCLA
Los Angeles, CA

Armenian Research Center at the University of Michigan
Dearborn, MI

Woodbury University
Burbank, CA

National Association for Armenian Studies and Research
Belmont, MA

ORGANIZED BY

Armenian Educational Benevolent Union (A.E.B.U.)
Nor Serount Cultural Association (N.S.C.A.)

SATURDAY OCTOBER 27, 2012

9:00am - 5:00pm

WOODBURY UNIVERSITY

7500 North Glenoaks Boulevard Burbank, CA

LIVEWEBCAST

for more information please visit our website
or scan with your mobile device
www.sdhp125.org

Seating is limited. Reservation recommended.
email: info@sdhp125.org
1060 N. Allen Avenue, Pasadena, CA 91104 Tel.: 626.398.0506

Following the conference Dinner/Discussion with the Academics
Donation: $100/person